

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR: KOCAELİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İshak TURAN

EnstitüAnabilimDalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
EnstitüBilimDalı : İnsan Kaynakları Yönetimi ve Endüstri İlişkileri

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fatma FİDAN

EYLÜL-2012

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR: KOCAELİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İshak TURAN

Enstitü Anabilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı : İnsan Kaynakları Yönetimi ve Endüstri İlişkileri

“Bu tez 17/09/2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Yrd. Doç. Dr. Fatma FİDAN	Kabul	
Yrd. Doç. Dr. Fuat MAN	Kabul	
Yrd. Doç. Dr. Serdar ORHAN	Kabul	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

İshak TURAN

17.09.2012

ÖNSÖZ

“Suça Sürüklenen Çocuklar” konusu, hızlı kentleşme, değişen değer yargıları, yoksulluk, artan göç ve sanayileşme ile birlikte, çocuğun emeğinin sömürülmesi sonucu suça sürüklenen çocukların sayıları artmakta ve suça sürüklenen çocuklar sorunu giderek büyümektedir. Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı sahiplenerek titizlikle takip eden danışmanım Yrd. Doç. Dr. Fatma FİDAN’a değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Son olarak bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim aileme, bütün süreç boyunca yanımda oldukları için şükranlarımı sunarım. Ayrıca yetişmemde katkıları olan tüm hocalarıma da minnettar olduğumu ifade etmek isterim

İshak TURAN

17.09.2012

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
ŞEKİL LİSTESİ	iv
TABLO LİSTESİ	v
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: SUÇ KAVRAMI VE OLGUSU	5
1.1. Suç Kavramı.....	5
1.2. Suçun Tanımı	7
1.3. Suç Türleri.....	8
1.3.1. Şiddet Suçları	8
1.3.2. Mala Karşı Suçlar.....	10
1.3.3. Cinsel Suçlar	11
1.3.4. Bilişim Suçları.....	12
1.4. Suç Teoriler	13
1.4.1. Biyolojik Teoriler.....	13
1.4.2. Psikolojik Teoriler.....	16
1.4.3. Sosyolojik Teoriler.....	18
BÖLÜM 2: SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR	35
2.1. Çocuğun Tanımı.....	35
2.2. Çocuğun Gelişim Dönemleri.....	37
2.3. Çocuk ve Suç	41
2.4. Çocuğu Suça Sürükleyen Nedenler.....	46
2.5. Suça Sürüklenmenin Sonuçları	68
2.6. Suça Sürüklenen Çocuklar Hakkında Düzenlemeler	76
2.6.1. Ulusal Düzenlemeler	76
2.6.2. Uluslararası Düzenlemeler	81
2.7. Ülkemizde Suça Sürüklenen Çocukların Genel Görünümü.....	85

BÖLÜM 3: KOCAELİ'DE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR	99
3.1. Araştırmanın Amacı	99
3.2. Araştırmanın Önemi.....	99
3.3. Araştırmanın Yöntemi.....	100
3.4. Araştırmanın Kısıtları.....	100
3.5. Araştırmanın Örnekleri	100
3.6. Araştırma Süreci.....	101
3.7. Kocaeli'de Suça Sürüklenen Çocukların Genel Görünümü.....	102
3.7.1. Şahsa Karşı Meydana Gelen Suçlar	106
3.7.2. Mala Karşı Meydana Gelen Suçlar	108
3.7.3 Kayıp Çocuklar	110
3.7.4. Sosyal Hizmet Büro Faaliyetleri	111
3.8. Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Yaklaşımlar	112
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	127
KAYNAKÇA	133
EKLER.....	141
ÖZGEÇMİŞ.....	152

KISALTMALAR

BM	: Birleşmiş Milletler
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
m.	: madde
RTÜK	: Radyo Televizyon Üst Kurulu
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	: ve benzeri
vs.	: ve saire

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1	: Çocukları Suça İten Ailesel Nedenler	50
----------------	--	----

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Kişilerin Baskı ve Kargaşalara Tepki Şekilleri.....	21
Tablo 2: Ceza Ehliyeti Başlangıç Yaşına Göre Ülkeler.....	45
Tablo 3: TÜİK Verilerine Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar: Suça Sürüklenen ve Mağdur Çocuk Sayıları	87
Tablo 4: Ocak 2011 ve Ekim 2011 İtibariyle Çocuk Tutuklu- Hükmen Tutuklu - Hükümlü Dağılımı	87
Tablo 5: DİE Verilerine Göre 1990-2008 Yılları Arasında Islah Evine Giren Hükümlü Çocukların Suç Türüne Göre Dağılımı	89
Tablo 6: Ekim 2011 Tarihi İtibariyle Ceza İnfaz Kurumlarında Bulanan Çocukların Eğitim Durumları	90
Tablo 7: Yıllara ve Cinsiyete Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Çocuk Hükümlü Sayısı	91
Tablo 8: Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Çocuk Hükümlü Sayısı.....	92
Tablo 9: Yıllara ve Suç İşlenen Yerleşim Yerine Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Çocuk Hükümlü Sayısı	94
Tablo 10: Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde Sonuçlanan Davalardaki Sanıkların Karar Türüne ve Yıllara Göre Oransal (%) Dağılımı (2000-2010)....	96
Tablo 11: Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerince Verilen Mahkûmiyet Kararlarının Niteliği ve Sanık Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (2000-2010).....	97
Tablo 12: Ceza Mahkemelerinde Haklarında Hapis Cezası Kararı Verilen Çocuk Sanıkların Yaş Gruplarına ve Mahkeme Türüne Göre Dağılımı 2010	98
Tablo 13: Kocaeli İl Geneli Olay ve Şahıs Karşılaştırmalı	103
Tablo 14: Kocaeli İl Merkezi Olay ve Şahıs Sayıları.....	103
Tablo 15: Kocaeli Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde Sonuçlanan Davalardaki Sanıkların Karar Türüne Oransal Göre Dağılımı	104
Tablo 16: Kocaeli Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde Sonuçlanan Davalardaki Sanıkların Karar Türüne Göre Dağılımı.....	105
Tablo 17: Kocaeli Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerince Verilen Mahkûmiyet Kararlarının Yıllara Göre Dağılımı.....	106
Tablo 18: Kocaeli İl Geneli Şahsa Karşı Meydana Gelen Suçlar	107
Tablo 19: Kocaeli İl Merkezi Şahsa Karşı Meydana Gelen Suçlar.....	108
Tablo 20: Kocaeli İl Geneli Mala Karşı Meydana Gelen Suçlar.....	109

Tablo 21: Kocaeli İl Merkezi Mala Karşı Meydana Gelen Suçlar	110
Tablo 22: Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü Kayıp Büro Amirliği Faaliyetleri	111
Tablo 23: Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü Sosyal Hizmet Büro Faaliyetleri	112

Tezin Başlığı: Suça Sürüklenen Çocuklar: Kocaeli Örneği	
Tezin Yazarı: İshak TURAN	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Fatma FİDAN
Kabul Tarihi: 17 Eylül 2012	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 140 (tez) + 11 (ekler)
Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	Bilim Dalı: İnsan Kaynakları Yönetimi ve Endüstri İlişkileri
<p>Suçta sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.</p> <p>Çalışma, çocukların suça sürüklenmesine neden olan faktörleri Kocaeli örneğinde araştırmak ve sorunun çözümünde neler yapılabileceğini tartışmak amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda konuyla ilgili kurumların yetkilileriyle mülakat yapılmıştır. Mülakatlar sonucunda yetkililerin kişisel görüşlerine dayanarak soruna ve sorunun çözümüne yönelik saptamalarda bulunmaya çalışılmıştır. Mülakatlar, Kocaeli Çocuk Şube Müdürü, Kocaeli Barosu Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü, Kocaeli T1 Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Psikoloğu, İzmit Belediyesi, Çocuk Hakları Masası Sorumlusu ve Kocaeli Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Başkanı ile yapılmıştır. Mülakat on beş sorudan oluşmaktadır. Sorular Kocaeli’de suça sürüklenen çocukların genel görünümü, suça sürüklenmenin nedenleri ve suça sürüklenmenin önlenmesine yönelik olmak üzere üç gruptan oluşmaktadır.</p> <p>Kocaeli’de çocuğu suça sürükleyen en önemli etken ailedir. Çoğu ailenin çocuğa karşı bilinçsiz olması, çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeterli eğitim verememiş olması, çocuğun ailesindeki sosyo-ekonomik sorunlar, ailenin çocuğa maddi manevi destek olmaması ve ailenin işlevselliğini yitirmesi sonucu çocuklar suça yönelmektedirler. Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesindeki en önemli nedenler ise, kentleşmeye çocukların şehre ayak uydurmaması, bazı ailelerin maddi olanaksızlıkları nedeniyle çocuklarını çalışmaya ve maddi kazanç sağlamaya yöneltmeleri, aile içindeki kardeş sayısının çokluğu, eğitimsizlik, ailenin işlevselliğini kaybetmesi sonucu çocuğun otorite tanımamasıdır. Kocaeli’de çocukların en fazla yönedikleri suç türü ise hırsızlıktır. Bu da suça sürüklenme nedenlerinden olan ailenin çocuğa maddi kazanç sağlamsını istemesinden kaynaklanmaktadır. Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesinde kurumlar arası koordinasyon yeterli değildir. Ancak koordinasyonun artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesinde ailenin eğitiminin rolü çok önemlidir. Ailenin çocuğa karşı bilinçli olması gereklidir. Çocukların sahip olduğu temel hakların sağlanması, suça sürüklenmiş çocukların iyi bir rehabilitasyon sürecinden geçmesi, çocukların sosyal ve eğitici faaliyetlere yönlendirilmesi, sahada çalışan personelin desteklenmesi ve toplumdaki olumsuz değer ve yargıların değişmesi sonucu çocukların topluma kazandırılması ve suça sürüklenmelerinin önlenmesi mümkün olabilecektir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Çocuk, Suç, Suça Sürüklenen Çocuklar, Kentleşme, Önleme	

Title of the Thesis: Juvenile Delinquency: Case Of Kocaeli	
Author: İshak TURAN	Supervisor: Asist Prof. Dr. Fatma FİDAN
Date: 17 September 2012	Nu. of pages: viii(pre text) + 140 (main body) + 11 (appendices)
Department: Labor Economics and Industrial Relations	Subfield: Human Resource Management and Industrial Relations
<p>Juvenile Delinquency: it is used to define a child who is investigated or prosecuted with the allegation that he has committed an act that is defined as a crime in the laws or a child for whom a decision of security precaution has been given.</p> <p>The study has been carried out with the purpose of investigating the factors which lead children to crime in Kocaeli basis and to discuss what can be done to find a solution to the issue. In this scope, officials of related institutions have been interviewed. As a consequence of interviews based on the personal opinion of the authorities, an attempt has been made to make observations on the cause and solutions of the issue. The interviews have been conducted with the Director of Juvenile Branch Office of Kocaeli, Children's Rights Commission coordinator, Psychologist of Kocaeli T1 Closed Prison, Municipality of Izmit, Children's Rights Desk Responsible and the President of the Kocaeli Social Services Experts Association. The interview includes fifteen questions. The questions consist of three groups which are directed to the general overview of juvenile delinquents, the reason for their drift to delinquency and questions aiming at prevention of drifting.</p> <p>The family is the most important factor drifting the child to delinquency in Kocaeli. Most of the families' being insensible towards the child, families' failing to give sufficient education in the socialization of their children, socio-economic problems in the family of the child, the family's failing to provide material and moral support to the child and the family's losing its functionality cause children to slide into delinquency. The most important reasons for juvenile delinquency in Kocaeli are the children's failure to becoming adapted to the city, certain families' pushing their children to work and earn money because of their financial problems , presence of numerous siblings in the family, lack of education, lack of authority on the child due to loss of family functionality. Theft is the most encountered type of juvenile delinquency in Kocaeli. This is due to the families' pushing their children to earn money, which is one of the causes for delinquency. In preventing juvenile delinquency, there is no sufficient coordination between institutions in Kocaeli. However studies are conducted for increased coordination. Family education is crucial in preventing children from committing crimes. Families have to be conscious towards their child. It will be possible to reintroduce the children to society and to prevent them from drifting to delinquency by providing them their basic rights, with delinquent young children's undergoing a good rehabilitation process, by guiding children to social and educating activities, supporting personnel working on site.</p>	
Keywords: Child, Delinquency, Juvenile Delinquency, Urbanization, Prevention	

GİRİŞ

Suç, Hazreti Âdem'in çocuklarından Kabil'in Habil'i öldürmesinden itibaren, tüm toplumlarda ve tüm zamanlarda var olan sosyal bir sorundur. Toplumlar suçun önlenmesi ve suçtan korunmak için çözümler bulmaya çalışmışlardır.

Bu nedenle Jean Jacques Rousseau, John Locke ve Thomas Hobbes gibi düşünürler, toplumu oluşturan bireylerin hep beraber huzur içinde yaşayabilmeleri için bir "Sosyal Sözleşme"ye ihtiyaç olduğunu, toplumsal huzur ve güvenliğin garanti altına alınabilmesi için herkesin özgürlüklerinin yeteri kadar kısmının devlet tarafından kısıtlanmasına razı olması gerektiğini ortaya koymaktaydılar.

Suç, sadece bireylerin kendi istek ve iradelerinin dışında, ekonomik, sosyal, kültürel vb. birçok faktöre bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar suçu birey veya bireylerden oluşan gruplar işlese de suçu yaratan nedenler bireydeki psikolojik bozukluklar ve toplumsal faktörlerdir.

Çocuk ve suç kavramlarını birlikte ifade etmek birçok zaman güç olmakla birlikte, çocuk suçluluğu gelişmekte olan ülkelerin önemli sosyal sorunlarından biri olmaya devam etmektedir. 19. yüzyılın başlarından itibaren sanayileşmeyle beraber ortaya çıkan sınıflaşma, çocuk emeğinin işgücüne katılması, göçler ve geleneksel ailelerin oynadığı toplumsal rolün yerini çekirdek ailenin alması ile I. ve II. Dünya Savaşları sonrasında toplumsal yıkımları çocuk suçluluğu oranında artışa neden olmuştur.

Hiçbir çocuk dünyaya suç işlemek için gelmez. Çocuklarda her canlı varlık gibi değişen, çevresi ile etkileşen ve gelişen bir bireydir. Onların iyi ya da kötü olmasını belirleyen faktör aldıkları eğitim ve yaşantıdır. Sosyal bir varlık olan çocuk aile içinde doğar, toplumun gelenek, görenek, örf ve âdetlerini ve toplumda oynayacağı rollerin gereklerini sosyalizasyon süreci yoluyla öğrenir. Bu sürecin en önemli faktörü ailedir. Çocuk ve genç toplumun kendisine verdiği rolleri yerine getirirken; çevre koşullarının etkisiyle suçlu davranış gösterebilir.

Çocuğun suç işlemiş olması, çocuğa bakmakla yükümlü ebeveynlerin veya kurumların nelerin yanlış olduğunu öğretememiş olmasından ya da aynı erişkinler tarafından yanlış yapmak üzere yönlendirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle kanunlarda ve

literatürde suçlu çocuk kavramı yerine “suça yönelen çocuk”, “kanunla ihtilaf halindeki çocuk” veya “suça sürüklenen çocuk” kavramı kullanılmaktadır.

Aristo'nun “doğa boşluğu sevmez” sözünde olduğu gibi ebeveynlerin yoksulluktan, eğitimsizlik, çocuk sayısının fazla olması gib sebeplerden dolayı çocuklarına karşı gereken ilgi ve alakayı gösterememeleri durumunda, çocuk o boşluğu sokakta aramaya başlayacaktır. Korumasız ve hayata karşı tecrübesiz bir konumda olan çocuk suça açık duruma gelecektir. Sokakta hayatta kalabilme mücadelesi içinde olan çocuklar zamanla kötü arkadaş ilişkilerine sahip olmakta, madde bağımlılığına bulaşmakta, belki şiddet görmekte veya yetişkinler tarafından suç unsuru olarak kullanılmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, kişi başına düşen milli gelirden önce gelen ve sanayi kenti olan Kocaeli genelinde suça sürüklenen çocukların profilini ortaya koymak ve ilgili tarafların konuyla ilişkin sorunların nedenlerine ve engellenmesine yönelik bakış açılarını ortaya koymaktır.

Bu çalışma ile ülkemizdeki genel suçluluk artışında Kocaeli kentindeki durumun sorunla ilgili kurumların sorumlularıyla görüşerek, kişisel görüşlerine dayanan sorun ve soruna yönelik neler yapılabileceğini irdelemek, kentteki suça sürüklenen çocuk sayısının en aza indirgenmesi yönünde neler yapılabileceğini irdelemektir.

Çalışmanın Önemi

Çocuk ve suç ilişkisi, ülkemizde giderek büyüyen, yaygınlaşan ya da diğer bir deyişle kronikleşmiş bir sorundur. Türkiye’de etkili boyutlara ulaşmış bu sorunla ilgili farklı zaman ve yerlerde araştırmalar yapılmaktadır.

Genç nesli ile övünen Türkiye’yi son yıllarda artan çocuk suçlu sayısı oldukça korkutmaktadır. Türkiye’de açılan her 23 davadan birinde çocuk suçlular yargılanmaktadır. Türkiye’de istatistiklere yansıyan verilere göre suçların yüzde 4,2’si çocuklar tarafından işlenmektedir. Açılan her 23 davadan birinde suçlanan taraf olarak çocuklar karşımıza çıkmaktadır.

Hemen her gün görsel ve yazılı medyada “11 yaşındaki kız üvey babasını bıçakladı”¹, “Sigara vermeyen kardeşini bıçakladı”², “Arkadaş katili kıza tutuklama”³, “14 yaşında baba katili oldu”⁴, “babasını öldürüp, kömürlüğe sakladı”⁵, “7 yaşında ablasını bıçakladı!”⁶, “lisede kız yüzünden kapıştılar”⁷ gibi başlıklı haberlere sık sık rastlamaktayız. Bu tip haberleri okuduğumuzda veya izlediğimizde çocukları şiddete ve suça sürükleyen nedenlerin neler olduğunu düşünmekteyiz.

Değişen değer yargıları, hızlı ve düzensiz kentleşme, ekonomik dengesizlikler, baskıcı disiplin yöntemleri, hatalı eğitim uygulamaları, sağlıksız okul çevresi, travmatik yaşantılar, istismara uğrama, sevgi yoksunluğu, ailedeki suçlu birey örnekleri, akran grubunun etkisi, madde bağımlılığı, şiddet ve gerilim içerikli televizyon programları gibi faktörler çocukların suça yönelmelerinde neden olmaktadır. Bu faktörler çocukların suça yönelmesinde tek başına bir neden değildir, fakat diğer çevre unsurlarıyla birleşince suça ortam hazırlamaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışma için, literatür taraması yapılmış ve bu kapsamda konuyla ilgili teorik kaynaklar ve yapılmış araştırmalar incelenmiştir. Araştırmada keşfedici araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Keşfedici araştırma yönteminin kullanılmasının nedeni Kocaeli’de suça sürüklenen çocuklar konusunun genel yapısını keşfetmek, sorunun çözümü için bakış açısı oluşturmak ve konunun daha önce incelenmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları konunun uzmanlarıyla görüşmedir. Ayrıca görüşme yapılan kurumlarda suça sürüklenen çocuklarla ilgili veriler alınıp, veri derlemesiyle analizi yapılmıştır.

Bu kapsamda Kocaeli Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü, İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası, Kocaeli 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Kocaeli Barosu Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörlüğü ve Kocaeli Sosyal Hizmet

¹ <http://gundem.milliyet.com.tr/11-yasindaki-kiz-uvey-babasini-bicakladi/gundem/gundemdetay/18.04.2012/1529837/default.htm> (18.04.2012)

² Habertürk, 31 Ocak 2012, s.3

³ Hürriyet, 9 Şubat 2012, s.6

⁴ http://www.haber61.net/news_detail.php?id=109110 (23.04.2012)

⁵ <http://gundem.milliyet.com.tr/babasini-oldurup-komurluge-sakladi/gundem/gundemdetay/12.11.2011/1461807/default.htm> (12.11.2011)

⁶ http://www.haber61.net/news_detail.php?id=78258 (12.04.2011)

⁷ Hürriyet, 10 Şubat 2012, s.3

Uzmanları Derneği'nden konu ile ilgili sorumlularla on beş sorudan oluşan ve toplam beş saat süren mülakatlar yapılmıştır. Mülakatlar kurumların konuyla ilgili sorumlularıyla yapılmış olmasına rağmen kişisel görüşlere dayalıdır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Konumuz suça sürüklenen çocuklar olduğu için birinci bölümde sosyolojik açıdan suç olgusuna değinilmiştir. Suç nedir? Çocuklar hangi suç türlerine yönelmektedirler, hem çocukların hem de yetişkinlerin neden suç işlediklerine yönelik suç teorileri bu bölümde detaylı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Suç konusu incelendikten sonra ikinci bölümde çocuk kavramı ve çocukların gelişim dönemleri açıklandıktan sonra çocuk ve suç ilişkisi, çocuğu suça yönelten faktörler, suça sürüklenmenin sonuçları, çocukla ilgili ulusal ve uluslararası düzenlemeler ve ülkemizde suça sürüklenen çocukların genel görünümü bu bölümde incelenmiştir.

Suç, çocuk ve suça sürüklen çocuklar kavramları açıklandıktan sonra son bölümde Kocaeli'de suça sürüklenen çocuklar konusu ele alınmıştır. Kocaeli'de suça sürüklenen çocukların genel görünümü, suça sürüklenme nedenleri ve önlemeye yönelik neler yapılabileceği üzerinde durulmuştur.

BÖLÜM 1: SUÇ KAVRAMI VE OLGUSU

1.1. Suç Kavramı

Suç, insanoğlunun ilk tarihinden günümüze dek sürekli var olagelen bir sorundur. Toplum, doğa ve birey üçlüsü içerisinde ortaya çıkmaktadır. Bireyler birbirleriyle ilişkide bulunarak toplumsal grupları, toplumsal gruplar da birleşerek toplumu oluşturur. Toplum, sürekli değişen bir yapıdır. Toplumu oluşturan bireyler de bu değişimin içerisinde. Ancak toplumdaki değişmelerin hızıyla bireyin değişme hızı her zaman aynı değildir. Bireyler her zaman değişen koşullara kolaylıkla ayak uyduramazlar. Aradaki dengesizlik çeşitli sorunların kaynağını oluşturur. Bu sorunların en önemlilerinden biri de suç ve suçluluk olgusudur.

Toplumsal yaşamın temel koşullarından biri düzendir. Toplumda düzen, toplumsal norm ve kurallara uyulmasına bağlıdır. Ancak tarihin hiçbir döneminde ve dünyanın hiçbir yerinde kurallara tamamen uyulan bir toplum görülmemiştir. Genellikle uyulması gereken toplumsal kurallar dönemden döneme, toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılık göstermesine rağmen bu kurallara uymayan davranışlara ‘suç ya da sapkın davranış’ denilmektedir (Erkan ve Erdoğan, 2006: 80).

Görüldüğü gibi, bir toplumda yaşayanlar toplumsal normlara uyanlar ve uymayanlar şeklinde iki grubu oluşturmaktadır. Ancak bu doğru değildir. Pratikte birçok insan, çeşitli biçimlerde az da olsa çeşitli normları ihlal etmektedir. Çoğumuz işyerimizde kullandığımız çeşitli kırtasiye malzemelerini evde de kullanmakta veya bir marketten herhangi bir şey alırken, malın parasını vermeyi unutmaktayız.

İnsanlık tarih iyi-kötü, doğru-yanlış, yargılarının, suç kavramının, davranış kalıplarının, toplumun somut yaşama koşulları tarafından belirlendiğine ve değişebilirliğine, bir başka deyişle, toplumun örgütlenmesiyle sıkı sıkıya bağlı olduğuna tanık olmaktadır. Bir davranışın suç olabilmesi için toplum tarafından suç olarak tanımlanması gerekmektedir. Ancak bu da zamandan zamana, gruptan gruba, kültürden kültüre farklılık taşımaktadır. Hatta bazı davranışlar yapıldığı yere göre, içinde bulunduğu ortama göre de farklı bir biçimde normal veya sapkın davranışlar olarak nitelendirilebilir

Örneğin, bazı toplumlarda hırsızlık, çocuk öldürme, yamyamlık vb. davranışlar toplum tarafından övülmeye değer sayılırken, bazı toplumlarda ayıplanır, cezalandırılırlar. Yine bazı ilkel toplumlarda kız çocuklarının öldürülmesi ve ihtiyarlarla, sakatların diri diri gömülmeleri, toplumsal açıdan kabul edilen davranış biçimleri olarak görülmektedir. (Özkalp, 2003:448; Yavuzer, 2006: 21).

Antik çağda Yunan düşünürü Platon, “Kanunlar” adlı yapıtında, suçu, ruhun bir tür hastalığı olarak düşünmüş ve bunun üç nedeni olduğunu ileri sürmüştür. Bunlar; tutkular, haz arama alışkanlığı ve bilgisizliktir.

Bir başka Yunan düşünürü olan Aristoteles ise, suç sebeplerini, yoksulluk, devrim gibi toplumsal koşullarda bulmaktadır. Aristoteles suç nedenlerini bireyin dışında ve toplumsal çevre değişimlerinde aradığı için kimi yazarlar tarafından suç sosyolojisinin kurucusu ve öncüsü sayılmaktadır. Orta çağda suç, şeytani bir davranış ve kötü ruhların teşvikiyle ortaya çıkan bir eylem olarak kabul edilmiştir.

Thomas D’Aquino, suçların çoğunun kökeninde sosyal ihtirasların yattığını ancak yoksulluğunda suça neden oluşturan bir etken olduğunu ortaya koymuştur (Yavuzer, 2006: 26).

Emile Durkheim’a göre, bir eylem kitlesel bilincin güçlü ve belirlenmiş yaşayış biçimlerine saldırıda bulunduğu suçtur. Bu da demektir ki bir eylemin suç olmasını onun nesnel özellikleri değil, toplumun ona getirdiği yargı belirler (Picca, 1995: 13).

Toplumsal değişme ve gelişmeye bağlı olarak, suçların algılanış biçimi, suç türleri, suç işleyen bireye karşı gösterilecek yaklaşımlar da değişmektedir. Önceleri suç işleyen bireyler, kötü, saldırgan olarak görülmekte, bu nedenle toplum dışına itilmekte, çok katı cezalara maruz kalmakta iken ve suç işleyen bireyin hakkından söz edilmezken, çağımızda suç işleyen bireye yönelik daha modern ve insan onuruna yakışan yaklaşımlar sergilenmeye başlanmıştır.

Artık kasıtlı veya taksirli olarak, hukuk kurallarına uymayıp suç işleyen bireyin de yaşadığı toplumun bir parçası olarak görülmesi, insan olmalarından dolayı bazı hakları olduğu bilinci toplumlarda yerleşmeye başlamıştır. Bu anlayış değişikliği, toplumların suç nedenleri konusundaki düşüncelerinin değişmesi ile bağlantılıdır. Önceleri suçu işleyen birey suç ile ilgili olarak tek başına ele alınmakta ve tüm sorumluluğun ona ait

olduğu düşünölmekteyken, bugün bireyi suçta yönelten nedenler pek çok faktörle açıklanmaya çalışılmaktadır. Toplumlarda artık içlerinde bulunan suç işlemiş bireylerden sorumluluk duymaktadırlar (Yağbasan, 2010: 22).

1.2. Suçun Tanımı

Suçun farklı disiplinler içerisinde yer alması nedeniyle, farklı tanımlarının yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Genel itibariyle suç, toplumun devamı ve bütünleşmesi açısından topluma zarar veren davranış, “sosyo-kültürel bilimler” açısından da toplumda geçerli olarak kabul edilmiş kurallar bütününden sapma olarak tanımlanır (Terzi, 2007: 29).

Sosyal psikoloji açısından suç, sosyal grubun üyeleri tarafından olumlu ve yararlı olarak kabul edilmiş inanç, gelenek, örf ve adetlerin dayandıkları ilkelere aykırı olarak işlenmiş davranışlardır (Güler, 2010: 357).

Suç denilince akla ilk gelen önce “yasaklanan” veya “cezalandırılan” davranışlar gelir. Ceza kanunu bakımından suç kavramı, kanun tarafından ceza yaptırımı ile tehdit edilen bütün hareketler olarak anlaşılır. Daha doğru bir ifade ile ceza hukuku sonuçları olan hedefe suç demektir. Çünkü failin tehlike hali nedeniyle, ceza dışında emniyet tedbiri yaptırımları da söz konusu olabilir. (Demirbaş, 2001: 40)

Dönmezer, (1994: 49)’e göre suç, kişiyi toplum halinde yaşayan diğer bireylerin karşısına çıkaran bir çatışmanın ürünüdür. Toplumun kurallarla yasakladığı bazı davranışların eyleme dönüşerek ortaya çıkması ve bunun sonucunda da belirlenen bir yaptırıma uğramasıdır.

Jhering’e göre suç, toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırdır. Seligman ve Johnson ise suçluluğu küçük ya da büyük bir sosyal grubun üyelerince iyi ve yararlı diye kabul edilmiş bulunan inançların, geleneklerin, âdet ve törelerin, kurumların dayandıkları kurallara aykırı olarak işlemiş bulunan anti sosyal davranışlar olarak tanımlarlar (Güney, 2008: 5).

Hukuksal bir olay olduğu kadar aynı zamanda toplumsal bir olay da olan suç, çoğu zaman çeşitli etkenlerin meydana getirdiği uygunsuz sosyal ortamların ürünüdür. Bir hareketin suç durumuna gelinceye kadar bunu işleyen durumundaki değışiklikler ve bir dizi olumsuz koşulların birleşmesi sonucu suç işlenmektedir. Buna göre suç hukuk

kurallarının yasakladığı ve yapılmasına veya yapılmamasına cezai yaptırım bağladığı eylem olarak tanımlanabilmektedir (Çoğan, 2006: 16).

1.3. Suç Türleri

Ceza hukukunda ceza kanunlarında suçları çeşitli kısımlara ayırmaktadır. Yapılan tasnifler hukuk tekniği bakımından bazı faydaları karşılamaktadır. Söz konusu tasnifler yapılırken, ölçü olarak suçu işleyen kişinin kişiliği ya da suçluyu söz konusu suçları işlemeye iten, sebep ve faktörler ele alınmış değildir. Bu sebepten dolayı, suç olayını izah ile görevli bulunan kriminoloji, suçları kendi maksadı itibarıyla ayrıca tasnife tabi tutmalıdır.

Faillerin maksatları bakımından suçların tasnifi, Bogner tarafından yapılmıştır. Bogner suçları, ekonomik, cinsel, cebir, şiddet ve siyasal suçlar olarak ayırmıştır. Gillin de suçları, ekonomik, siyasal, cinsel, cebir, şiddet ve siyasal suçlar olarak ayırmıştır.

Toplumun gösterdiği tepkinin şiddeti bakımından suçların ayrımını ise Sellin yapmıştır. Sellin sosyolojik bir görüşten hareketle, toplum tarafından suça karşı gösterilen tepkinin şiddetini ölçü olarak ele almıştır (Dönmezer, 1994: 51).

Kriminolojinin suçları kendi maksadı bakımından ayrıca teorik tasniflere tabi tutması gerekmektedir. Bu tasniflerde ölçü olarak genellikle suçların işleniş süresi, işleniş şekilleri, nedensellik mekanizması ve saikler esas alınır. Bu esaslar açısından yapılacak bir tasnif ile suçun önlenmesi açısından pratik faydalar sağlanabilmektedir (Dönmezer, 1994: 52).

Çalışmamızda istatistiklere göre çocukların en fazla yöneldikleri suç türleri olan şiddet suçları, mala karşı suçlar ve cinsel suçların yanında genç nüfusun yöneldiği bilişim suçlarından bahsedeceğiz.

1.3.1. Şiddet Suçları

Şiddet, öncelikle bir davranış içerisinde bulunma demektir. Şiddet, organizmanın dışarıdan görülebilir bir aktifliğidir. Ayrıca şiddet, hedef kişinin yaralanmasını, fiziki, biyolojik veya sosyal yönden, mağdur zararına götüren, bir insan üzerinde, bedeni etkiyi şart koşar. Ayrıca bir şeyin kullanılabilirliğine zarar verme veya o şeyin tahribi için de

olabilir. Harekette bulunan zarar verme kastına sahip olmakla birlikte, şüphesiz bu durumun failin tek amacı olmasına gerek yoktur (Demirbaş, 2001: 210).

Bu nedenle, hangi fiillerin şiddet suçluluğundan sayıldığı, kesin olarak belirlenememiştir. Kriminolojiye göre şiddet suçluluğundan neyin anlaşılması gerektiği konusunda bir tanıma ihtiyaç vardır. Şiddet bu anlamıyla; "İnsanın fiziki ve psikolojik bütünlüğüne saldırı", olarak tanımlanmıştır (Demirbaş, 2001: 211).

Şiddetle ilgili suçlar, insanlarda her an öldürülme kaygısı veya saldırıya uğrama korkusu yaratmaktadır. Ancak bu tür suçlarda insanlar çoğunlukla kendilerini tanıyan, herhangi bir biçimde ilişkili olan, hatta bir akrabası tarafından öldürülmektedir. İşlenen cinayetlerin %57'si bu şekilde maktulün tanıdığı bir kimse tarafından işlenmekteyken, ancak %18'i sokakta olmakta ve maktul suçluyu tanımamaktadır (Özkalp, 2003: 463).

Son yıllarda büyük artış gösteren, şiddet olgusu ile suçluluk, dünyada yeni bir görünüm kazanmaktadır. Şiddet suçlarına özellikle nüfusun yoğun olduğu büyük şehirlerde rastlanmakta olup, şehrin büyüklüğü oranında bu suçlarda artış görülmektedir. Bu bakımdan şiddet suçlarının sonuçlarını üç grupta toplamak mümkündür;

- Suçların çoğunun kimden kaynaklanacağı belli olmadığından, anonim bir görünüm almakta ve bu tür fiiller herkesi tehdit edebilmektedir.
- Failleri çok tehlikeli bir kişilik sergileyebilmektedirler.
- Fiiller hayrete düşürecek şekilde yenilenmektedir (Demirbaş, 2001: 212).

Bazı şiddet fiilleri; kasten adam öldürme, asma, kasten müessir fiil, aile içi şiddet şeklinde sayılabilir. Bu tip suçları işleyen insanlar için yaşamda kaybedilecek pek fazla bir şey kalmamıştır. Çünkü hayattan pek bir şey beklememektedirler. Bu tür bir sosyal yaşam onlara hiçbir şey ifade etmemektedir. Bu nedenle de, toplumun koyduğu normlara uymamakta marjinal bir insan olarak yaşamaktadırlar. Toplum bu insanlara hiçbir şey vermemiştir. Televizyonda gördüğü zenginliğe, başarı ve mutluluğa erişmesinin imkanı yoktur. Böylece, toplumun kurallarına nefretle bakmakta, toplumdan intikam almakta, hatta mümkün olduğunca bu düzeni bozmak için gayret etmektedir (Özkalp, 2003: 463).

1.3.2. Mala Karşı Suçlar

Mala karşı işlenen suçlar, öteden beri klasik suçluluğun bilinen suçlarının ana kısmını oluşturur. Mala karşı işlenen suçlar, trafik suçları hariç, kayıtlı suçların %90'ını teşkil ederler. Mala yönelik suçları; hırsızlık, gasp ve soygun suçları olmak üzere üç başlıkta incelemek mümkündür. Mala yönelik suçların başında hırsızlık gelmektedir (İçli, 1994: 240).

Bu tür suçların artmasında ülkenin içinde bulunduğu ekonomik zorluklar etkilidir. Mala karşı suçların en fazla işlendiği yerler kalabalık kent merkezleridir. Son yıllarda İstanbul, Ankara, Antalya Adana, Diyarbakır, Bursa gibi büyük kentlerimizde başta kapkaç olmak üzere mala karşı suçlarda bir patlama yaşanmaktadır. Bazen bu suçlar mal kaybının yanında can kaybıyla sonuçlanmaktadır. Mağdur ya yaralanmakta ya da kurban konumuna gelerek kendi canından olmaktadır (Öter, 2005: 67).

Bu tür suçların artmasını etkileyen diğer faktör de uyuşturucu madde bağımlılarının bu maddeleri bulmak amacıyla giriştikleri fiillerdir. Bilindiği gibi, bu maddeleri elde etmek çok pahalı olduğundan bireyler bağımlı oldukları uyuşturucuları elde etmek amacıyla çeşitli suçlar işlemekte, böylece mala karşı işlenmiş suçlarda artış göstermektedir (Özkalp, 2003: 465).

Mala yönelik suçlar olan hırsızlık, soygun, araba hırsızlığı ve kundaklamanın birçok riski olmasına rağmen, para sağlama, heyecan yanında suçlulara sunduğu bir takım başka ödülleri vardır. Bir hırsız işini iyi yapmaktan ötürü tatmin olur, işi dışındaki boş zamanlarında kendinin efendisi olduğunu hisseder ve çalışmamanın hazzını duyar.

Özellikle eğitim, düzeyi düşük ve eğitimi az kişilere, iyi bir iş bulmak yerine, suç işleyerek gelir elde etmek daha rasyonel gelir. Soyguncu ve hırsızların bu işi yapmalarındaki temel neden, uyuşturucu veya yiyecek parası elde etmek iken, araba hırsızlarının çeşitli nedenlerden bu suçu işledikleri görülmektedir. Bazıları, eğlence, bazıları ulaşım, bazıları itibar için araba çalarlar. Kundaklamada ise, bazılarında psikolojik anormallik, bazılarında binada oturanlardan intikam alma isteği ağır basar (İçli, 1994: 241).

Mala yönelik suçların çoğunluğunun şehirlerde yoğunlaştığı yapılan araştırmalarda gözlenmektedir. Sosyal ve ekonomik yapının değişmesi, hayat şartlarının zorlaşması, işsizliğin artması gibi olaylar, bu tür suçların artmasında önemli rol oynamaktadır.

1.3.3. Cinsel Suçlar

Can, (2002: 487)'a göre, ceza yasalarında; kamu ahlakı, genel adap, aile düzeni gibi kavramlarla çeliştikleri öngörülüp, ihlal ettikleri çıkarlar açısından değerlendirilerek, kişinin cinsel özgürlüğüne veya insanlık özsaygısına ya da toplumsal düzenin varlığına zarar verdiği kabul olunan, dolayısıyla da o günün geçerli toplumsal değerleri ve ahlak kuralları doğrultusunda cezaları saptanan cinsel kökenli eylemlere cinsel suçlar adı verilmektedir.

Becker ve Kaplan'a göre ergin bir çocuğu saldırgan cinsel davranışa yönelten risk faktörleri: fiziki ve cinsel istismar görmüş olmak, depresyon, cinsel tür dışındaki anti-sosyal geçmişi, sosyal dışlanma (kendi yaşlılarıyla ilişki kurma ve bunu sürdürme yeteneksizliği), sosyal ve kendini vurgulama yeteneklerinin eksikliği, dürtü ve öfkeyi kontrol yetersizliği, yetersiz cinsel eğitim ve aile içinde şiddete tanık olmaktır (Demirbaş, 2001: 222).

Cinsel suçluların işledikleri cinsel suç türüne göre risk derecelendirilmesi yapıldığında, şu tablo ortaya çıkmaktadır.

- Cinsel saldırıda bulunanlar,
- Pedofilikler (bebek ve çocuklara cinsel istek duyma hastalığı)
- Encest (lekelemek, kirletmek anlamına gelen, baba kız, dede torun, amca yeğen, vb. gibi aralarında çok yakın kan bağı olan aile bireyleri arasında yaşanan cinsel ilişki) suçunu işleyenler.

Cinsel suçlular, tipik olarak kendilerinin suç döngülerine ilişkin niçinler ve zamanlamaları hakkında çok az bir iç görüye sahiptirler. Eylemlerini itirafa ve kabule yanaşmazlar. Bir banka soyguncusu ise suçu ne için işlediğini bilir ve suçu inkâr etmeye de çalışmaz (Hatipoğlu, 2008: 47-48).

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar 102-104. maddeler arasında düzenlenmiştir ve cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki ve cinsel taciz suçlarını kapsamaktadır. Hayâsızca hareketler, müstehcenlik ve fuhuş suçları ise genel ahlaka aykırı suçlar başlığında düzenlemiştir.

Yavuzer, (2006: 63-66)'e göre, ülkemizde cinsel suçlar çoğunlukla evlenmek amacıyla işlenmektedir. Bu suçların faillerinin çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Cinsel suçların oluşum nedenlerinin başında aile tarafından gerekli cinsel eğitimin çocuğa verilememesi gelmektedir. Ayrıca kırsal alanda ve gecekondu semtlerinde konut yetersizliğinden kaynaklanan aile üyelerinin tamamının bir odada yatması ve çocukların büyüklerin cinsel ilişkilerine tanık olmaları onları cinsel suça yöneltebilmektedir. Cinsel suç eğiliminde konut yetersizliğinin ne derece etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

1.3.4. Bilişim Suçları

20. yüzyılın en önemli buluşlarından olan bilgisayarın gelişimi ve kullanımının yaygınlaşması, toplum yaşamının tüm alanlarına nüfuz etmiştir. Özellikle internetin devreye girmesiyle, bilgisayar vasıtasıyla alışveriş ve haberleşme mümkün hale gelmiştir (Demirbaş, 2001: 264).

Bilgisayar dünyasına saldırı olarak nitelendirilen hareketler vasıtasıyla suçların da işlenmesi, yaygın bir şekilde görülmektedir. Bilgisayara karşı saldırılar, sadece içeriden olmamakla birlikte, birçok saldırı dışarıdan gerçekleşmektedir. Çünkü basit bir bilgisayar ve modem vasıtasıyla, yasal olmayan yollardan bir bilgisayar sistemine girmek mümkün olmaktadır. Az bir bilgisayar bilgisi ile sisteme saldıranlar, bilgi hırsızları veya elektronik korsanlar olarak adlandırılan bu kimseler bilgisayar sistemine büyük zararlar vermektedirler. Bu hareketleri yapanların amacı, her zaman para kazanmak olmayıp çoğu kez, sistemi koruyan güvenliği aşarak, sisteme zarar vermek şeklinde ortaya çıkabilmektedir (Hatipoğlu, 2008: 51).

Bu konuda bilişim sistemlerinin kötüye kullanılması, bilişim suçu, bilişim sistemleri ile ilgili suçlar gibi terimler kullanılmaktadır. Bu terimlerden her birinin çeşitli eksiklikleri vardır. Bilişim sistemlerinin kötüye kullanılması, bir veya birkaç failin bilişim sistemleri kanalı ile yaptığı veya tekrar yapabileceği ve bir veya birkaç mağdurun zarara uğradığı veya uğrayacağı kasıtlı eylemler olarak tanımlanabilir. Bilişim sistemleri ile

ilgili suç ise, bilgisayar teknolojisi ile ilgili bilgilerin gerekli olduğu yasadışı eylem olarak tanımlanabilir (Aydın, 1992: 33-34).

Burada bilişim suçu geniş kapsamlı bir kriminolojik terim olarak kullanılmakta ve sahtekarlık, hırsızlık, zimmete geçirme, bilişim sistemi tecavüzü, hasar, şantaj, yaşama ve sağlığa karşı suçlar gibi, ortak paydaşı bilişim sistemi olan suçların çeşitli hukuki sınıflandırılmalarını kapsamaktadır (Aydın, 1992: 35).

Amerikan doktrininde ise bilişim suçları (siber suçlar) on iki başlık altında değerlendirilmektedir. Bunlar; mülkiyete karşı hırsızlıklar, verilere veya hizmetlere karşı gerçekleştirilen hırsızlıklar, giriş ihlalleri, veri sahtekarlığı, insan hataları sonucu oluşan ihlaller, gasp, sır aleyhine ihlaller, sabotajlar, maddi kısımlara yönelik hırsızlıklar, evraklarda gerçekleştirilen sahtekarlıklar, bankamatik kartları konusundaki hırsızlıklar ve manyetik kartların şifreleri hususunda gerçekleştirilen eylemlerdir (Avşar ve Öngören, 2010: 124).

Bilişim suçları TCK'nın 243-246. maddeleri arasında düzenlenmiştir ve bilişim sistemine girme, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suçlarını içermektedir.

1.4. Suç Teorileri

Suç olgusu ve suçluluk kavramlarını açıklayan birçok teori bulunmasına rağmen, genel itibariyle bütün teorileri biyolojik, psikolojik ve sosyolojik teoriler olmak üzere üç ana başlık altında toplamak mümkündür.

1.4.1. Biyolojik Teoriler

Sapkın davranışları açıklayan ilk modeller bunu biyolojik yapıyla ilgili olarak ele almaktaydılar. Örneğin, Fransız antropolog Broca, sapkın davranışlar gösteren insanların kafataslarının ve beyinlerinin farklılık taşıdığını savunmuştur (Özkalp, 2003: 451).

Suçlularla suçlu olmayanlar arasındaki biyolojik farklılaşmalara dikkati çeken Lombroso ise, fiziksel yapının bireyin davranış ve faaliyetini yöneten başlıca etken olduğunu ileri sürmüştür (Yavuzer, 2006: 254). Lombroso'nun teorisi, klasik suç bilimi öğretilerine zıt bir iddiada bulunmaktadır. Klasik suç bilimi öğretilerinde, insanların suç

işleme sebebinin zevklerini en yükseğe çıkarma ve dertlerini/kederlerini en aza indirme olduğu savunulmaktadır (Fert, 2006: 301).

Lombroso ise insanları “normal kişi” ve “suçlu” olarak ikiye ayırmaktadır. Hatta Darwin’in Evrim Teorisi’nden de destek alarak, suçlu sınıfın normal insan sınıfı gibi gelişemediği, dolayısı ile gelişmeyen genlerin hala vahşilik, barbarlık özellikleri sebebi ile suçlu sınıfını suç işlemeye teşvik ettiği savunulmaktadır. Lombroso, çevrenin önemli bir faktör olduğunu kabullendikten sonra teorisini şu şekilde son hale getirmiştir: “suçlu” sınıfın üçte biri “doğuştan suçlu”dur. Doğuştan suçluların gen yapılarında diğerlerine göre gelişmemişlik/bozukluk vardır. Bu sebeple de onlar önemli suçlulardır (Fert, 2006: 301).

Ancak Lombroso, İtalya’daki bir askeri cezaevi görevlileri ile hükümlülerini karşılaştırdığı araştırmasında, önemli bir yanlışlık yapmıştır. İtalyan ordusundaki suçluların çoğu Sicilyalıdır; bu nedenle, bölgesel bir fizik yapıyı yansıtmışlardır. Sicilyalılar, suç işlemeyi kınamayan bir kültürden gelmektedirler. Bu gerçeğin görülmesinden sonra, Lombroso ve arkadaşlarının suçluluk incelemelerinde toplumsal etmenlere daha çok yer vermeye başladıkları incelenmiştir (Attar, 1994: 3).

Biyolojik kalıtın suç eğilimleri üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışan bir başka gözde yöntem, soyağaçlarını incelemektir. Ancak bu, kalıtın etkisi hakkında hemen hemen hiç bilgi vermemektedir. Çünkü kalıtle gelen ve çevreden gelen etkileri birbirinden ayırmak mümkün olmamaktadır (Giddens, 2000: 185).

Biyolojik yapı ile suçluluk arasındaki ilişkiler 1940’lı yıllarda William A. Sheldon tarafından da araştırılmıştır. Sheldon özellikle mezomorf tip olarak tanımladığı güçlü, adaleli yapının suçla ilgili olduğunu savunmuş, bu tipleri saldırgan olarak nitelemiştir. Zayıf, çelimsiz tip olan ektomorf yapı ile şişman, kısa kemikli tip olarak tanımlanan endomorf tiplerde ise suça eğilimin daha zayıf olduğunu savunmuştur (Özkalp, 2003: 451).

Bu tür görüşler oldukça eleştiri toplamıştır. Giddens, (2000: 185)’a göre beden tipi ile suç arasında genel bir ilişki olsaydı bile, bu kalıtın etkisi konusunda hiçbir şey söylenemezdi. Kaslı tipteki insanlar, suç etkinliklerine doğru itilebilirler, çünkü bu etkinlikler, atletik yapının fiziksel olarak sergilenmesi için fırsatlar yaratmaktadır.

Dahası, bu alandaki bütün çalışmalar, ıslahhanelerdeki suçlularla sınırlıdır ve daha sert, atletik görünümlü suçlular, daha kırılğan görünümlü, zayıf suçlulara kıyasla daha çok bu ıslahhanelere gönderilmiş olabilir.

Antropolog Ernst Hooton, farklı tip suçlular arasında ve suçlu ve suçlu olmayanlar arasında ırk farklılıkları ve anatomik farklılıklar bulmaya çalışmıştır. Araştırma ve ölçümler, 17.076 kişi üzerinde yapılmış ve bunların 14.000'i Amerika'da ki 10 eyaletin cezaevlerinde bulunan mahkum ve tutuklulardan oluşmaktadır. Hooton'un varmış olduğu sonuçlara göre suçlularda; ince dudaklar, dar ve eğimli alın, zayıf ve ince yanaklar, ince boyun, düşük omuzlar ve kepçe kulaklar gibi özellikler bulunmaktadır. (Akıncı, 1999: 153).

Hooton'a göre suçlular, suçsuzlardan değişik fiziki özelliklerle ayrılabilirler. Bunların en önemlisi fiziksel aşağılıktır (inferiorite) bu nedenle, bunları kısırlaştırmak gerekmekte, ancak bu şekilde onlardan kurtulmak mümkün olabilmektedir. Hooton, farklı suçlu tiplerinin antropometrik açıdan da farklı özellik gösterme eğiliminde olduklarını söyler. Hooton'a göre, bu suçlu grup gerek zihinsel açıdan, gerekse ahlaki ve kalıtsal açıdan suçlu olmayanlara oranla yozlaşmış, dejenere olmuştur (Yavuzer, 2006: 255).

Giddens, (2000: 185)'a göre kimi bireyler, kızgınlık ve saldırganlığa daha çok eğilim gösterebilir; bu da başka insanlara yönelen fiziksel saldırı suçlarına yansiyabilir. Yine de, kişiliğin herhangi bir özelliğinin bu yolla kalıt olarak edinildiğini gösteren açık seçik bir kanıt yoktur; böyle olsaydı bile, bu insanların suçlulukla bağlantısı, en iyi olasılıkla çok uzak olurdu.

Lombroso ve Sheldon'ın kalıtsal ve bedensel özellikler ile çocuk suçluluğu arasında kurdukları ilişki desteklenmemişse de, sonraları yeni biyolojik açıklamalar ileri sürülmüştür. Kromozom ve salgı bozuklukları, kimyasal dengesizlikler, beslenme yetersizlikleri ve kafatası bozuklukları araştırılmış, ancak bunların hiçbiri, suçu yeterince açıklayan bir kanıt getirememiştir (Attar, 1994: 6).

Suçlu açıklamaya yönelik biyolojik kuramlardan bir diğeri de, biyokimyasal faktörler ve hormonal bozukluklardır.

Beyinde hayati rol oynayan kimyasallardan birisi olan serotonin insan davranışlarına etki eden hormonların başında gelmektedir. Serotonin salgılayan sinir hücreleri tüm

beyni ağ gibi örerek beyin içi iletişimin minimum sorunla gerçekleşmesini sağlarlar. Serotonin üretim seviyesinde meydana gelebilecek azalmalar ile kişide gerilim oluşur ve davranış bozuklukları görülebilir. Serotonin seviyesindeki düşüşe paralel olarak bireyde saldırganlık ve duygusal uyarıcılara karşı ani ve tepkisel cevap verme davranışları görülmeye başlamaktadır (Dolu, 2010: 167).

Testesteron ise insan vücudundaki temel erkeklik hormonudur ve insan davranışı üzerinde bilinen etkilerinin başında saldırganlık, şiddet ve anti sosyal davranışlar gelmektedir.

Booth ve Osgood, testesteron ve suç arasındaki ilişkiyi araştıran az sayıdaki araştırmanın tutarlı bir şekilde testesteronun hem yetişkin hem de çocuk ve genç suçluluğu üzerinde, özellikle saldırganlık ve şiddete sevk etme noktasında etkili olduğunu gösterdiğini söylemektedirler. Ancak, testesteronun birey üzerinde nasıl bir etki oluşturarak bireyi anti sosyal ve suç teşkil eden davranışlarda bulunmasına neden olduğunun tam anlaşılmadığını bildirmektedirler.

Booth ve Osgood, testesteronun bireyi suça ve sapmaya iten gizli faktörlerden biri olsa da, bu etkinin bireyi yetişkinlerde suç ve sapmaya götüren bir etki gösterebilmesi aynı zamanda sosyal faktörlere de bağlı olduğunu ifade etmişlerdir (Dolu, 2010: 167-168).

1.4.2. Psikolojik Teoriler

Psikolojik teoriler, yirminci yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve suçun nedenlerini fiziksel nedenlerde değil ruhi nedenlerde arayan teorilerdir. Bu teoriler genel itibariyle, akıl bozukluğu ve suç arasındaki ilişkileri açıklayan teorilerdir. Aynı zamanda, zeka eksikliği bu teoride önemli bir suç nedeni olarak görülmüştür. Bu teorileri ilk ortaya atan teorisyenler, suçluların zihinsel olarak kusurlu oldukları, akıl hastalığının doğuştan geçtiğine ve özellikle suçluların ruhsal bozukluklarının olduğu belirtmişlerdir (Terzi, 2007: 33).

Lombroso ekolünün başarısızlığının ardından suçluluğu fiziksel yapı yerine zihni yetersizlikle açıklayan kuramlar ortaya atılmıştır. Kısa sürede yaygınlaşan ve yasaya karşı gelen her bireyde zihni yetersizlik olduğuna inanan bu görüş, H. H. Goddard tarafından ileri sürülmüştür. Goddard'a göre, “bütün geri zekâlılar suçlu, bütün suçlular da geri zekâlıdır” (Yavuzer, 2006: 256).

Düşük zekalı kişilerin ne suç oluşturan davranışları, ne de bunlara bağlanan yaptırımları anlayacak düzeyde olmadıkları için suç işledikleri iddia edilmiş ve bunu kanıtlamak üzere testler uygulanmıştır. 75 IQ normal zeka ve zeka geriliği arasındaki çizgi olarak alınmış ve hükümlülerin önemli bir bölümünün bu sınırın altında olduğu belirlenmiştir. Ancak zaman içinde uygulanan testlerin yetersiz olduğu kanıtlanmıştır (Akıncı, 1999: 167).

Psikiatri ve psikoloji organik akıl hastalıklarının suçlu davranışa etkili olduklarını iddia etmektedir. Örnek olarak frenginin (sifilis) merkezi sinir sisteminde yarattığı bozukluklar ve yaşlılık nedeniyle bunama verebilir. Genç suçlularda ise epileptik (sar'aya ilişkin) bozukluklar görülmektedir. Ensefalitik enfeksiyonlar (menenjit) da çocukların davranışlarında önemli değişikliklere yol açmaktadır. (Akıncı, 1999: 167).

Diğer bir teori ise, 1950'de Çözümeyen Çocuk Suçluluğu kitabını yazan Sheldon ve Eleanor Glueck tarafından oluşturulmuştur. Teori suç işleyenlerin gerek karakter yapısındaki, gerekse ilk aile yaşamlarındaki eksiklikler/yanlışlıklar sebebi ile suç işlediklerini savunmaktadır. İnsanın bazı hareketleri rastgele veya kasıtsız oluşurken bazı hareketleri bilinçli ve mantıklı oluşmaktadır. Bu sebeple rastgele hareketler ve bilinçli hareketler birbirinden ayrılmalı ve bilinçli hareketlerin sebepleri üzerinde çalışılmalıdır.

Teoride özellikle çevre ve etkileşim üzerinde yoğunlaşmıştır. Özellikle suçlu olma veya olmamaya etki eden faktörler bulunmaya çalışılmıştır. Glueck'ler bu faktörleri tahmini ve gerçek faktörler olarak belirlemişlerdir. Tahmini faktörler: fiziki yapı, doğuştan gelen özellikler ve duygusal dinamikler ve zihinsel özelliklerdir. Gerçek faktörler ise: okul başarısı, okulda yaramazlık, genel yaramazlık eğilimleri, boş vakit ve arkadaşlar ve sosyo-kültürel faktörlerdir (Fert, 2006: 302).

Çocuk suçluluğuna ilişkin en etkili psikolojik açıklama, Freud'un (1856-1939) çalışmalarına dayanan psikanalitik kuram oluşturmuştur. Freud, kuramını insanın kişiliğindeki parçaların etkileşimine dayandırmıştır. Bu kurama göre kişilik, altbenlik (id), benlik (ego) ve üstbenlikten (süperego) oluşmaktadır.

Altbenlik saldırganlık ve cinsellik gibi ilkel içgüdülerdir. Üstbenlik, ana-baba ve başka önemli kişilerle etkileşerek geliştirilmiş değerlere dayalı olan vicdandır. Benlik,

altbenliğin istekleriyle üstbenliğin değerleri arasında bir arabulucu olarak çalışmaktadır. Altbenliği yeterince denetleyemeyen benlik ile üstbenlikte yapısal bozukluklar bulunması durumunda, dengesiz bir kişilik oluşmakta; bu davranışı etkileyerek çocuk suçluluğuna neden olmaktadır. Aynı durum yetişkin suçlular içinde geçerlidir (Attar, 1994: 8).

Psikanalitik ekole göre suç ise, önlenmiş, bastırılmış bir kompleksin sembolüdür. İçerilen eğilimler, bilinç alanına çıkıp, eylem haline gelmezler, çoğunlukla kılık değiştirerek ya da yollarından saparak yeniden ortaya çıkarlar. Bireyde içe atılmış bilinçaltında mevcut kompleks, onu çevreden gelen uyarıcılara belirli bir şekilde tepki göstermeye yöneltir. Böylece suç, kompleksli kişinin kendisine yöneltilen probleme bir tür yanıtı olmaktadır Hesnard'a göre suçlu, kendisine çalmak, saldırmak, öldürmek hakkını tanımaktadır. Suç, bireyi üzecek yerde, onu sakinleştirmektedir (Yavuzer, 2006: 258).

Biyolojik açıklamalar gibi psikolojik açıklamalar da suçluluğu belirli bir kişilik tipiyle açıklamaktadırlar. Örneğin, Freud'un kuramıyla ilişkili olarak ortaya atılan yaklaşımlarda bazı insanların gelişim dönemlerinde ortaya çıkan etkileşim bozukluğu nedeniyle ahlâksız "amoral" ya da psikopat kişiliğe sahip olduğu ileri sürülmüştür. Çocuğun anne ve babası ile olan olumsuz etkileşimi, yeterli bağların kurulamayışı nedeniyle ahlaksız olabileceği savunulmuştur. Örneğin, psikopatların duygusuz, toplumdan soyutlanmış insanlar oldukları ve suç işlemekten zevk aldıkları vurgulanmıştır (Özkalp, 2003: 452).

1.4.3. Sosyolojik Teoriler

19. yüzyılın başlarından itibaren, suç kavramının sosyolojik yönden incelemesi yapılmaya başlanmıştır. Sosyolojik teoriler genel itibarıyla, sosyal organizasyonlar, sosyal statü, sosyal değişme, sosyal süreçler, sosyal normlar ve sosyal çatışma ile birlikte bireyleri sapma davranışlara götüren ve bunların suç ile ilgisini ortaya çıkarmaya çalışan teorilerdir. Bu teorilere göre, suçlu sosyal ortamın bir ürünüdür ve esas suçlu toplumun kendisidir.

a) Anomi Teorisi

Fonksiyonalist kuramcılar sapkın davranışları insan varlığının normal bir parçası olarak görmekte, hatta bu tür davranışların toplumun düzenliği açısından olumlu sonuçları olduğunu savunmaktadır. Sapkın davranışlar, böylece toplumdaki istendik davranışların sınırlarını tayin edilmesinde yardımcı olmaktadır (Özkalp, 2003: 455).

İlk sosyolojik suçluluk teorisi olarak Emile Durkheim'ın suçun yapısal fonksiyonel sınırlaması teorisinde söz edilir. Durkheim sosyolojik metot kuralı içerisinde, suçluluğun analizi vasıtasıyla teorisini oluşturmuştur.

Kriminologlar arasında suçun patolojik bir görünüşü ortaya koyduğunun tartışmasız olduğu bir zamanda, Durkheim, suçluluğun bilakis tüm toplumlarda, her türde görünüşü olacağını belirterek itiraz etti. Suçluluğun bulunmadığı hiçbir toplumun olmadığı, her yerde ve her zaman insanların bazı davranışlarına ceza uygulandığını belirtmiştir. Bu yüzden suçluluk normaldir fakat belli bir sınırı aşması durumunda, hastalık olarak nitelendirilir (Demirbaş, 2001: 126).

Emile Durkheim, işbölümünün sonuçları ve patolojik biçimleri üzerinde durmuştur. Durkheim'a göre, artan, işbölümü kötü bir işbirliğiyle toplumsal dayanışmanın azalmasına ve sosyal sınıflar arasında çatışmaya neden olmaktadır. Bazı kuralların ortadan kalkması, işbölümünün bir biçiminde çalışan bireylerin, diğer biriminde çalışan bireylerle uyum sağlayabilmelerini engeller. Bu da bir karmaşa ya da sosyal parçalanmalara neden olabilir (Yavuzer, 2006: 260).

Anomi, bir toplumun gelişimi ve üretkenliği ile ilgili toplumsal koşullar ve kişisel fırsatlar arasındaki tutarsızlığa vurgu yapar. Yasal ekonomik aktivitelerle ilgili olarak kendini dezavantajlı durumda bulan çok sayıda insanın, yasadışı aktivitelere ve çocuk suçluluğuna motive olmuş bireyler olarak görülmesi, suç ve çocuk suçluluğunun açıklanmasında anominin başlıca varsayımdır (Shoemaker, 1990: 98-99).

Durkheim'a göre anomi, toplumsal normların zayıflaması veya ortadan kalkması ile birey ve toplumu ayakta tutan bağların yok olması sonucu oluşmaktadır. Durkheim, özellikle modern sanayileşmiş toplumları buna aday olarak göstermektedir (Özkalp, 2003: 455).

Çünkü modern toplumlarda kültürün farklılaşması sonucu norm ve değerlerde meydana gelen karışıklıklar bireyleri şaşkına çevirmekte hangi normları kabul edeceklerini bilemeyen insanlar yalnız kalmakta ve anomi oluşmaktadır Anomi durumunda olan bireylerde davranışsal kurallara uymama ve bireysel istekler üzerindeki toplumsal disiplin çok azalmaktadır (Özkalp, 2003: 455).

b) Gerilim Teorisi

Robert K. Merton'un, suçu sapkın davranışın öteki biçimleriyle ilişkilendiren suç yorumu, benzer biçimde suçlunun olağanlığını vurgulamaktadır. Merton, kendi kuramını geliştirirken anomi kavramına dayanmaktadır. Merton anomi kavramını, kabul edilmiş normlar, toplumsal gerçeklikle çatıştığı durumda bireyin davranışı üzerindeki gerilime göndermede bulunacak biçimde değiştirmiştir (Giddens, 2000: 187).

Merton, suç ve sapmayı Amerika toplumsal yapısının bir sonucu olarak görmektedir. Çünkü ona göre, Amerika toplumunun sosyal yapısı, doğal olarak alt sınıfa ve siyah ırka mensup olanların, sosyo-ekonomik statülerini yükseltmelerini engelleyici veya bloke edici bir yapı sergilemektedir.

Bir anlamda, Amerika toplumunda, alt sınıf ve azınlıklar arasında, yasal yollardan iyi bir eğitime ve iyi bir işe sahip olma olasılıkları daha düşük olduğu için, dezavantajlı konumda olan bireylerin suçluluk oranı daha yüksek olarak gerçekleşmektedir. Merton, alt sınıfa mensup olan bireylerin, meşru amaçlara yasal yollardan ulaşma imkanlarının bloke edilmiş olduğuna inanmaktadır (Kızmaz, 2005: 154).

Merton'a göre iyi düzenlenmiş toplum biçimi, söz konusu toplumda yaşayan bireylerin toplumsal amaçlarını gerçekleştirmek için eşit imkanlara sahip olduğu toplumdur. Bu çerçevede; özellikle, ekonomik açıdan dezavantajlı olan veya alt sınıf mensubu bireylerin, varlıklı veya statülü kesimlerle eşit imkanlara sahip olamamalarından dolayı, üst sınıfa yükselebilmek gayretleri önemli ölçüde gayri meşru yollarının denenmesi ile gerçekleştiği varsayılmaktadır.

Bu sebeple Merton'a göre suç, ani sosyal değişimle ortaya çıkan bir olgu değil, daha çok toplumsal yapı fenomenidir. Dolayısıyla Merton, suçun nedenlerinin sosyal yapıda aranması gerektiğini ileri sürmektedir (Kızmaz, 2005: 154).

Merton'a göre toplumun sosyo-kültürel yapısında; 1) Kültür tarafından tayin edilen ve kültürün tüm üyelerince meşru kabul edilen arzular, hedefler ve amaçlar, 2) Bu amaçlara ulaşabilmek için izlenecek yollar vardır. Bu yollar bir toplumda kurumlar örf ve adetlerdir. Bu iki unsur arasında denge vardır, fakat bazen bu denge bir unsurun diğerinden daha fazla önem taşıması ile bozulur ve anomi başlar (İçli, 2003: 522). Teoriye göre toplumdaki bazı birey ve gruplar suç işleme yönünde baskı görürler ve bu baskılara beş farklı şekilde tepki gösterirler. Aşağıdaki şekilde tepki şekilleri şematize edilmiş olup, (+) işareti "kabul", (-) işareti "red" ve (+-) işareti ise "kabul ve red" anlamına gelir (Fert, 2006: 308).

Tablo 1

Kişilerin Baskı ve Kargaşalara Tepki Şekilleri

	Kültürel Hedefler	Kurumsal Düzenlemeler
Uyum	+	+
Yenilik	+	-
Töresel	-	+
Çekilme	-	-
İsyan	+/-	+/-

Kaynak: İsmail Fert, Suç Teorileri ve Suç Profili. *Polis Dergisi*, Sayı: 47, 2006, s.308.

İlk olarak kişiler, kültürel hedeflere ve kurumsal düzenlemelere uygun hareket etmek düşüncesindedir. Toplumlarda en yaygın olan davranış şekli bu tip davranış şeklidir. İkinci olarak, yetersiz devletleşme sebebi ile kişi kurallardan ziyade kültüre uymak ister. Bu tip davranış şekli ile kişi, yenilikçi olarak nitelendirilir. Üçüncü olarak, kültürel hedeflerin kurumsal düzenlemenin ardında kaldığı durumlardır. Bu tip tepkiler töresel olarak değerlendirilir. Dördüncü şekil ise çekilme olarak değerlendirilir. Diğer bir ifade ile kişinin kendisini dışlamasıdır. Dışlama hem kültürel hedefler bazında hem de kurumsal düzenleme bazında oluşur. Örneğin, kronik içkiciler bu grupta yer alır. Son olarak ise, yeni sosyal düzen hedefli yapılan tepkilerdir ki; bunlar isyan tepkileri altında incelenir (Fert, 2006: 309).

Merton, suç ile yoksulluk ilişkisini, ailenin suçluluk üyesindeki etkilerini incelemiştir. Ona göre, yoksulluk suça katılımı doğrudan etkilemez, fakat alt sınıf ebeveynlerinin kendi başarısızlıklarını çocuklarına yansıtır ve onları başarıya ulaşmada yasal olmayan yolları kullanmalarına teşvik ederler (İçli, 2003: 524).

c) Sosyal Öğrenme ve Davranış Teorileri

Sosyal öğrenme teorileri, suçun suçlu faaliyetle ilgili normların, değerlerin ve davranışların öğrenilmesinin bir ürünü olduğunu kabul eder. Sosyal öğrenme, suç teknikleri yanında suçluluğun nasıl rasyonalize edileceği, utanç duygusunun nötrleştirilmesi gibi suçun psikolojik yönlerini öğrenmeyi içerebilir (İçli, 2003: 514).

Sosyal öğrenme teorilerinin kökeni, G. Tarde'nin geliştirdiği "taklit yasaları"na kadar uzanmaktadır. Bu yasalara göre bireyler, yakın temas içinde buldukları bireyleri veya grupları taklit ederler. Sosyal öğrenme teorileri, modern toplumlardaki şiddet davranışlarının kaynakları olarak aile yapıları, çevresel deneyimler ve kitle iletişim unsurlarını görmektedir (Kızmaz, 2005: 162)

Sosyal öğrenme ve saldırganlık teorisi Albert Bandura tarafından oluşturulmuştur. Bandura, insanların yaptıkları hareketlerin sonucuna göre kendilerini şekillendirdiğini savunur. Dolayısıyla kişilerin sonucu iyi olan hareketleri yapmaya devam ettiğini, sonucunda zarar gördüğü hareketleri de bıraktıklarını iddia eder. Teori aynı zamanda kişilerin başkalarını da takip etme özelliği olduğundan, başkalarının hareketlerine göre de kendilerini şekillendirdiğini belirtmektedir. Bandura Teorisi saldırgan davranışın; aile, yakın komşu çevresi ve televizyon ile öğrenildiğini iddia etmektedir (Fert, 2006: 303).

Bununla birlikte, Bandura, bireylerin çevrelerindeki fertlerin davranışlarını sürekli gözlediklerini belirtmiştir. Bireylerin gözledikleri bu davranışlarını dört temel süreçte anlatan Bandura, bu süreçleri, gözlem ve taklit edilme, hatırlama, yeniden üretme ve pekiştirme olarak belirtmiştir. Gözlem ve taklit edilme sürecinde, birey duygularıyla beraber tüm dikkatini beğendiği ve taklit etmek istediği davranışa yöneltir. Hatırlama sürecinde, davranış belleğe görsel, sözel ya da sembolik olarak kodlanır. Yeniden üretme sürecinde, çevre şartları ve zaman gibi farklı nedenlerden dolayı model alınan davranış farklı bir şekilde üretilebilmesi söz konusu olabilir. Son olarak pekiştirme sürecinde, birey, taklit edilen davranışın meydana gelmesi için ödül beklentisi içinde olması gerektiğini belirtir (Terzi, 2007: 38).

Diğer önemli bir sosyal öğrenme kuramı da, nötrleştirme veya sapkınlığın etkisizleştirilmesi teorisi. Bu kuram, Matza ve Sykes'in çalışmaları ile ortaya

çıkıştır. Nötrleştirme teorisine göre; bireyler ne tümüyle dış faktörler tarafından ne de sahip oldukları özgür iradeleriyle suç işlemektedirler. Yani bireyler suç işlerken; ne tümüyle sınırlanmış ne de tümüyle özgürdürler. Bu kuram, suçun oluşumunda bireylerin başvurdukları haklılaştırma veya rasyonelleştirme tekniklerini/stratejilerini içermektedir (Kızmaz, 2005: 162-163).

Matza ve Sykes yapmış oldukları çalışmalarda suçluların kendi suç davranışlarını doğru/haklı olarak gördüklerini gözlemlemişlerdir. Suçlular yanlış davranışlarının doğru olduğunu dört şekilde düşünürler.

Birincisi, yapmış oldukları hareketlerin yasal olmasa da ahlaki kurallara uygun olduğunu düşünürler. İkincisi, başkalarının yapmış oldukları yasa dışı davranışları cesurca görürler, beğenirler ve onlar gibi davranıp cesur olmak isterler. Üçüncüsü, bazı insanları kurban olarak görürler ve bu sebeple onların kötü muameleyi hak ettiklerini düşünürler. Son olarak kurallara uyma hususunda kendilerini muaf görmeleridir. Yani, kuralların kendileri için olmadığını düşünürler. (Fert, 2006: 306).

Nötrleştirme teknikleri kişilere normal davranışlardan uzaklaşarak, zaman zaman sapmış davranışlara yönelme olasılığı sağlar. Suçlular bazı eylemlerinden ötürü suçluluk duyarlar. Eğer genel değerler sisteminin yerine, suçlu alt kültürün yarattığı değer sistemi geçirilmişse bir suçluluk duygusu söz konusu olmayabilir (İçli, 2003: 527).

Matza ve Sykes, bu “yaptığını haklı gösterme” durumunu “nötrleştirme teknikleri” olarak isimlendirmektedir. Onlara göre, genç birey, toplumun genel düzenine aykırı değer ya da davranış biçimlerini, değil bu nötrleştirme tekniklerini öğrenmekte, bu suretle de suç işlemektedir. Söz konusu teknikler beş kategoriye ayrılmaktadır (İçli, 2003: 527).

Birincisi suçun sorumluluğunun yadsınmasıdır (denial of responsibility): Burada birey suç işleme gerekçesi olarak; sorunlu aile yapısını, fakirlik durumunu, tesadüfen suçu işleme gibi kendisinin dışındaki faktörleri göstermektedir. İkincisi suç eyleminden doğan zararların yadsınmasıdır (denial of injury): Suçlular, gerçekleştirdikleri sapkın davranışın haklı yanlar taşıdığını ileri sürerek, illegal davranışları rasyonelize etmektedirler. Üçüncüsü suç mağdurunun yadsınmasıdır. (denial of victim): Burada da

suçlular işledikleri suçun, her hangi bir mağduru olmadığını belirterek, eylemlerinin haklılığını ileri sürmektedirler. Dördüncüsü yargılayanların yargılanmasıdır (condemnation of the condemners): Suçlular, kendilerini yargılayanların, kendilerinden daha suçlu olduklarını iddia ederek yansıtma mekanizmasını kullanmaktadırlar. Beşincisi ise yapılan işin ulvi bir amaç için yapıldığının düşünülmesidir (appeal to higher loyalties): Suçlu birey, toplumun kuralları ile akran grubuna olan bağlılığın gerekli kıldığı beklentiler karşısında bir dilemmayı yaşadıklarını iddia etmektedirler (Kızmaz, 2005, s163).

Bir diğer sosyal öğrenme teorisinde Sutherland'ın "farklılıkların birleştirilmesi teorisi"dir. Edwin H. Sutherland, suçlu davranışın diğer insanlarla ilişkide, bir iletişim sürecinde öğrenildiğini belirtmiştir. Yasaya saygı konusunda ki elverişsiz yorumlar onu elverişli yorumlara doğru ittiğinde birey suçlu olmaktadır (Picca, 1995: 56).

Sutherland, suçu farklılaşmış birlik dediği şeyle ilişkilendirmektedir. Çeşitli alt kültürlerin bulunduğu bir toplumda, kimi toplumsal çevreler yasadışı etkinlikleri özendirme eğilimi gösterirken, ötekilerde bu eğilim olmaz. Kişiler, suç normlarını benimseyen insanlarla birlik olarak suça yönelirler (Giddens, 2000: 187).

Nasıl toplumsallaşma sürecinde uygun davranışları yapmasını öğreniyorsak, kötü bir toplumsallaşma süreciyle de sapkın davranışların yapılması desteklediği için birey, sapkın davranışları benimsenen davranışlar olarak görüp uygulamaktadır. Bu arada çeşitli faktörler hangi tür davranışın ortaya çıkabileceğini çeşitli biçimlerde etkilemektedir.

Bunlardan birincisi iletişimin yakınlığıdır. Sapkın davranışları üstlenen bireyle kurulan iletişimin yakınlığı bu davranışların benimsenmesini kolaylaştırmaktadır. Özellikle bu birey çok yakın bir yerde oturuyor ya da aile üyelerinden biriye, etkileşim daha da artmaktadır. İkinci faktör yaştır. Bilindiği gibi, çocukluk ve adölesan döneminde birey daha fazla etki altında kalmakta ve objelerden etkilenimi daha çok olmaktadır. Son faktör ise etkileşim oranıdır. Diğer bir deyimle, sapkın davranışlar gösteren biriyle olan sık iletişim, bu tür davranışların benimsenmesini kolaylaştırmaktadır (Özkalp, 2003: 453).

Bunun yanında, Sutherland farklılıkların birleştirilmesi teorisi, birçok açıdan eleştiriye uğramıştır. Suçun biyolojik ve sosyo-ekonomik faktörlerini, mağdurun rolünü ve suçun çıkış noktasını göz önüne almaması ve sadece suçu genel nitelikleriyle açıklaması bu teoriye getirilen önemli eleştirilerden birkaçı olmuştur (İçli, 1994: 102-103).

d) Alt Kültür Teorileri

Merton ve Durkheim'in anomi teorileri çocuk ve yetişkin suçlu alt kültürü teorilerine temel oluşturmuştur. Alt kültür grupları, savunma, destek, karşılıklı ihtiyaçlar nedeniyle bir arada bulunan, benzer fikir ve değerleri paylaşan, zihinsel yapıları benzer bireylerden oluşur. Alt kültür grupları genel kültürün bazı unsurlarını paylaşırlar. Alt kültürel suç teorileri toplumda belli grupların veya alt kültürlerin suçu onayladığını, en azından suça neden olan değerlere sahip oldukları görüşünü ileri sürerler (İçli, 2003: 531).

Alt kültür teorilerini genel olarak, çocuk veya genç çeteler içerisinde yer alan alt sınıfa mensup bireylerin, sapma ve suçluluk durumları üzerine odaklanmış kuramlar olarak görmek mümkündür.

Alt kültür kuramlarının temel özelliklerinden biri, suç olgusunu grup ve çete ortamlarında ortaya çıkan bir davranış tarzı olarak ele almış olmalarıdır. Bu nedenle alt kültür kuramları suçluluğun; gruplar, çeteler, akranlar ve onları çevreleyen yaşamlardan güçlü bir şekilde etkilendiğini varsaymaktadır (Shoemaker, 1990, 114).

Alt kültür kuramlarının önde gelen temsilcileri arasında; Cohen, Cloward ve Ohlin, Miller ve Wolfgang gibi isimler bulunmaktadır. Cohen'e göre suç - amaç engellemesi sebebi ile ortaya çıkar. Ancak amaç engellemesi sadece parayla ilgili olduğu söylenemez. Hatta statü paradan daha önemlidir. Bu sebeple insanlar para elde etme yerine statü elde etmeyi tercih ederler (Fert, 2006: 309).

Cohen'in bu tespiti teorisinin en önemli savıdır. Çünkü insanlar illegal yollarla zengin olabilirler. Örneğin, hırsızlık yaparak bir kişi zengin olabilir ama illegal yol ile statü kazanmak mümkün değildir. Bu sebeple de alt sınıf çalışanlar kendilerinin hiçbir zaman bir üst sınıfa atlayamayacağını düşündüklerinden, Merton'un teorisinde de belirtildiği üzere isyan tepkileri ile olaylara yanıt verir ve orta sınıf ile alt sınıf arasında bir çatışma oluşur (Fert, 2006: 309)

Cohen'in teorisi yayınlandıktan kısa bir süre sonra Richard Cloward ve Lyod Ohlin çocuk suçluluğunda "ayırıcı fırsat" teorisini öne sürmüşlerdir. Cloward ve Ohlin'e göre, toplumda bağımsız suçlu alt kültürleri vardır. Onlara göre, bir suçlu alt kültürü, alt kültürün desteklediği hakim rolün gereği olarak bazı tür suçlu aktivitelerin beklendiği bir alt kültürdür (İçli, 2003: 533).

Cloward ve Ohlin'e göre, sapkın veya suç alt kültürü, üç biçimde ortaya çıkmaktadır:

1. Kriminal alt-kültürü (criminal subculture): Hırsızlık, şantaj ve gayri meşru yollardan suç işlemeyi tanımlayan bir kültürel biçimdir. Bu kültür, temel olarak organize suç modellerini içermektedir. Bu suçu işleyenler, rasyonel olarak ekonomik bir kazancın peşindedirler ve aynı zamanda suç işlemeyi bir kariyer/meslek olarak görmektedirler.
2. Çatışma alt-kültürü (conflict culture): Çatışma alt-kültürü, şiddetin manipülasyonu ile belirlenen çatışma alt-kültürüne gönderme yapmaktadır. Bu kültür; şiddete özgü kodların veya davranış biçimlerinin yaygın olarak varlığını sürdürdüğü bölgelerde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle göçmenlerin yerleştikleri yeni yerleşim yerleri ile farklı etnisite, din ve ırktan toplulukların bir araya gelerek oluşturduğu heterojen yapılar, bu kültürün oluşumu için uygun koşullar içermektedir.
3. Geri çekilmeci alt kültür (retreatist subculture): Uyuşturucu kullanma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Geri çekilmeci alt-kültürü, bireyin toplumdan kaçışını tanımlamaktadır ve bu kaçış büyük ölçüde uyuşturucuya kendini verme şeklinde somutlaşır (Kızmaz, 2005: 159).

Cloward ve Ohlin suçlu davranışını Sutherland'ın aykırıların birleşmesi kavramını kullanarak açıklarlar. Buna göre belirli fırsatlara ulaşmak için yasal ve yasal olmayan yollar aynı anda vardır. Kişinin o fırsatlara ulaşabilmesi için yasal yollar engellenirse o zaman yasal olmayan yollardan fırsatlardan yararlanma yoluna gidilecektir. Toplumda bir statü sahibi olmak isteyen gençler yasal şanslarının kısıtlı olduğunu görünce suç alt kültürlerine, çetelere girmektedirler. Böylece yetişkin suçluluğu da açıklanmaktadır (Öter, 2005: 26).

Diğer bir alt kültür kuramcısı da Miller'dir. Miller, diğer alt kültür kuramcılarının iddia ettiği gibi, çocuk suçluluğunun; orta sınıfa özgü olan değer sistemine bir tepki olarak

ortaya çıkmadığını belirtmektedir. Ona göre, alt sınıfın değerler sisteminde bizzat suçluluğa ilişkin kültürel unsurlar vardır. Bir anlamda Miller; suçluluğu, düşük sınıf kültüründe kökleşmiş değer ve normların bir sonucu olarak görmektedir. (Kızmaz, 2005: 160).

Miller'e göre, alt sınıfa mensup çocukların yetiştirilmelerinde, babanın bu süreçte aktif olarak rol almamasının, onların sapkın gruplar ile temas kurmalarında etkili bir neden olmaktadır. Çünkü ev ortamında gerekli ilgiyi göremeyen çocuklar, sonuç olarak evde reddedilen statülerini sokakta elde etme çabası içine girmektedirler. Sokakta olmak da, onları suç işlemeye eğilimli kılan önemli bir etken olmaktadır. (Kızmaz, 2005: 160).

Diğer bir teorisi ise Matvin E. Wolfgang ve Franco Ferracuti tarafından ortaya çıkan Alt Kültürde Şiddet Teorisi'dir. Teori, Sutherland Teorisi'ne çok yakın bir teori olup, daha çok neden bazı toplumlarda suç oranlarının yüksek olduğunu inceler

Wolfgang yapmış olduğu çalışma sonunda, intihar olaylarının zenci, genç, ekonomik seviyesi düşük erkekler tarafından işlendiğini tespit etmiştir. Yine çalışma sonunda intihar edenlerin arkadaşları, ailesi ve tanıdıkları ile ufak bir meseleden dolayı tartışıkları görülmüştür. Tüm bu tespitlerin sonunda Wolfgang teorisinde suç işleyenlerin çevrelerinden gelen hakaret ve provokasyonlara dayanamayarak en doğru seçimi yaptıklarını düşünerek suç işlediklerini iddia etmektedir (Fert, 2006: 307).

e) Sokak Kanunları Teorisi

Teori Elijah Anderson tarafından oluşturulmuştur. Anderson, fakir zencilerin yaşadığı toplumlarda sokak kanunlarının geçerli olduğunu savunmaktadır. Teoriye göre aileler terbiyeli ve sokak kültürlü aile olmak üzere ikiye ayrılır. Terbiyeli aileler çocuklarını kurallara uymaları ve yanlış yapmamaları için uyarır ve onları sürekli takip eder. Bu tür ailelerde dini duygular gelişmiştir. Az da olsa alın teri ile kazandıkları parayı harcamak isterler (Fert, 2006: 308).

Sokak kültürlü aileler çocuklarını sevseler de, onlarla başa çıkamaz ve ihtiyaçlarını karşılayamazlar. Çocuklar aile mutluluğu yerine sokak arkadaşları ile mutlu olmayı tercih ederler. Ayrıca bu ailelerin çocukları erken yaşta sokak arkadaşlığına başladığı için, kavga yapmayı veya sokak çocukları ile ilişkilerinde nasıl davranılacağını erken yaşta öğrenmiş olur.

Zaten aileler de çocuklarına sürekli olarak “sokakta dayak yersen ben de seni döverim” , “kendini koru” , “dayak yeme” , “sürekli uyanık ol, kendini ezdirme” gibi cümleler söyleyerek onları yetiştirmiş olur (Fert, 2006: 308).

f) Etiketleme Teorisi

Teori, bireylerinin etiketlenmelerinin onların suç işleme süreçleri üzerinde etkili olduğu varsayımı üzerine oturmaktadır. Çünkü bu teoriye göre, bireylerin sapkın veya suçlu olarak etiketlenmeleri, onların toplumdan dışlandıkları yönünde bir duyguya kapılmalarına yol açmaktadır. Bu dışlanma duygusu da, onların suçlu gruplarla ilişkiye girmelerinde etkili olmaktadır (Kızmaz, 2005: 167).

Etiketleme teorisyenlerine göre, sosyal olarak onaylanmayan davranışta bulunan insanlar değersiz kişiler olarak etiketlenirler. Bu bakış açısında dikkatler, sapmanın birincil nedenleri yerine insanlara ve davranışa, sapmış olarak nitelendirme gücüne sahip kurumlara odaklanır (İçli, 2003: 519).

Teorinin öncülerinden olan Becker’e göre suç olgusu, toplumda egemen sınıf veya güçlü konumda olanların çıkarsal öngörülerini çerçevesinde inşa edilen bir tanımlama biçimi ile ilintilidir. Bu yaklaşım, suçun bir davranışsal özellik olmaktan çok, hukuksal bir tanımlamayla alakalı bir olgu olduğunu göstermektedir.

Becker’e göre bazı sosyal gruplar, sapkın olarak etiketlenmede kullanılacak bazı kuralları koymakta ve bireylerin bu kurallara olan uyum durumlarına göre, onları sapkın veya uyumlu bireyler biçiminde damgalamaktadırlar. O halde Becker’e göre, suçlu ile suçlu olmayan arasındaki fark, suçlunun sadece etiketlenmiş olmasıdır (Kızmaz, 2005: 168).

Kurama göre her birey zaman zaman sapkın davranışta bulunabilmektedir. Bu tür davranışlar sınıflandırılarak birincil suçlar ve ikincil suçlar olarak ikiye ayrılır. Birincil niteliktekiler, geçici, keşfedici ve kolaylıkla saklanabilecek, örtbas edilebilecek karakter taşırlar. Örneğin, vergi vermemek için vergi mükellefinin az göstermesi gibi. Bu tür bireyler kendilerini suçlu ya da sapkın olarak nitelendirmedikleri gibi başkaları tarafından da nitelendirilmezler.

Eğer bu tür sapkın davranışta bulunan birey, polis tarafından yakalanır, başkalarını şahitliğinde suçu ispatlanır ve kamuoyuna duyurulursa o zaman Harold Garfinkel'in deyimiyle "aşağılanma" süreci başlar.

Bu durumda birey, mahkeme ve diğer bireyler önünde suçlanır, itham edilir ve cezalandırılır. Artık bu kişi başkaları tarafından suçlu olarak tanımlanmıştır. Başkaları da, artık bu kişiye suçlu gözüyle bakmaya başlarlar. Bunun sonucunda birey de kendisine verilen tanımı kabullenir, kendini suçlu olarak görür ve bu doğrultuda davranışlarda bulunmaya başlar (Özkalp, 2003: 460).

Bu kuramın diğer bir temsilcisi olan Lemert ise, sapmayı birincil ve ikincil sapma şeklinde ayırmıştır. Ona göre, bireyin ilk norm ihlali olarak görülen birincil sapma, geçici bir durumu betimlemektedir. Bu normal ihlal, bireyin suçlu bir kimlik kazanmasını sağlayan bir sapma olarak görülmez.

Bireyin gerçekten suçlu bir kişiliğe dönüşmesi, ikincil sapma ile oluşmaktadır. Çünkü ikincil sapmada, bireyin sosyal normlara olan tepkisi pekişmektedir. Stigmatize olan birey, sapkın alt-kültür gruplarıyla iletişime girerek, suçlu kültür etrafında yeniden sosyalleşmektedir. Ona göre gerçek suçluluk, aslında bu yeni sosyalleşme biçimiyle ortaya çıkmaktadır (Kızmaz, 2005: 168).

Etiketleme teorisyenleri, suçun nasıl sosyal etkileşimin bir ürünü olduğunu göstermeye çalışmışlardır. Onlara göre insanlar, öğretmenler, polis, komşuları, ebeveynleri ve arkadaşları tarafından bu şekilde etiketlendirdikleri için sapmış veya suçlu olurlar (İçli, 2003: 519).

Etiketleme teorisine gelen eleştiriler, genelde neden bazı insanların bu şekilde bir tanımlanmayı, yani kendilerini suçlu olarak görebilmeyi kabul ettiklerini, bazı insanların ise neden kendilerini suçlu görmeyip, bu nitelendirmeyi kabul etmediklerini yeterince açıklayamadığından kaynaklanmaktadır (Özkalp, 2003: 461).

g) Sosyal Kontrol Teorileri

Sosyal kontrol teorisi suç olgusunu, bireylerin toplumsal değer ve normlara olan bağlılık düzeyleri açısından ele almaktadır. Bu teoriye göre bireylerin; aile, okul, din ve arkadaş gibi geleneksel kurum veya unsurlara bağlılık düzeylerinin güçlü olması,

suçlulukta engelleyici bir işlevi görmektedir. Benzer biçimde; söz konusu geleneksel kurumlara olan bağlılık düzeylerinin zayıflığı ölçüsünde de, bireylerin suç işleme olasılıkları artmaktadır (Kızmaz, 2006: 165).

Kontrol teorileri ile ilgili ilk çalışma, 1958’de Nye’nin çalışmasıdır. Nye, çocuk suçluluğunun öğrenme süreci sonucu ortaya çıktığını ifade etmekle birlikte, bunun kontrol eksikliğinden de kaynaklanabileceğini ileri sürer. Ona göre, sosyal kontrol, sosyalizasyon sürecinden kaynaklanır. Bu süreç yoluyla birey kendi doğru-yanlış bilincini geliştirir. Bu Nye’nin ifadesiyle “içselleştirilmiş kontroldür”. Birey dolaylı olarak sevgi, şefkat bağlarının olduğu kişiler tarafından da kontrol edilir. Nye bunlara ek olarak, bireyin davranışlarını kontrol eden ve uymazlarsa onları cezalandıran doğrudan kontrolden de söz eder (İçli, 2003: 517).

Diğer bir teori ise Sosyal Bağ Teorisidir. Teorinin kurucusu Travis Hirschi’dir ve meşhur kitabı “Çocuk Suçluluğunun Sebepleri” ile teorisi literatüre girmiştir. Hirschi’ye göre sosyal bağ ve suçluluk arasında negatif bir ilişki vardır. Sosyal bağ kuvvetlendikçe, suça girme olasılığı azalmaktadır; suç olasılığı yüksek olduğunda, sosyal bağ zayıf demektir. (Fert, 2006: 310). Hirschi, bireyin toplumla olan bağlantısını birbiriyle ilişkili olan dört unsura bağlamaktadır. Bunlardan birincisi bağlılıktır. Bir kişinin, toplumda diğerlerine örneğin, ebeveynlerine, arkadaşlarına bağlılık arttıkça, onun toplumun beklentilerine uygun davranma olasılığı artar. İkinci unsur taahhüttür. Bir kişi, uzun vadeleri amaçlara ulaşmak veya başarı elde etmek için yasal faaliyetleri daha fazla keşfettikçe, onun uyum olasılığı artar. Üçüncü unsur katılımıdır. Bir kişinin, yasal faaliyetlere zaman ve enerji harcaması arttıkça onun topluma uyum olasılığı artar. Sonun unsur ise inançtır. Bir kişi, toplumun normlarının ahlaki ahlaki geçerliliğine bağlandıkça onun uyum olasılığı artar (İçli, 2003: 518).

Gottfredson ve Hirsch’in Öz Kontrol Teorisi’nde ise, suçluluk “düşük benlik denetimi” kavramı ile açıklamaktadır. Onlara göre düşük benlik denetimi, yetersiz yetiştirme tarzıyla alakalıdır. Yetersiz düzeyde sosyalleşen bireyler, düşük bir benlik denetimine sahip oldukları için, suç işlemeye daha eğilimli olmaktadır (Kızmaz, 2005: 166).

Bu yaklaşımdan yola çıkarak Gottfredson ve Hirschi, uygun ortam olması durumunda kişilerin suç işlemeye meyilli olacağı, bu sebeple de suçu tercih etmemeleri için gerekli

terbiyeyi almaları gerektiği üzerinde durmaktadırlar. Dolayısıyla kişilerin ahlak seviyelerinin düşük olması suç işlemede önemli etkenlerdendir. Teoriye göre, suç işlemede fırsat veya ortamdaki çok, kişinin ahlak seviyesi önemlidir (Fert, 2006: 311).

İnsanların neden daha az düşük kontrole sahip olduklarını, ailelerin çocuklarını yetiştirmede eksikliklerine ve hatalarına bağlanmaktadır. Bu bağlamda, teori ailelerin çocukların öz kontrolünü düşük olduğunu normal dışı davranışlarda buldukları zamanlarda, bu davranışları cezalandırmaları ve çocuğun öz kontrolünü sağlayacak yeni davranış modellerinin oluşturulmasına yardımcı olması gerektiğini belirten bir davranış modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu teoride aile önemli bir rol oynamaktadır (Akers, 1990: 90).

h) Etkileşim Teorisi

Terence P. Thornberry tarafından oluşturulan teoridir. Thornberry, sosyal bağları zayıf olan kişiler, kötü/suçlu insanlarla arkadaşlık etme olasılığının artması sebebi ile suç işlemeye meyilli olduğunu savunur. Teoriye göre, kişinin sosyal bağları zayıf ise suç işler, suç işledikçe suçlu kişilerin ortamına girer ve daha çok suça yaklaşır. Yani sürekli karşılıklı bir etkileşim vardır (Fert, 2006: 312).

Thornberry, sosyal bağın unsurlarında yaşa göre kuvvet derecesinde azalma veya artma olduğunu savunmaktadır. Sosyal bağın kuvvetli olduğu ailelerde çocuk ilk yaşlarda ailesi ile çok yakın ilişki içinde olduğundan, aile onu sürekli suçtan korur. Ancak iş hayatından sonra aile faktörünün fazla etkisi kalmaz ve aile ilişkileri zayıflar. Tam tersi olarak, aile bağları zayıf olan çocukların suçlu gruba yönelmesi ve suç işlemesi olasıdır. Ancak, ileri ergenlik yaşlarında kişi suçlu gruplarla iletişim içine girmek istemez ve onlarla birlikte olma hevesi azalır (Fert, 2006: 312).

ı) Sosyal Organizasyonsuzluk Teorisi

Sosyal organizasyonsuzluk teorisi ilk kez Şikago Üniversitesi ile 1920 ve 1930'larda Şikago Gençlik Araştırma Enstitüsünün kentte "genç ve yetişkin suçluluğu" çalışmalarıyla görülmüştür.

Bu çalışmaların sonuçlarına göre, şehirdeki bazı mahallelerde etnik ve ırksal yapı önemli değişimler geçirmesine rağmen buralarda gençlik suçluluğu oranları uzun yıllar

yüksek kalmaya devam etmiştir. Şehir merkezini çevreleyen yerlerde alt-sınıf suçluluk oranlarının yüksek, bu bölgelerden uzaklaştıkça azaldığı görülmüştür (İçli, 2003: 521).

Clifford Shaw ve Henry McKay tarafından “concentric zone” ve “gradient” (derece derece değişen) hipotezlerine dayandırılarak geliştirilen sosyal organizasyonsuzluk teorisi, çocuk suçluluğunu, şehir hayatının zorunlu bir sonucu olarak görmektedir. Nüfusun değişmesi, eski ve harap evler, fakirlik, yüksek nispette göçmen ve negronun varlığı, büyük suçluluğu, zihni düzensizlik vb. gibi şehrin kenar ve yoksul mahallelerinde meydana gelen değişim ve dönüşümlerin, genel olarak sosyal sistem ve değerlerin çatışmasına ve bu çatışmanın sürmesine yol açarak sosyal düzensizliğe yol açtığını belirtmektedirler (Ayan, 2011: 21).

Bu nedenle Shaw ve McKay; suç davranışının, toplumun sosyal organizasyonunun bozulmasıyla ortaya çıktığını belirtmiş olmaktadır. Sosyal düzensizlik kuramı; disorganize olmuş toplumlarda, geleneksel sosyal denetim unsurlarının zayıfladığı ve kriminal alt-kültürün gelişmesinin kolaylaştığı gerekçesiyle suç işleme olasılığının daha yüksek olduğunu öngörmektedir (Kızmaz, 2005: 152).

Sampson ve Groves ise, Shaw ve McKay'den destek alarak kişilerin suç işleme sebeplerinde en önemli etkenin çevre olduğunu savunmuştur. Bu sebeple de sosyal düzensizlik ve kargaşanın tanımlanması gerekmektedir (Fert, 2006: 305).

Sosyal düzensizlik, toplumda ortak değerlerin ve sosyal kontrolün sağlanamamasıdır. Dolayısıyla gerek gerekse etik ve ahlaki değerlerle toplum düzeninin sağlanamaması suç karakterinin oluşmasına etki eden en büyük faktörlerdendir.

Sampson ve Groves, suçun büyüklerden öğrenildiğini dile getirmişlerdir. Sokak ve mahalle arkadaşlarının çocuğun suç işlemede önemli etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Fakir ve ekonomik düzeyi düşük olan kişilerin kültürlü ve kaliteli ortamlarda bulunamayacağını, dolayısıyla örnek insanlarla birlik olma yerine suçlu insanlarla vakit geçirerek suç ortamından uzaklaşamayacağını savunmaktadır (Fert, 2006: 305).

Toplum üyeleri ortak değerlerini kaybettiklerinde toplumda sosyal organizasyonsuzluğun görüleceğini söyleyen Wirth (1981: 45-47), toplumda sosyal organizasyonsuzluğun olması için normalden sapmanın yanında bireysel farklılaşmanın da görülmesini belirtmektedir. Bununla birlikte, sosyal organizasyonsuzluk, normlar

arasındaki görülen çelişkilerle ifade edilmektedir. Buna örnek olarak, göç, kentleşme gibi farklı yapıdaki grupların norm çatışmasında sosyal problemleri ortaya çıkartabileceğini belirtmesidir. Bu çelişki ve çatışmalar ise daha çok şehirlerde görülmektedir.

i) Rasyonel Seçim Teorisi

Rasyonel seçim teorisi, insanların makul varlıklar olarak eylemlerinin sonucunu bilecek yetenekte oldukları varsayımına dayanır. Bir başka deyişle akıl hastaları dışında insanların eylemi, seçenekleri dikkate alıp seçim yapmaları sonucu ortaya çıkar. Teorik olarak rasyonel varlıklar olarak yasa ihlal etmeyi tasarlarken yakalanma, yargılanma ve hüküm giyme olasılıklarını dikkate alırlar. Bu olasılıklar yükseldikçe kişinin belli bir yasayı ihlal etme olasılığı düşecektir. Teori, gerçekte insanların eylemlerini tahmin etmez, onun yerine belirli eylemlere, örneğin, suça ilişkin maliyet yarar takımına verilmiş toplu cevabı tahmin eder (İçli, 2003: 526).

Rasyonel seçim teorisinin temel savunucuları olan Derek Cornish ve Roland V. Clarke'a göre suçlar genel olarak, suç sonrasında oluşması beklenen muhtemel getiriler (fayda) ve götürüler (zarar - maliyet) değerlendirilerek yaptıkları rasyonel tercihlerin sonucudur. Dolayısıyla bu mantık çerçevesinde bireylerin suç işlemek suretiyle elde edecekleri faydayı artırarak zararlarını azaltma gayreti içinde oldukları söylenebilir (Dolu, 2010: 93).

Cornish ve Clarke'a göre seçim süreci iki aşamadan oluşur. İlk aşama "önceki ilişki modeli" olarak tanımlanır. Öncelikle kişiler suçu işlemenin ihtiyaçlarını giderip gidermeyeceğini düşünür. Düşünmede daha önceki yaşam değerleri etkilidir. Özellikle daha önceki öğrenim ve tecrübeleri, kendilerinin toplumdaki yerleri ve sosyal statüleri, ahlaki değerleri, kişisel olarak suça bakış açıları vb. etkenler başta gelen etkili faktörlerdir (Fert, 2006: 313).

İkinci aşama, "suç olay modeli" olarak adlandırılır. Suç işlemenin getirisi ve götürüsünü hesaplayan kişiler hangi suçu işleyeceklerse ona göre hazırlıklarını yaparlar. Örneğin; paraya ihtiyacı olan kişi ev soymak veya hırsızlık yapmak için plan kurar. Böylelikle işleyeceği suçun getirisini iyi hesaplamaya çalışır (Fert, 2006: 313).

Rasyonel teoriler, suç olgusunu analiz ederlerken asıl vurguyu caydırıcılık ve ceza unsurlarına yapmaktadırlar. Bu nedenle rasyonel kuramlar, daha çok suçun engellenmesine yönelik politikaların oluşturulması veya önlemlerin alınması konularını içermektedirler. Bu çerçevede rasyonel yaklaşımlara göre, suçun engellenmesi şu unsurlarla ilintilidir: “Çok etkili bir adalet sistemi, daha fazla cezaevi ve sokaklarda daha fazla polis” (Kızmaz, 2005: 170).

j) Rutin Faaliyetler Teorisi

Rutin Faaliyetler Teorisi, 1979’da Lawrence E. Cohen ve Marcus Felson tarafından ortaya atılan bir teoridir. Teori iki sav üzerine kuruludur. Birincisi, suç işlemeye motive olmuş biri, uygun hedef bulur ve o anda güvenlik görevlisi yok ise suç oluşur. İkincisi ise, suçun oluşum olasılığı günlük yaşamımızdaki ev, iş, boş vakit ve hobilere göre değişir. Örneğin; halka açık yerlerde çok bulunan birinin suç işlemeye motive olmuş biri ile karşılaşma olasılığı yüksektir (Fert, 2006: 314).

Dolayısıyla suçun oluşabilmesi için, suç işlemeyi kafasına koymuş potansiyel bir suçlu, suçluyu kendisine çekecek kadar değerli ve çekici bir suç hedefi ve son olarak suça hedef olan şeyi veya kimseyi koruyabilecek kapasitedeki insan, hayvan veya teknolojik koruyucunun olmamasının bir arada olması gerekmektedir (Dolu, 2010: 121).

Cohen ve Felson, suçun, toplumdaki meşru fırsat yapısından ve bireylerin özgür yaşama eğilimlerinde kaynaklandığını düşünmektedirler. Bu nedenle onlara göre, gündelik yaşama ilişkin bazı değişikliklerin yapılması, suç oranlarının azalmasında etkili olabilir. Suçun azaltılmasında temel bir görev de, potansiyel suç mağduruna düşmektedir. Bu çerçevede suç mağdurları, kendilerini kolay bir hedef olmaktan çıkarmaları gerekmektedir (Kızmaz, 2005: 170).

Suç olgusunu açıkladıktan sonra suça sürüklenen çocuklar konusunun diğer ayağı olan çocuk olgusu, suça sürüklenen çocuk olgusu, bu konuda yapılan düzenlemeler ve ülkemizde suça sürüklenen çocukların genel görünümü ikinci bölümde incelenecektir.

BÖLÜM 2: SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR

2.1. Çocuğun Tanımı

Çocuk; fiziksel, psikolojik, ekonomik ve toplumsal açılardan bir başkasının bakımına ve korumasına ihtiyaç duyan ve bu nedenle bir diğerine (öncelikle ana - baba ve bunların yokluğunda ise ilgili kişi ve kurumlara) bağımlı, henüz kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek olgunluğa erişmemiş birey olarak tanımlanabilir (Ayan, 2011: 14).

Çocuk Hukuku bakımından “çocuk” tanımının yapılabilmesi için ömrünün hangi bölümünün çocukluk devresi olarak kabul edileceğinin tespiti gerekir (Sevük, 1998: 1). İnsan doğumundan ölümüne kadar çocukluk, ergenlik (gençlik), olgunluk, yaşlılık gibi belirli dönemler içinde gelişir. Doğumla başlayan ve erişkinlik dönemine kadar süren gelişim ve olgunlaşma süreci, “çocukluk dönemi” olarak adlandırılmaktadır (Çoğan, 2006: 4).

Çocukluk döneminin tam olarak hangi yaş dönemine karşılık geldiği ile ilgili evrensel bir kabul bulunmamaktadır. Eğitimciler, sağlıkçılar, hukukçular farklı farklı dönemleri çocukluk olarak tanımlamaktadırlar. Bu dönemler ülkeler arasında da farklılık göstermektedir (Çelik, 2003: 42). Kimi toplumlarda yaş faktörünün dikkate alındığı, kimi toplumlarda yasal, biyolojik ve geleneksel ölçütlerin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ancak, bu yaşı tam olarak saptamak mümkün değildir. Çünkü her çocukta hukuksal korumanın ne zamana kadar devam edeceği yaş ve genel fiziki gelişmesine sıkı sıkıya bağlıdır (Sevük, 1998: 1).

Çocuk, gelişim dönemlerini yaşayan, toplumsal anlamda birey olmaya hazırlanan 18 yaşından küçük bireylerdir. Hukuk düzeni 11 yaşını tamamlamamış 16 yaşından gün almamış bireyleri küçük, 16 yaşından gün almış 18 yaşını tamamlamamış bireyleri çocuk olarak tanımlamaktadır (Uluğtekin, 1991).

Gelişim psikolojisi ise 12 yaş öncesini çocukluk, 12-18 yaş arası çocukluktan çıkan ve yetişkinliğe hazırlanan ergenlik dönemi, 18-30 yaş arası ise genç yetişkinlik olarak ele almaktadır (Güler, 2010: 357).

Hukukta çocuk kavramı iki anlamda kullanılmıştır. Birinci anlamda küçüğü yetişkinden ayırmak, ikinci anlamda ise ana-babaya olan soy bağımlı belirtmek amacıyla

kullanılmaktadır (Akdoğan, 2005: 3). Hukuki açıdan ise “çocuk” sözcüğüyle henüz reşit olmamış ergenler, 11–18 yaş grubu kastedilmektedir (Yavuzer, 2006: 32).

Ceza hukuku açısından çocuk, belli bir yaşın altında olan kişidir. Bu yaş sınırı ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, 18 ile 21 yaşlar arasında olduğu görülmektedir. Genel olarak 12 yaşından itibaren çocukluğun sona erip ergenliğin başladığı kabul edilirse, suç işleyen çocukların önemli bir bölümünün fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel gelişim özellikleri açısından genç oldukları ortaya çıkar. Başka bir deyişle ceza hukuku açısından çocuk sayılan kişiler, gelişim psikolojisi açısından çocuk değil gençtirler (Sevük, 1998: 1- 2).

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin birinci maddesine göre, çocuğa uygulanabilecek olan yasaya göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar herkes çocuk sayılır (Ereş, 2008: 158).

BM’ce kabul edilen “Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında BM Asgari Standart (Beijing) Kuralları”nın ikinci maddesinde çocuğu, mevcut hukuk sistemi içinde işleyebileceği bir suçtan dolayı kendisine büyük insanlardan farklı davranılması gereken kişi, olarak tanımlamıştır (Sevük, 1998: 3).

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu “daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi çocuk” olarak kabul ederek çocuk kavramı içerisinde “korunma ihtiyacı olan çocuk ve suça sürüklenen çocuk” tanımını yapmıştır. Koruma İhtiyacı olan çocuğu, “bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu” ifade eder şeklinde tanımlamıştır.

Suçta sürüklenen çocuk ise, “kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,” ifade eder şeklinde tanımlamıştır (ÇKK, m.3).

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’nda korunmaya muhtaç çocuk: “beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; anasız ve/veya babasız, anası ve/veya babası belli olmayan, anası ve/veya babası tarafından terk edilen, anası ve/veya babası tarafından ihmal edilip, fuhuş, dilencilik, alkollü içki veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve

kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuklar” olarak tanımlanmıştır.

2.2. Çocuğun Gelişim Dönemleri

Çocukluk çağı, 18 yaşının bitimine kadar kabul edilmektedir. Bu dönem bireyin kişiliğinin oluştuğu dönem olması münasebetiyle önemlidir. Kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir. Başka bir taima göre ise, bir insanın duyuş, düşünüş ve davranış tarzını etkileyen faktörlerin kendisine özgü bir örüntüsüdür. Ayrıca çok kapsamlı bir kavram olup, bireyin, biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve edinik bütün yeteneklerini, duygularını, isteklerini, alışkanlıklarını ve bütün davranış özelliklerini içine alır.

Kişilik devamlı olarak içten ve dış çevreden gelen uyarıcıların etkisi altındadır ve doğuştan yaşamın sonuna kadar bir oluşum süreci içindedir. Kişilik gelişimini bilmek ve bu gelişimin nasıl bir yol izlediğini saptamak önemlidir. Ancak bu sayede insanların neden birbirinden farklı olduğu, olaylara karşı neden farklı tepkilerde bulunduğu anlaşılabilir (Güney, 2008: 15).

Gelişim psikolojisinde, psikologlar gelişimi dört döneme ayırmaktadırlar. Bunlar; oral dönem (bebeklik dönemi 0-2yaş), ilk çocukluk dönemi (2-6 yaş), orta çocukluk dönemi (okul çağı 6-12 yaş) ve ergenlik dönemi (12-18 yaş) olarak belirlenmiştir. Çocukluğun sonu ile ergenliğin başlangıcı arasındaki görece kısa süre (bir veya iki yıl) “Erinlik” olarak tanımlanır. Psikologlar erinliğin başlaması ile çocukluğun sona erdiğini düşünürler. Bu tasnife göre psikolojide çocuk deyince doğumdan başlayarak erinliğe kadarki devrede bulunan kişi anlaşılmalıdır (Akdoğan, 2005: 2).

a) Oral Dönem (Bebeklik Dönemi 0-2 Yaş)

Bebeklik, doğumdan sonraki iki yıllık süreyi kapsayan ve bebekte gelişimin büyük değişimlerle sürdüğü dönemdir. Bu dönemde motor yetenekler ve koordinasyon, dil becerisi, duyuşsal beceriler gibi çeşitli açılardan gelişim gösteren bebekler, söz konusu dönem içinde aile üyelerine ve diğer bakıcılara bağılılık duygusu geliştirir, güvenmeye ya da güvenmemeyi, sevgilerini ve başka duygularını göstermeyi ya da göstermemeyi öğrenirler (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2007: 70).

Sigmund Freud'a göre bu dönemde ihtiyaçların gereğince doyrulmaması ya da aşırı oranlarda doyrulması çocuğun bu döneme bağımlı kalmasına sebep olur. Bunun "yanında ruhsal gereksinimleri karşılanamazsa temel güvensizlik yerleşir, gelişmesi aksayabilir. Süt çocuğu açlığa, susuzluğa, acıya dayanamaz; beklemeyi bilmez. Başka bir deyişle ocuk haz ilkesine göre yaşar. Bu evrede bebeğin en önemli gereksinimi katıksız sevgi, ilgi ve özenli bakımdır. Bunlar eksik kalırsa ocuk yalnız zihince ve ruhsal olarak değil, bedence de gelişemez (Karabulut, 2006: 14).

Ayrıca temel duyguları ifade etmeyi öğrenip kendilik ve bağımsızlık duygusu geliştirirler. Bu dönemde bebekler, kişilik ve mizaç açısından belirgin farklılıklar gösterirler (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2007: 70).

b) İlk ocukluk Dönemi (2-6 Yaş)

İlk ocukluk boyunca da fiziksel, zihinsel ve dil gelişimi hızlı biçimde sürer. Çocuklar öz bakım becerileri açısından daha iyi durumdadırlar. Benlik kavramı gelişen ocuk, cinsiyet rollerinin de farkına varmaya başlar. Okul öncesi dönem çocuğu, başka çocuklarla oynamaya isteklidir. Anne baba ocuk ilişkisinin niteliği, bu dönemde gerçekleşmekte olan toplumsallaşma süreci açısından çok önemlidir (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2007: 70).

Freud'a göre bu dönemde cinselliğe aşırı ilgili gibi davranışlar belirlenir. Erkek ocuklar bu dönemde anneye romantik bir eğilim gösterir, anneyi babadan kıskanırlar. Babaya hayrandırlar, ona benzemeye, onun gibi güçlü olmaya çabalarlar, aynı zamanda kendilerine karşıt bir kişi, kendileriyle anaları arasına giren bir rakip olarak görürler.«Anne, büyüyünce ben seninle evleneceğim» derler.

Kız ocuk da bir yandan annesiyle özdeşim yaparken, onun gibi güzel ve çekici olup babaya kendisini beğendirmek ister. Anneyle babanın arasına girer, babanın ilgi ve dikkatini üstünde tutmak ister. Aslında babasına hayran olan, ama onu kendisiyle annesi arasında bir engel gibi gören erkek ocuk bir karmaşa, bir iç çatışma içindedir.

Kız ocuk da annesine hayrandır, ama babasını annenin elinden almak istediği için çelişkili duygular içinde bocalar. Bu iç çatlamaya odipus çatışması ya da karmaşası adı verilir. Bu çatışmayı yaşayan ocuk, bu duygularından dolayı suçluluk duygusu eker ve cezalandırılacağını sanır Bu dönemin sonunda bu çatışmasını çözer, ana veya

babasıyla özdeşimini sürdürür; romantik duygu ve eğilimlerini bilinç dışına atar (Karabulut, 2006: 17).

c) Orta Çocukluk Dönemi (Okul Çağı 6-12 Yaş)

Erikson'a göre bu evre çocuğun aileden çıkıp dış dünyaya açıldığı dönemdir. Ana, babasına bağımlılığı azalmıştır. Bütün gücünü oyunda veya okulda geçirebilir. Kendi gereksinimlerini karşılayabilir. Erkek veya kız kimliğini iyice kazanmışlardır. İki ayrı cinsten çocuklar kendi aralarında oynamayı tercih ederler. Arkadaşlık bağları güçlenir, toplu ve kurallı oyunlara yönelirler. Ancak aralarında çekişme hiç eksik olmaz. Çünkü üstünlük kurma istekleri, öne çıkma dürtüleri güçlüdür. Yarışma, beceri gösterme ve çalışkanlık (industry) bu dönemin en belirgin özelliğidir (Karabulut, 2006: 33).

Yavaş ve nispeten sabit bir büyüme dönemidir. Fakat bilişsel ve sosyal gelişim hızlıdır. Aynı yaştaki çocuklarda bilişsel, sosyal ve motor beceri gelişimi farklı düzeylerde olabilir. Bu durum yetersizlik olarak algılanmamalıdır. Bu çağ çocuklarda strateji belirlemelerinde, hızlı karar vermelerinde, uzaysal ilişkilerin gözlenmesinde problemler olabilir. Motor becerilerin kazanımı kalıtsal gibi görünmektedir. Erken uygulamalar, pratiklerle daha hızlı ilerleme olsa bile gelişim tamamlanmadan beceri tam anlamı ile kazanılamamaktadır.

Her temel motor becerinin kazanımı bir seri gelişim aşaması ile karakterize edilir. Herhangi bir aşamadaki ilerleme sorunu motor becerinin üst düzeyde gerçekleşmesini engelleyecektir. Geçiş becerileri değişik kombinasyonla ve aşamalarla yapılan motor becerilerdir. Erken orta çocukluk döneminde, çocukların görsel kabiliyetleri erişkinler kadar olsa da hareketin yönünü belirlemede zorlukları vardır. Zamanla denge daha otomatik, reaksiyon zamanı daha hızlı hale gelecektir (Güney, 2008: 16).

d) Ergenlik Dönemi (12-18 Yaş)

Hollingshead, ergenliği, “ bireyin, içinde bulunduğu toplumun onu artık bir çocuk gibi görmeyi bıraktığı, fakat ona henüz yetişkin statüsünü, rolünü ve işlevini tümüyle vermediği yaşam dönemi” olarak nitelendirmektedir (Yavuzer, 2006: 111).

Ergenlik döneminin, ülkelerin coğrafi ve kültürel yapılarına göre farklılıklar gösterse de, genel olarak 11-12 yaşlarında başlayıp 18-20 yaşlarında sona erdiği kabul edilir (Çoşar, 2005: 282).

Ergenlik dönemi en temelde çocukluktan yetişkin hayatına geçiş, değişim dönemi olarak tanımlanabilir. İnsan hayatı geçişlerden oluşur. Ergenlik dönemi de birçok değişimin gerçekleştiği bir süreçtir. İnsan hayatındaki en hızlı büyüme ve gelişim dönemleri doğum öncesi dönem, doğumdan sonraki ilk yıllar ve ergenlik dönemidir. Bir anda hızlanan ve oransız olarak ortaya çıkan büyümeye ergenin uyum sağlaması zor olabilir.

Fiziksel değişimler ergenliğin en belirgin özelliğidir ama ergenlik döneminde sadece hormonlar değil, duygular ve düşünceler de değişim halindedir. Bir ergen için vücudundaki değişimleri anlamak ve bu değişimlere uyum sağlamak zaten yeterince zorken buna bir de kimlik gelişimi ile ilgili kaygıları eklenir. Bu dönemde anne-baba güvencesi altında geçen çocukluk dönemi sona ermektedir. (Güney, 2008, 16-17).

Ergenlik çağının başlaması ile çocuk aile içindeki değerleri, davranış kalıplarını, yaşam biçimini sorgulamaya başlar. Bu dönem çocuğun aile içinde en azından bir özerklik kazanma, kendini kendi değerleriyle kabul ettirmeye çalışma ve aileye karşı mesafeli durma dönemidir (Çoşar, 2005: 283).

Böylelikle ana baba etkisinden kurtulmaya çalışır. Arkadaşları ile birlikte olmak ister. Bu süreç içerisinde evde anne ve babasından anlayış göremeyen, onlarla çatışma içinde olan genç, evde bulamadığı güveni, arkadaş çevresinde arar. Onlara daha çok bağlanır ve benimser. Onlardan ayrı olmamak için, kendisine aykırı gelen düşünce tutum, davranış ve eylemleri bile benimser. Toplumda kendine bir yer ve rol arayan genç özerklik ve sorumluluğunun sınırlarını çizemezse diğer koşulların da bir araya gelmesiyle tam bir boyun eğerek içinde bulunduğu çevrenin diğer kişilerine benzeyebilir. Onların uzantısı olur. Suç oranının yüksek olduğu bir çevre ortamında, buna birde ailenin bu süreçteki yetersizliği eklenirse gencin suç kabul edilen davranışlara sapması çok daha kolay hale gelebilir.

Çünkü, genç, çevresine, ilişkilerine göre her tür normu suç gibi sapan davranışlarda dahil değer yargıları ve normları içselleştirecek ya da reddedecek ve buna uygun davranışlara girmeye, roller üstlenmeye açık olacaktır (Gökpınar, 2007: 213).

Bu dönemde ergenlerin ana uğraşlarından biri de kimlik edinmek ve “Ben kimim?” sorusuna yanıt bulmaktır. Aileden yavaş yavaş kopuş aynı zamanda gencin, birey olarak kendi adıyla, kendi değer yargıları ve kendi rolleriyle ortaya çıkış çabasıdır. Ergen bu dönemde farklı durumlara uygun davranış biçimleri geliştirmeye, çeşitli sorunları çözmeye uygun yetiler kazanmaya, toplumda üstleneceği rolleri (mesleki, cinsel, politik vs.) edinmeye ve toplumsal değerleri ve normları içselleştirmeye başlamaktadır (Çoşar, 2005: 283).

2.3. Çocuk ve Suç

19. yüzyılın başlarından itibaren sanayileşme ile ortaya çıkan sınıflaşma, çocuk emeğinin işgücüne katılması, göçler ve geleneksel ailenin oynadığı toplumsal rolün yerini çekirdek ailenin alması ile Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sonrasında toplumsal yıkımlar tüm dünyada suça itilen çocuk oranında artış yaşanmasına neden olmuştur.

Zihinsel, fiziksel ruhsal yönden tam olgunluğa erişmemiş, toplumsal rol ve görevlerini öğrenmekte olan çocuk bu süreç içinde bir dereceye kadar anti-sosyal davranışlar (impuls) ve düşünceler taşır. Ama bu düşünceleri her zaman eyleme geçirmez. Ev, okul ve toplum bu dürtülerin sosyal kabul gören aktivitelere dönüşmesine olanak sağlamaktadır (Ada, 2009: 298).

Çocuktaki anti-sosyal eğilimlerin, yasanın müdahalesini gerekli kılacak şekle dönüşmesi şeklinde tanımlanan çocuk suçluluğu, sosyal bir uyumsuzluğun belirtisidir (Sevük, 19998: 13). Çocuk suçluluğu, gelişim dönemi özellikleri ve yaşama yapacağı büyük etki nedeniyle diğer suçlar arasında daha büyük öneme sahiptir (Tor, 2008: 47). Batı literatüründe “Juvenile Delinquency” terimiyle açıklanan, tam karşılığı “reşit olmayanın suçluluğu” olarak çevrilebilecek terim ülkemizde “Çocuk Suçluluğu” olarak kullanılmakta, bu tanımın içerisinde hem çocukluk hem de ergenlik döneminin büyük bir bölümü kapsamaktadır (Ereş, 2008: 159).

Ceza Hukuku'nun suç tanıma paralel olarak Paul Lutz, çocuk suçluluğunu “Ceza Yasası'na göre, suça neden olan bir kabahat işlemiş birey”. olarak tanımlamaktadır. Hukuksal açıdan yalın olan bu tanım nitelik ve nicelik yönünden birbirinden farklı olguları kapsar. Örneğin, aç kalan ve yanında hiç parası olmayan bu nedenle yiyecek bir şeyler çalmak zorunda kalan suç işlemiş olurken, bir kişinin cep telefonunu zorla alıp daha sonra onu trenden atarak öldüren de suçludur. Ceza hukukuna göre iki örnekteki davranışı gösteren kişiler suç işlemiş olarak kabul edilse de, iki olay nitelik açısından birbirinden oldukça farklıdır (Yavuzer, 2006: 27).

Doktrinde, çocuk suçluluğu kavramı yerine suça itilen çocuk kavramının kullanılması gerektiği bu çerçevede olmak üzere de, hükümlü, çocukların tutulduğu yerlerin cezaevi ya da hapishane olarak değil ıslahevi olarak adlandırılması gerektiği ifade edilmektedir. Buna gerekçe olarak ta, söz konusu olanın, kişiliğinin gelişimini ve oluşumunu henüz önemli ölçüde tamamlayamamış bir birey olması, esas olanın çocukların temel haklarının ve güvenliklerinin korunması ve gereksinimlerinin karşılanması, esenliklerinin geliştirilmesi olduğu belirtilmiştir (Coşar, 2005: 317).

Çocuk suçluluğu ile ilgili hemen tüm araştırmacıların tanımlamalar içerisindeki ortak değerlendirmeleri, suç davranışı sergileyen çocuğun, suça itilmiş çocuk olarak kabul edilmesidir. Suçluluk üzerine yapılan tanımlamalar, temelde çocuk suçluluğunu da kapsamaktadır. Ancak çocuk suçluluğu kavramı bu genel tanımlamaları yaş faktörü ile sınırlandırmaktadır.

Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. maddesine göre ‘daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır’. Bu genel tanımlamadan hareketle 18 yaşını doldurmamış her birey yasalarda suç sayılan bir eylemi gerçekleştirdiği zaman çocuk suçlu sayılabilir (Erkan ve Erdoğan, 2005: 80-81).

Türk hukuk sistemine göre suçlu çocuk, yürürlükteki ceza yasalarına göre suç sayılan bir davranışı ortaya koyan, 18 yaşını doldurmamış kişidir. Sistemin dikkat çeken yanı yetişkinler için suç oluşturan davranışların çocuklar içinde geçerli olmasıdır (Uluğtekin, 1991: 13).

Çocuk suçluluğunu yetişkinlik dönemindeki işlenen suçlardan ayıran en önemli özellik, bu dönemin gelişiminde “problemlili evre” ya da “geçiş evresi” olarak adlandırılan

ergenlik dönemine rastlamasıdır (Yavuzer, 2006: 33). Çocuk suçluluğu ile yetişkin suçluluğu arasındaki farkı anlamamızda ki belirtiler, çocukların işlemiş oldukları fillilerin ayırt edici özellikleri, hareket ve davranışlarına neden olan motivasyonlarıdır. Çocukların davranışlarına egemen olan kasıt ve hareket sebepleriyle yetişkinlerinkinin aynı değildir. Macera arayışı, yeni bir şeyler deneme hırsı, deneyim eksikliği, saflık, can sıkıntısı vs. gibi durumlar çocukların suça sürüklenmesine neden olan faktörler arasındadır (Toprak, 2011: 325).

Hukuksal yönden yapılan çocuk suçluluğu tanımı sosyolojik açıdan yeterli değildir. Sosyolojik görüşe göre, gelişim çağındaki çocuğun sağlıklı gelişimi desteklenmelidir. Eğer çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişimi desteklenmezse, çocukta davranış bozuklukları ortaya çıkabilir. Çocuktaki davranış bozuklukları ile yeterince ilgilenilmemesi halinde, çocukta daha ağır davranış bozuklukları ve daha sonra da suçluluk ortaya çıkabilir. Bu nedenle davranış bozukluğu gösteren çocuklar, suç işlemeye eğilimli, korunması gerekli çocuklardır. Bu durumdaki çocuklar mahkemeye gönderilmek yerine çeşitli sosyal kurumlar aracılığıyla topluma tekrar kazandırılabilirler (www.manevisosyalhizmet.com, 2011).

Ivn Bennett son altmış yıl içinde suçluluk literatüründe birbirinden farklı olarak belirlenebilen suç gruplarından söz ederek, bunları şöyle sıralamıştır: (Yavuzer, 2006: 34).

1. Zeka Geriliği veya Gelişimindeki Gerilik Nedeniyle Görülen Suçluluk: Bedensel, toplumsal ve zihinsel gelişimleri sınırlı olan bu çocuklar çoğunlukla sosyo-ekonomik düzeyi düşük, yoksul ailelerden gelmektedir. Bu tip çocuklar gerek zayıflıkları, gerekse dış baskılar sonucu suç işleyebilirler.
2. Sosyal Eğitimden ve Kültürden Yoksun Olma Nedeniyle Görülen Suçluluk: Çevre çocuğun hem zihnen, hem bedenen gelişmesini destekler. Çocuğun içinde bulunduğu çevre, onun sosyal, eğitimsel ve temel ihtiyaçlarını karşılayamıyorsa çocuk suça yönelebilir.
3. Ergenlik Çağı Nedeniyle Oluşan Suçluluk: Bu çağıdaki hızlı bedensel ve ruhsal değişim ile çocukluk evresine kadar uzanan yanlış eğitim ve yetersiz sevgi gibi nedenler, ergenin suça yönelmesini sağlayabilir.

4. Bozuk Aile Düzeninin Neden Olduğu Suçluluk: Çocuk, birlikte yaşadığı ailenin kötü sosyal davranış örneklerini, ailesinin ve çevresinin kusurlu yanlarını benimser ve öğrenir. Dolayısıyla da suça yönelebilir.
5. Organik Koşulların Neden Olduğu Suçluluk: Sara, beyin iltihabı gibi tümüyle organik koşullara karşı bir tepki olarak davranışın kontrol edilmemesi dolaylı olarak suçu oluşturabilir.
6. Yoksulluğun Neden Olduğu Suçluluk: Yaşamının büyük bir bölümü yoksullukla geçmiş, çabuk ve kolay yoldan bu durumdan kurtulmak isteyen çocuklar suça yönelebilirler.
7. Bilinçsiz Olarak Yapılan Davranışların Neden Olduğu Suçluluk (Nörotik Suç): Nörotik kişilik bozukluğuna bağlı, bilinçsizce yapılan anti-sosyal davranışlar sonucu suçun işlenmesidir.
8. Psikopatik Suçluluk: Anti-sosyal kişiler, ahlak açısından yozlaşmış, bozulmuş kişiler, kleptomaniyer ve eşcinsellerin dahil olduğu bu gruptakiler suç işleyebilirler.

Tüm dünya çocukları birlikte değerlendirildiğinde, suçlu çocukların en çok suç işleme yaşlarının 14 dolaylarında olduğu görülmektedir (Ereş, 2008: 159). Örneğin ABD’de Pittsburg, Denver ve Rochester eyaletlerinde yapılan araştırmada; suç işleyen gençlerin çoğunluğunun 16-17 yaşlarında olduğu belirtilmiştir. Bunun dışında birçok ülkede de yaşam boyu suç işleme prevalansı 14-18 yaş arasındaki gençlerde yüksektir (Seyhan ve Zincir, 2009, 8). Özellikle 14 yaş gerek İngiltere, gerekse bazı Avrupa ülkeleri ve ülkemizde en çok suç işlenen yaş olarak belirlenmiştir (Yavuzer, 2006: 32).

Suçlu çocuk, ceza hukuku açısından belli bir yaşın altında olan çocuktur. Bu yaş sınırı çeşitli ülkelerde farklılıklar gösterir. Farklılıkların alt ve üst sınırları 7–21 yaşları arasında değişmektedir. Ceza ehliyeti yaş sınırı denebilecek alt sınır, çeşitli ülkelerde farklı olarak uygulanmaktadır

Tablo 2
Ceza Ehliyeti Başlangıç Yaşına Göre Ülkeler

Ceza ehliyetini 7 yaşından başlatan ülkeler	Avustralya Tazmanya, Bangladeş, Kıbrıs Rum Kesimi, Gana, İrlanda, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Pakistan, Sudan, Suriye.
Ceza ehliyetini 8 yaşından başlatan ülkeler	Sri Lanka, İskoçya.
Ceza ehliyetini 9 yaşından başlatan ülkeler	Irak, Filipinler.
Ceza ehliyetini 10 yaşından başlatan ülkeler	Avustralya (birçok eyaleti), Nepal, Yeni Zelanda, Nikaragua, İngiltere.
Ceza ehliyetini 12 yaşından başlatan ülkeler	Kanada, Kore, Uganda, Türkiye.
Ceza ehliyetini 13 yaşından başlatan ülkeler	Cezayir, Çad, Fransa, Polonya, Tunus.
Ceza ehliyetini 14 yaşından başlatan ülkeler	Bulgaristan, Çin, Almanya, Macaristan, İtalya, Japonya, Libya, Romanya, Rusya, Vietnam, Yugoslavya.
Ceza ehliyetini 15 yaşından başlatan ülkeler	Danimarka, Mısır, Finlandiya, Norveç, İzlanda, Peru, Sudan, İsveç.
Ceza ehliyetini 16 yaşından başlatan ülkeler	Arjantin, Azerbaycan, Bolivya, Şili, Küba, Portekiz, İspanya, Ukrayna.
Ceza ehliyetini 18 yaşından başlatan ülkeler	Belçika, Kolombiya, Panama, Peru

Kaynak: Polat, 2011.

Ülkemizde çocukların ceza sorumluluğunun başlangıcı konusunda asgari yaş sınırı 12 olarak kabul edilmiştir. (TCK m.31/1) 12 yaşından küçük çocuklar ile 15 yaşından küçük sağır ve dilsizlerin ceza sorumluluğunun bulunmadığı kabul edilmiştir. (TCK m.33) 15 yaşını doldurmuş olmakla birlikte 18 yaşını doldurmamış olan çocuklar (TCK m.31/3) ile 18 yaşını doldurmuş fakat 21 yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizlerin (TCK m.33) ceza sorumluluğunun var olduğu kabul edilmiştir. Ancak bu kişilerin içinde buldukları yaş küçüklüğü veya sağır ve dilsizlik hali nedeniyle kusurluluk hallerinin diğer kişilerden daha az olduğu kabul edilerek cezalarında bir indirim kabul edilmiştir (Aydın, 2009: 166).

12 yaşını doldurmuş olmakla birlikte 15 yaşını doldurmamış olan çocukların (TCK m.31/2) ve 15 yaşını doldurmuş olmakla birlikte 18 yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizlerin (TCK m.33) ceza sorumluluğunun var olup olmadığı konusunda kanun koyucu kesin bir karine koymayıp bu yaş grubundaki çocukların ceza sorumluluğunun

var olup olmadığının araştırılmasını ve bu konuda yargılamayı yapacak hakim in bir karar vermesini hükme bağlanmıştır (Aydın, 2009: 166).

2.4. Çocuğu Suça Sürükleyen Nedenler

Gençlik, toplumun dinamik ve özellikleri gereği çevreden en çabuk, en fazla etkilenen kesimidir. II. Dünya savaşından bu yana gençlik çağında işlenen suçların gittikçe artış gösterdiği ve toplumsal bir sorun haline geldiği gözlemlenmektedir. Sanayileşme ile birlikte hızla büyüyen kentlerde gençler arasında çalma, soygun, yaralama, adam öldürme, vuruculuk, kırıcılık, evden kaçma, içki ve uyuşturucu kullanımı, cinsel sorumsuzluklar ve çeşitli yasak çiğnemeler yayınlamaktadır. Bu durumun düşündürücü yanı, suçluluk oranındaki yükselişin genç nüfusun artışından daha yüksek olmasıdır (Seyhan ve Zincir, 2009: 8).

Çocuk suçlarının bu hızlı artışının önlenmesi için suça etki eden risk faktörlerinin iyi tespit edilmesi gerekmektedir. Böylece çocuk suçluluğunu oluşturan nedenlerin önceden tespit edilmesi; çocukların suçla tanışmasının önlenmesinde ve sorunların çözümünde kullanılacak metotların belirlenmesinde en önemli etkidir. Çocuk suçluluğunun önlenmesinde yetişkinlerden farklı olarak, suçun ön plana çıkartılarak, karşılığında cezai müeyyidelerin uygulanması şeklinde değil, kişinin öne çıkartılarak suçu oluşturan etmenlerin irdelenmesi ve ortadan kaldırılması olumsuz sonuçların yaşanmasını büyük ölçüde önleyecektir. (Sarpdağ, 2011).

Çocukların suç işleme nedenlerine ilişkin yapılan çalışmalar; çocuk suçluluğunda öncelikle suçluluk nedenlerinin ortaya çıkarılması, daha sonra da suç nedenlerinin ortadan kaldırılması konusunda birleşmektedirler (www.manevisosyalhizmet.com, 2011).

Çocukların suça yönelmelerinde her ne kadar ergenlik, bazı kalıtsal etkenler, psikiyatrik sorunlar ve beden kusurlarının suçlulukta etkili olabileceği öngörülüyorsa da, günümüzde daha çok çevre faktörlerinin etkili olduğu kabul edilmektedir. Sevgi yoksunluğu, yanlış veya eksik eğitim, baskıcı disiplin yöntemleri, çocuk istismarı, iç ve dış göçlerin oluşturduğu kültür çatışmaları, gecekondulaşma, yöresel gelenek ve görenekler, ekonomik bunalımlar, çocuğun erken yaşta çalışmak zorunda kalması, parçalanmış aileler, ailede suçlu birey örnekleri ile kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve

suçlarla ilgili programlar çocukları suça iten nedenler arasında sayılabilir (Tor, 2008: 47-48).

Çocukları suça iten nedenler psikolojik, sosyal, ekonomik, eşitsel kökene sahip olabilir. Kandakai ve diğerleri (Işık, 2006: 291) çocuk suçluluğuna ilişkin psiko-sosyal risk faktörlerini belirtmiştir. Bu nedenler;

1. Evde ya da toplum içinde şiddetle karşı karşıya gelme,
2. Aile içi şiddete maruz kalma,
3. Uyuşturucu madde alışkanlığı,
4. Kötü arkadaş ilişkileri,
5. Yeteneklerini kullanabilme konusunda bilişsel yetersizlikler,
6. Yeteneklerini toplumun kabul ettiği şekillerde ifade edebilme yeterliğinden uzak olma,
7. Şiddete kurban olma,
8. Aile ilgisinin yetersizliği ve tek ebeveynli aileler olarak listelenmiştir.

Genel olarak çocuk suçluluğunun nedenlerini bireysel ve çevresel nedenler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Bu unsurların tek başına bir suç nedeni olabileceği söylenemez. Her birinin birbiriyle etkileşimi çocuğun suça yönelmesinde söz konusudur. Bu etkileşimde çevresel nedenler daha etkili olmaktadır (Ereş, 2008: 164).

a) Bireysel Nedenler

Suç işlemede önemli bir unsur bireysel nedenlerdir. Araştırmacılar bireyin suç işlemede organik ve biyolojik etkenlerin dolaylı ya da doğrudan bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bireysel nedenler tek başına bir etken olmasa da çevresel nedenlerle bir araya gelince suç işlemeye zemin hazırlamış olmaktadır (Ereş, 2008: 164).

Bireysel nedenlerin başında, düşük zeka düzeyi ve psikolojik bozukluklar gelmektedir. Birçok kriminolog, düşük zeka düzeyinin suçluluğun en önemli nedeni olduğunu ileri sürmekte ve düşük zeka düzeyine sahip çocukları potansiyel suçlu olarak görmektedir. Ancak düşük zeka düzeyine, suçluluğu oluşturan en önemli etkeni gözüyle bakılmamalı,

düşük zeka düzeyinin suçluluğun oluşumundaki kısmi rolü kabul edilmekle birlikte, zeka geriliği, öğrenim yoksunluğu ve suçluluk üçlüsü arasındaki ilişki üzerinde durmak daha anlamlıdır (Sevük, 1998: 44).

Çocuk suçluluğunun bireysel nedenlerden birini de kalımsal olarak geçen hastalıklar oluşturur. Biyolojik yaklaşım taraftarı olan bilim adamları, suçlu ve suçsuz kişiler arasında bazı biyolojik farklılıklar olduğunu öne sürmektedirler. Bu yaklaşıma göre suçlu kişilerde aileden gelen anatomik ve genetik yetersizlikler vardır. Bu konuda irsiyetin suçlulukta tesirini ilk inceleyen ve ileri süren Lombroso olmuştur. Lombroso, suçun ortaya çıkmasında biyolojik ve kalımsal nedenlerin etkili olduğunu öne sürmüştür.

Lombroso'ya göre suç, organizma koşullarının bir ürünüdür. Bazı insanlar suçlu olma potansiyeline sahip olarak doğarlar. Doğuştan suçlu olan bireyin fiziksel, biyolojik ve psikolojik bazı anormallikleri vardır ve bu anormallikler, bu bireyleri iradeleri dışında suç işlemeye iter. Lombroso'ya göre, suçlular doğuştan farklı bir yapıya sahiptirler. Belli izlerle tanınabilirler. Örneğin, acıya az duyarlı olmaları ya da uzun ve basık bir çene yapısına sahip olmaları gibi. Ancak bu fiziksel izler özellikle suç işlemeye neden olmazlar, suçluları tanımlamaya olanak sağlarlar. Yalnızca katı sosyal kurallar, doğuştan suçluların suçlu davranıştan kaçınmasına neden olabilirler.

Lombroso'nun eserleri bu konuda verilmiş örneklerle doludur. Örneğin incelemiş bulunduğu 104 suçludan 71'inin irsi istidat ve işaretler taşıdığını, 20'sinde babanın, 11'inde ananın alkolik, 8'inde babanın, 2'sinde ananın suçlu, 3'ünde babanın, 5'inde ananın aklen hasta yahut saralı, 6'sında kardeşlerin deli, 14'ünde suçlu, 4'ünde sar'alı, 10'unda kız kardeşlerin fahişe olduğunu tespit etmiştir (Çoğan, 2006: 32-33).

Çocuk suçluluğu kısmında ister sonradan meydana gelmiş olsun, ister kalıtım yoluyla geçmiş bulunsun, bedeni bozukluklar gösteren çocukların, yaşamlarının belirli bir anında mutlaka suç işleyecekleri, yani bunların doğuştan suçlu oldukları söylenemez. Bununla birlikte bu özelliklere sahip bulunan çocukların, normal çocuklara nazaran suç işlemeye eğilimleri fazladır (Sevük, 1998: 44).

Bireysel suç nedenlerinden biri kişilik bozukluklarıdır. Kişilik bozukluğu olan çocuklar tedavi edilmediği sürece bu rahatsızlıklarının niteliğine uygun suçlar işleyebilirler. Kleptomanların hırsızlık yapması, psikopatların şiddet suçları işlemesi bu türdendir.

Sara (epilepsi), beyin iltihabı gibi tümüyle organik koşullara karşı bir tepki olarak davranışın kontrol edilememesi dolaylı olarak suçu oluşturabilir. Nörotik kişilik bozukluğuna bağlı, bilinçsizce yapılan anti-sosyal davranışlar sonucu suç işlenebilir. (www.manevisosyalhizmet.com, 2011)

Çocuk suçluluğunun kalıtımsal olmayan bireysel nedenleri arasında, annenin hamilelik sırasında yeterince beslenmemesi, ilaç alkol ve uyuşturucu madde kullanması, psikolojik ve fizik şoklara maruz kalması, radyoaktif maddeye maruz kalması, ağır doğum koşulları ve doğum sonrası uygun olmayan bakım altında kalması gibi nedenler vardır.

İstanbul Kriminoloji Enstitüsün de yapılan ankette çocukların %13 gibi önemli bir bölümünün ağır beden ve ruh hastalıkları geçirdikleri saptanmıştır. Bu göstergeler kişisel sebeplerin çocuk ve çocuk suçluluğu ilişkisinde dikkate değer bir ölçü olduğunu belirtmektedir (Işıқтаç, 2011).

Streisguth, hamilelikte sigara içmenin, düşük doğum ağırlığı, kısa boy ve düşük okul başarısı ile bağlantılı olduğunu tespit etmiştir. Steinhausen ve diğerlerinin yapmış olduğu araştırmada ise, hamilelikte aşırı alkol tüketmenin (fetal alkol sendromu), çocuklarda hiper aktiflik, düşük zeka ve konuşma bozukluklarına sebep olduğunu bulmuşlardır. Düşük doğum ağırlığı, bebeğin nispeten küçük olması ve doğum civarı komplikasyonları da (doğum kaşığı ile yapılan doğum, kanda oksijen yetersizliği, doğumun uzun sürmesi veya hamilelikte kan zehirlenmesi gibi) çocukların ileriki dönemlerde davranış problemleri ve suçluluklarına sebep olmaktadır. (Bahar ve Seyhan, 2006: 100).

Kalıtımsal, biyolojik etkenlerle çocuğun gelişim evrelerine ilişkin özellikleri bilmemekten doğan eğitim hatalarının, çocuk suçluluğunun önkoşullarını oluşturduğu, toplum ve yakın çevre koşullarıyla birleşerek, çocuğu suçlu davranışa iten önemli bir uyarım olmaktadır. Suçlu çocuklarda zeka, kişilik ve yakın çevrenin etkileri incelendiğinde, çocuk suçluluğunda psiko-sosyal ve pedagojik sorunların ağır bastığı ortaya çıkmaktadır (Sarpdağ, 2011).

b) Çevresel Nedenler

Çocukların doğumundan itibaren hayatlarını geçirdikleri sosyal çevre; kişiliğin oluşumunda çok önemlidir. Çocuklar içinde buldukları sosyal çevreden etkilenebilir ve bu sosyal çevreyi etkileyebilirler. Çocuklar iyi-kötü, güzel-çirkin gibi temel davranış kalıplarını içinde bulunduğu sosyal çevreden öğrenir. Suç davranışının da en önemli kaynağı durumundaki bu sosyal çevreler; aile, okul, arkadaş, iş çevresi ve boş zamanların geçirildiği çevrelerdir. Bunlara ek kitle iletişim araçlarının ile kentleşmenin ve kentleşmenin beraberinde getirdiği göç ve gecekondulaşmanın çocuğun suça yönelmesindeki etkileri çevresel nedenler arasında ele almak gerekmektedir.

• Aile

Çocuğun doğumuyla birlikte ilk karşılaştığı ve ilk sosyal ilişkilerini kurduğu toplumsal kurum ailesidir. Aile çocuğun beslenme, bakım, korunma ve sevilme ihtiyaçlarını karşılamasının yanı sıra, çocuğu gelişimi ve davranışları açısından da yönlendirerek, toplumsal bir birey haline gelmesine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle yapı olarak ailenin ve aile içindeki ilişkilerin çocuklar üzerinde çok önemli etkileri bulunmaktadır. Çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesinde ve içinde bulunduğu sosyal çevreye uyum sağlamasında, anne-baba-çocuk ilişkisinin önemi her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır. Büyüme aşamalarında başarılı olan çocuklar, iyi aile ilişkileri içinde yetişmiş bireylerdir. Aile içinde gerçekleşen başarılı ilişkiler, mutlu, arkadaşça, bunalımdan uzak ve yapıcı bireylerin oluşumunu sağlar.

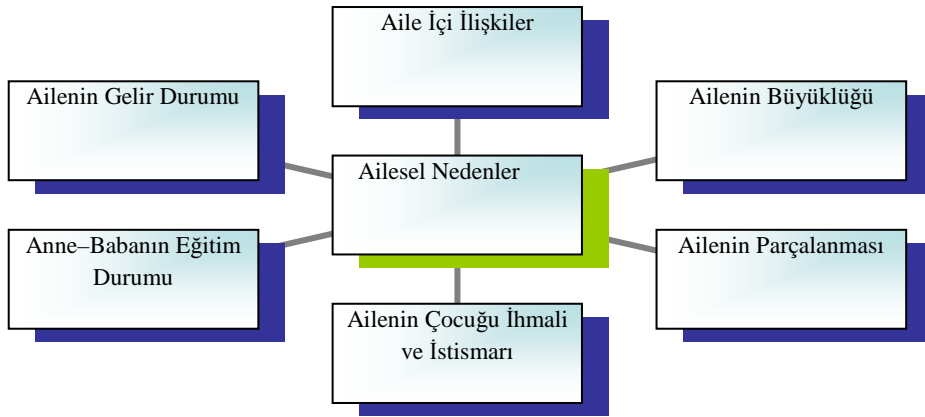
Uyum bozukluğu gösteren çocuklar ise, genellikle başarısız anne-baba-çocuk ilişkisinin ürünüdürler. Anne-babanın sevgi ve ilgisinden yoksun olarak büyüyen çocuklar, büyük bir sevgi açlığı gösterirler. Bu açlık da bir takım davranış ve uyum bozukluklarına neden olabilir (www.manevisosyalhizmet.com, 2011)

Aile içi ilişkiler düzeyinde yaşanan kötü toplumsallaşma süreci, çocuğun suç sayılabilecek davranışlara yönelmesinde ve sürüklenmesinde büyük rol oynamaktadır. Diğer bir ifadeyle suça yönelmede aile, birinci derecede önemli bir kurumdur (Ereş, 2008: 164).

Sutherland, suçlu çocukların geldikleri aileleri inceleyerek, bazı ortak karakteristikleri belirlemiştir. Bunlar: Ailede suçlu bireylerin varlığı söz konusudur, ölüm, boşanma

veya terk nedeniyle ebeveynlerinden biri veya her ikisi de bulunmamaktadır, ebeveyn kontrolü ihmal yoluyla eksiktir, ailede başka bir bireyin aşırı baskıcı hakimiyeti, ihmal, kıskançlık durumları mevcuttur, aileler kalabalıktır, ailede rahatsız edici akrabalar bulunmaktadır, dini ve ırksal farklılıklar, bakımevleri ve kimsesizler yurdu gibi yerlerde ortak standartlardaki farklılıklar söz konusudur, aile içinde işsizlik, yetersiz gelir, gibi ekonomik baskılar mevcuttur (Tor, 2008: 50).

Ebeveyn-çocuk ilişkileri, ailenin büyüklüğü, ailenin parçalanmış olması, ailede çocuğun ihmal ve istismara uğraması, anne-babanın öğrenim düzeyi ve ailenin gelir durumu çocukların suça itilmesine neden olabilmektedir (Temel ve Bayraktar, 2009: 214).

Şekil 1: Çocukları Suça İten Ailesel Nedenler

Kaynak: Z. Fulya Temel ve Vedat Bayraktar, “Çocukları Suça İten Ailesel Nedenler”, Ş. Uludağ, O. Dolu, C. Doğutaş ve H. Büker (Ed.), *Kanunla İhtilaf Halindeki Çocuklar*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 2009. 216.

Çocuk ailenin bir üyesi olarak kişiliğini, toplumsal davranışlarını, değerlerini, ahlak yargılarını, her şeyden önce ailesi içinde aldığı eğitimle elde edecektir. İşte bu nedenle ailedeki düzensizlikler hemen her zaman çocukları etkileyecek ve bazen de onları suça yönelecek kadar zedeleyebilecektir (Günçe, 1983: 1).

Aile içi ilişkiler, ebeveynlerin kendi aralarındaki iletişim, çocuğun ebeveyn ile ve diğer aile bireyleri ile kurduğu sosyal iletişim olarak tanımlanabilir. Ana-baba-çocuk ilişkilerinde, ana babanın çocuğuna ilişkin bakım ve eğitimini içeren ana baba davranışları ve çocuğun bu davranışlara ilişkin algısı toplumlaşma sürecinin temelidir (Akalin, 1999: 526).

Aile içi ilişkilerin zayıflaması, aile içindeki bireylerin birbirlerine karşı sorumluluk duygularında, ilgi ve şefkatlerinde azalma olduğu sürece kişi, dışarıya ve kendi özel ilgilerine yönelecektir. Özellikle bu sağlıksız ortam, çocukluk yıllarına denk gelirse, çocuğu suça iten en önemli etken olarak ortaya çıkar. Ailede ki bu istenmeyen durum, olumsuz çevre şartlarıyla da birleşince sapmış veya suçlu davranış ortaya çıkabilir (Çelik, 2003: 43).

Çatışma ve kavgaların yaşandığı ailelerde ve özellikle ailesinden sevgi görmeyen, reddedilen çocukların diğerlerine göre suç işlemeye daha eğilimli oldukları görülmektedir (Ereş, 2008: 165).

Yapılan bir araştırma bulgularına göre; çocukların %27,2'si aile içinde dövme, yaralama, hakaret, küfür şeklinde hakarete maruz kaldıklarını, %48,4'ü aile içi şiddetin sadece kendisine karşı uygulandığını belirtmişlerdir. Görüşülen çocukların %52'si geceyi dışarıda geçirmekte ve bu çocukların %39'u eve gitmek istememekte, %32,7'si de gezdiği, eğlendiği için dışarıda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca çocukların %22,9'u ailelerinin evde kalmaları için çaba göstermediğini, %50,9'u 5 yıl ve daha fazla süredir, %21,5'i 1-3 aydır evden ayrı olduğunu belirttiği araştırmada, %38,8'i evden ilk ayrıldıklarında 15-17, %25,5'i 12-14, %15,6'sı da 9-11 yaşında olduklarını belirtmişlerdir (Tor, 2008: 52).

Aile içi ilişkiler ve toplumsallaşma sürecinin eksik gelişmesinin temelinde birçok argüman yer alır. Bunlardan en önemlisi olarak kabul edilen disiplin ve ceza biçimleridir. Yapılan araştırmalar, disiplin ve ceza biçimiyle suçluluk arasında anlamlı bir ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Glueck'lar, yaptıkları araştırmalarda, suçlu grupta, çocuğa karşı ilgisizlik ya da düşmanlık gösteren ana babaların oranını sırasıyla %69,8 ve %27,9 olarak bulurlarken bu oran suçsuz grupta %19,4 ve %4,5 olarak bulunmuştur. Yine suçlu grupta, çocuğa uygun disiplin teknikleri (gevşek, aşırı katı ya da tutarsız) uygulayan baba ve annelerin oranı %94,3 ve %95,8 iken bu oranlar suçsuz grupta %44,5 ve %34,4 olarak belirlenmiştir. Suçlu grupta fiziksel cezayı kullanan ana babaların oranı %67,8 ve %55,6 iken bu oranlar suçsuz grupta %94,7 ve % 34,6 olarak görülmüştür (Akalin, 1999: 526).

Çocuk özellikle hayatının ilk yıllarında yetişkinleri taklit ve model aldığı için, çocukların suça itilmesinde, ailede suç işlemiş kişilerin veya suça eğilimli bireylerin bulunması, çocuğun suça itilmesinde oldukça etkilidir. Yapılan araştırmalara bakıldığında ailede ana babanın veya sadece birisinin suç işlemiş olması ile çocuğun suça itilmesi açısından risk oluşturmaktadır (Musick, 1995: 152).

Akalın, (1999: 527)'a göre, suçluluğa yönelme açısından, aile bireylerinin davranışları göz önüne alındığında, başta gelen olumsuz yönlendirme/örnek alma davranışları olarak, madde/alkol ve/veya suç sayılan bir davranışı göstermiş/göstermekte olan bireylerin varlığı kabul edilebilir.

Glueckler, inceleme konusu olarak ele aldığı 500 suça itilmiş çocuktan %90,4'ünün ailesindeki kişilerin ailesindeki kişilerin herhangi bir şekilde suç işlemiş olduğu ve bu kontrol grubunu oluşturan 500 suça itilmemiş çocuğun ailesinde ise bu oranın %50 olduğunu tespit etmiştir (Temel ve Bayraktar, 2009: 217).

Yavuzer, (2006: 147)'in yaptığı araştırmada, suçlu deneklerin %54 gibi büyük bir bölümünün ailesinde hüküm giymiş suçluya rastlanmış, bu konuda en yüksek oranın (%56,4) şahsa ilişkin suçlu grubuna ait olduğu, bunu mala ilişkin suçlularla (%55,1), cinsel suçluların (%51,1) izlediklerini saptamıştır.

Akalın, (1999: 527)'in yaptığı araştırmada, ailelerinde alkol kullanan birey bulunan çocukların oranı %26,5, uyuşturucu madde kullanan birey bulunanların %9,1'i ve suçlu birey bulunanların oranı ise %46,5'tir.

Aile üyelerinin sayısının artması olgusu suça yönelten bir olgu değildir. Ancak ülkemiz gibi çoğunluğunu dar gelirli ailelerin oluşturduğu ülkelerde, ailede üye sayısı artarken ekonomik durumun kötüleşmesi ve çocukların eğitim yerine para kazanmaya gönderilme zorunluluğunun doğması suça yönelme oranını da artırmaktadır (Günçe, 1983: 2).

Çocuk sayısının fazla olmasının, suçluluk riskini neden artırabildiği konusunda pek çok muhtemel sebepler mevcuttur. Genel olarak, bir ailede çocuk sayısı arttıkça ebeveynin her bir çocuğa ayırdığı zaman (ebeveyn dikkat ve ilgisi) azalmaktadır. Aynı zamanda, çocuk sayısı artarken ev halkı daha kalabalık hale gelme (evin ailenin büyüklüğüne göre

küçük olması) eğilimini göstermekte, bu da muhtemelen hüsrân (frustration) , öfke ve çatışmaya yol açmaktadır (Bahar ve Seyhan, 2006: 103).

Türkeri'nin Ankara Çocuk İslahevinde bulunan 377 çocuk ile yaptığı araştırmasında, suça itilmiş çocukların büyük çoğunluğu %91,1'i 3 ve daha fazla kardeşe sahip olduğunu saptamıştır (Temel ve Bayraktar, 2009: 222).

Yavuzer, (2006: 157-158)'in yaptığı araştırmalarda ise, kardeş sayısı açısından deney grubunun %62,5'inin dört ya da daha fazla kardeşe sahip oldukları dikkati çekmektedir. Ailedeki birey sayısı açısından bakıldığında ise, deney grubunun %79,9'unun beş kişilik ya da daha kalabalık ailelerden geldikleri saptanmıştır.

Ölüm, boşanma, geçici ve sürekli ayrılıklar sebebiyle bilinen aile şekllinden farklılaşmış aileler, parçalanmış aileler olarak adlandırılır. Ailenin parçalanmış olması suçlulukta önemli bir etkidir. Ailenin parçalanması ile aile içinde otorite boşluğu oluşmakta, ailenin çocuk üzerindeki kontrolü ya çok azalmakta ya da çok artmaktadır (Çelik, 2003: 44).

Ailede boşanma, terk ve ölüm gibi parçalanmanın olması psiko-sosyal-ekonomik zorluklara yol açar. Çocuk parçalanmadan doğan bu zorlukları kolay atlatazsa sapma davranışına yönelebilir. Annenin, çocuğun yaşamından çekilmesi onda büyük yankılar yaratır. Yerini yutacak bir kimse bulunmaksızın anneden yoksun edilirse, çocuğun gelişmesi sarsılabilir ve tüm dış dünyayla ilişkisini yitirmiş bir duruma girebilir (Yavuzer, 2006: 105).

Tek ebeveynle yaşayan çocuklarda, ebeveynin üzerindeki baskının çok olması sonucunda olumlu etkileşim yerini olumsuz etkileşim alabilir. Bunun sonucun da çocuklarda saldırganlık davranışları artırmaktadır (Temel ve Bayraktar, 2009: 223).

Çocuğun ruh sağlığının en önemli güvencelerinden biri sıcak bir aile ortamında yaşamasıdır. Bu nedenle ailenin parçalanması sonucu anasız babasız büyüme ya da ana veya babadan ayrı düşmek çocuğun ruh sağlığını bozabilecek en ağır durumdur. Bu tip ailelerde ki çocukların ruhsal bunalıma düşme olasılığı çok yüksektir (Gökpınar, 2007: 215).

Çeşitli araştırma sonuçlarına göre aile parçalanmasının sonuçları hakkında şu görüşler ifade edilmektedir: “Her şeyden önce ailenin parçalanmış olması tek başına çocuğu suça iten bir faktör değildir. Çocuğun gelişimi sırasında ailede zararlı diğer faktörlerinde bir arada olması gerekmektedir. Yine zararın varlığı ya da etki derecesi ana ya da babanın hangisinin yok olduğuna da bağlıdır”.

Tüm canlılar içinde yaşamın ilk yıllarında fedakâr, sevecen ve düzenli bir anne bakımına gereksinimi en fazla olan canlı belki de sadece insan yavrusudur. Temel gereksinimlerini, şefkatli ve sevecen bir anneden alan bebekte, güven ve sevgi gibi çok önemli olan iki duygu gelişip büyüyecektir (Gökpinar, 2007: 216).

Spitz ve Bowlby gibi önemli araştırmacılar tarafından yapılan araştırmalar, bebeklikte anne bakımından yoksun çocukların fiziki ve ruhi gelişimlerinin gerileyeceğini göstermiştir. Bowlby, 44 hırsız çocukla başka problemleri olan 44 çocuğu karşılaştırmıştır. Hırsızlık yapan grubun %40'ının ilk 5 yaşları içinde anneden yoksun kaldığını diğer grupta ise bu oranın %2 olduğunu bulmuştur. Bu araştırmacıya göre anne yokluğu, duygu gelişiminde eksikliğe, sevgisizliğe ve zamanla toplum kurallarına ters düşen davranışlara yol açmaktadır (Günçe, 1983: 3).

Baba yoksunluğunda, erkek çocuklar için model almaları zorlaşır. Örneğin yüksek gelirli parçalanmış ailede, anne uzun saatler çalışmak zorunda kalmaz ve çocuğuna daha fazla zaman ayırır. Baba yoksunluğunda çocuğu suça iten asıl neden babanın yokluğu değil, çocuk için model alacağı birinin olmaması ve ekonomik zorluklardır. Suça itilen çocukların çoğu babasıyla yaşamaktadır. Bu durum çocukla kurulan ilişkinin niteliğinin önemini göstermektedir (Brandt, 2006: 24).

Polat, çocuk istismarını, 0-18 yaş grubundaki çocuğun kendisine bakmakla yükümlü kişi veya kişiler tarafından zarar verici olan, kaza dışı ve önlenemez davranışa maruz kalması, bunun çocuğun fiziksel, psiko-sosyal gelişimini engelleyen, gerçekleştiği toplumun kültür değerleri dışında kalan ve uzman tarafından istismar olarak kabul edilen bir davranış olarak çocukta iz bırakan, onu etkileyen davranış olarak tanımlamaktadır (Akalin, 1999: 526).

Çocuklarını istismar eden ailelerin çoğunlukla sosyo-ekonomik durumu kötü olan aileler olarak görülmekle birlikte yapılan çalışmalar sonucunda yaşamın her

düzeyindeki aileler ister fakir ister zengin olsun, eğitilmiş ya da eğitilmemiş, her türlü ırktan ve dini kökenden pek çok aile istismar eğilimlidir ve istismarı uygulamaktadır (Temel ve Bayraktar, 2009: 225).

Aile içinde şiddet meydana geldiğinde, çocuklar maruz kalsa veya tanık olsalar dahi, bu travmayı yetişkinlerden çok daha uzun sürede atlatabilmekte, etkilenmektedirler. Şiddet yaşayan ailelerde, şiddet uygulayan tarafın ailelerinde de şiddet uygulanmış olduğunu gösteren çok sayıda bulgu vardır. Buradan hareketle şiddetin öğrenilmiş bir davranış olduğu kabul edilir.

Ancak ailesinde her şiddet gören kişinin, şiddet göstereceğini söylemek mümkün değildir. Ancak bu eğilimin fazla olduğu ve şiddet davranışının ortaya çıkma eğiliminin yüksek olduğunu söylemek mümkündür (Çelik, 2003: 44).

Disiplin yöntemi olarak çocuklara sık ve ölçüsüz bir şekilde şiddet uygulanması çocukları suça iten nedenler arasındadır. Araştırmalarda suçlu çocukların ana ve babalarına karşı reddedici ve gevşek bir tavır içinde oldukları, genellikle fiziksel cezalara uğradıkları görülmüştür

Bu araştırmalardan bir tanesi 1972–1977 yılları arasında, İzmir, Ankara, Elazığ çocuk ıslahevlerinde toplam 214 erkek hükümlü ile yapılmış olmaktadır. Buna göre, hükümlü çocukların %64 ü babaları tarafından dayakla cezalandırılmaktadır (Gökpınar, 2007: 219).

Ardy'in yapmış olduğu bir araştırmada ise, suçlu çocukların %11, suçsuzların %78'i anne baba sevgisini yeterli biçimde aldıklarını söylemişlerdir. Yani suçlu çocuk genellikle anne baba sevgisinde yoksundur. Suçlu çocukların aile disiplinini ya çok katı ya da çok yumuşak olarak niteledikleri, istikrarsız disiplin üzerinde durdukları belirtilmiştir. Sevgiye dayalı olmayan disiplin bir baskı aracı olmakta ve saldırganlığı, suça olan eğilimi artırmaktadır (Günçe, 1983: 5).

İhmal, istismar her yaşta vardır. Özellikle 5 yaş ve altı çocuklarda daha yaygın olarak görülür. Kötü muameleye uğrayan çocuğun sonraki yıllarda şiddet, saldırganlık ve suça itileceğinin habercisidir. Yapılan araştırmalar, kötü muameleyle karşılaşan çocukların ergenlik döneminde suç itilme oranı %59, yetişkinlikte ise %28 ve %30 oranında olduğunu göstermektedir (Temel ve Bayraktar, 2009: 227).

Anne babanın eğitim durumu, çocuk suçluluğunu dolaylı olarak etkilemektedir. Ailenin olumlu özelliklere sahip olmaması, çocuğun eğitiminde eksik ya da yanlış uygulamalara neden olmaktadır. Örneğin, kültür seviyesinin düşük olduğu bölgelerde kan davaları nedeniyle işlenen suçlar, çocuğun karakter yapısını olumsuz yönde etkilemektedir (Temel ve Bayraktar, 2009: 228).

Yavuzer (2006: 150)'in yaptığı araştırmaya göre, deneklerin annelerinin %76,6'sının babalarının %40,7'sinin okuma yazma bilmediğini saptanmıştır.

Yapılan bir araştırma sonucuna göre; çocukların ebeveynlerin eğitim durumu ile suç türleri arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Çocukların annelerinin %30,1'i okuma yazma bilmemekte, %29,1'i ilkokul mezunudur. Babaların ise %33,8'i ilkokul mezunu, %13,1'i ise okur-yazardır. Okur-yazar olmayan annelerin çocukları kaçakçılık ve narkotik suçları beklenenden daha çok işlemekte olduğu, üniversite mezunu babaların çocuklarının gasp, dolandırıcılık, yankesicilik, kapkaç suçlarını beklenenden az işlediğini, ortaokul mezunu babaların çocuklarının ise; sövme, devlet memuruna hakaret gibi suçları daha çok işledikleri ortaya çıkmıştır (Tor,2008: 57).

Bir toplumda yaşayan bireylerin o toplumdaki yerlerini belirleyen unsurlara sosyo-ekonomik statü denir. Bu unsurlar arasında, bireyin mesleği, geliri, eğitimi, sosyal çevresi kadar aile yapısı ve ailesinin sahip olduğu avantajlar da yer almaktadır (Gökpınar, 2007: 220).

Bir ailenin ekonomik yetersizlikler içinde olması demek, konut şartlarının, beslenmenin, sağlık şartlarının, eğitimin yetersiz olması demektir. Bu şartlar içinde yetişen çocuklar sıkıntı, aşağılık duygusu, engellenmeler içinde bocalayacaklar, güçlü ve güvenli kişilik özellikleri kazanamayacaklardır (Günçe, 1983: 5).

Yoksulluk, işsizlik, olumsuz konut koşullarından dolayı alkol ve uyuşturucu kullanımı suça zemin hazırlayan koşullardır. Suça itilmiş çocuklar üzerinden yapılan araştırmalar çoğunlukla aile gelirinin yoksulluk sınırının altında olduğunu göstermektedir (Temel ve Bayraktar, 2009: 230).

Booth'un araştırması nüfusun %30,7'sinin ekonomik düzeyi düşük ailelerden oluştuğunu, suçlu çocukların %56'sının bu kesimden geldiğini göstermektedir (Günçe, 1983: 5).

Erkan ve diğerklerinin Diyarbakır'da 202 çocukla yapmış oldukları araştırmanın sonuçlarına göre, bu çocukların babalarının %64'ünün işsiz, %59'ununda gelir seviyesi asgari ücretin yarısından az olduğu saptanmıştır. Yine bu çocukların %35'inin hiçbir eğitim almadığı, %12'sinin ise sadece okur-yazar olduğu belirlenmiştir. Bu durumda yoksulluğun, göçe, göçün daha da yoksullaşmaya sebep olduğu ve ardından eğitim sorunlarına, sokağa ve suça kadar uzanan bir sorunlar yumağını ortaya çıkılmaktadır (Tor, 2008: 56).

- **Okul**

XVII. yüzyılda Victor Hugo: "Bir okulun yapılması, bir hapishanenin kapanması demektir" sözüyle, eğitim ile suçluluk arasında doğrudan ilişki bulunduğunu vurgulamıştı. Birçok araştırmada da okul, çocuk suçluluğunu yok edici bir kurum olarak sunulmuştur (Yavuzer, 2006: 162).

Okul, çocuğun sosyalleşmesi yönünde olması gereken bir kurumdur. Okulun amacı çocuğa sadece belli bazı bilgileri vermek değildir. Okul çocuğu bugünkü topluma uyum sağlamakla birlikte gelecekteki topluma hazırlamakla da yükümlüdür (Ereş, 2008: 166).

Okul, toplumun ve yetişkinlerin çocuk üzerinde doğrudan etkisinin görüldüğü bir ortam oluşturur; böylece, toplumsal değerlerin ve normların biçimlenmesine, kısaca toplumsallaşmaya katkıda bulunur. Okulun çocuğun toplumsallaşmasında ikinci önemli katkısı, akran gruplarıyla olan etkileşime olanak tanıyan bir oluşturmasıdır. Ayrıca okul, çocuğun model alam ve taklit etmeye çaba göstereceği kişilerle karşılaşmasına da olanak sağlar (Uluğtekin, 1991: 45).

Çocuk kendi ilgi ve yeteneklerini, üstünlüklerini ve yetersizliklerini, sevginin ve başarının getirdiği mutlulukları, başarısızlığın verdiği sıkıntıları önce okulda tanımaktadır. Okulun temel görevi, genç kuşakları toplumsallaştırmak, toplumun kültürünü aşlamak ve beklenen insan gücünü yetiştirmektir. Gençlerin zamanlarının büyük bir bölümü okulda geçtiğine göre, okulun çocuk suçluluğunu önlemedeki önemi açıktır. Okul, bu çağdaki çocukların ve gençlerin büyük çoğunluğunun sokakların olası tehlikelerinden, suç işlemekten uzak tutma işlevini de görmektedir (Attar, 1994: 47).

Bazı hallerde okul, çocukların gelişme ve uyum güçlüklerini çözmeye yardım edecek yerde, farkında olmadan güçlüğü artırıcı etkiler eklemektedir. Bunun bir sonucu olarak

da, okuldan kaçmak, hırsızlık vb. gibi sorun ve suçlar ortaya çıkmaktadır (Yavuzer, 2006: 162).

Çocukların suça itilmesinde okulla ilgili faktörler Price ve Everett tarafından okul müdürü ve öğretmen görüşlerine dayalı iki ayrı araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların sonuçlarına göre çocukları suça iten okulla ilgili faktörler; (Işık, 2006: 293-293)

1. Negatif okul iklimi,
2. Müfredat programından kaynaklanan sorunlar,
3. Kalabalık okul ve sınıflar,
4. Öğretimdeki kalitesizlik,
5. Tutarsız sınıf yönetim uygulamaları,
6. Tekrar eden problemlerle davranışlara karşı aşırı cezai uygulamalar,
7. Sınıfların oluşturulmasında ırksal ayrımlar olarak sıralanmıştır

Okullarda ortaya çıkan suça ilişkin davranışların okul dışı nedenleri yanında okula ilişkin bazı nedenlerde söz konusudur Mooij'e göre; (Işık,2006: 293)

1. Başarılı olma baskısı sonucu ortaya çıkan stres,
2. Çalışma yöntemlerinin çocuk tarafından anlamsız bulunması,
3. Öğretmen öğrenci ilişkilerinde öğretmenin baskın olması,
4. Öğretmenler tarafından uygulanan fiziki cezalar öğrencileri suça yönelten nedenlerdir

Okul ve suçluluk arasındaki ilişkide iki önemli faktör söz konusudur. Birincisi yetenek eksikliğinden kaynaklanan veya öğrenme güçlüğünden kaynaklanan akademik (okul) başarısızlığı, ikincisi eğitim uygulamasından uzaklaşma başka bir deyişle okula devam etmemedir (Sevük, 1998: 52). Okul başarısızlığı, bir toplumsallaşma gücü olarak okulun, çocuk üzerindeki önemini yitirmesine dolayısıyla yetersiz toplumsallaşmaya yol açar. Yetersiz (hatalı, eksik) toplumsallaşmanın ürünlerinden biri de suçluluk olduğuna

göre, kurumsal olarak okul başarısızlığı ile suçluluk arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir (Uluğtekin, 1991: 45).

Okulun başarısı ya da başarısızlığı tüm yaşamını etkilemektedir. Bu nedenle okul, öğrencileri üzerinde gerekli tanıma ve yönlendirme çalışmalarına özen göstermelidir. Bununla birlikte disiplin sorunu yaşayan, okula devamsızlık yapan, derslerinde başarısız olan öğrenciler üzerinde gerekli önlemleri almakla sorumludur. Okulun çocuğun eğitimine yönelik alacağı pek çok karar onun davranış bozukluğunun önlenmesine neden olabilecektir (Ereş, 2008: 167).

Glueck ve Glueck, karşılaştırmalı araştırmalarında suçlu çocukların suçsuzlara göre daha çok yıl yitirdiklerini (sınıfta kaldıklarını) ortaya koymuştur. Okulda hiç yıl yitirmeyenlerin oranı suçlu grupta %15,6, suçsuz grupta ise %33'tür. Buna karşılık üç ya da daha çok yıl yitirenler, suçlu grubun %20,8'ini, suçsuz grubun ise %10,4'ünü oluşturmaktadır (Uluğtekin, 1991: 45-46).

Akalın ve Öter tarafından, Paşakapısı Cezaevi çocuk koğuşlarında kalan çocuklarla yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, tutuklu çocukların %82'sinin okulda başarısız oldukları, %68'inin okuldan kaçtıkları saptanmıştır (Akalın, 1999: 528).

- **Akran Grubu**

Schaefer akran grubunu, aileye göre çocuğun kendini daha yansız olarak tanıyabileceği, kişilerarası ilişkiler açısından gerçeklerle yüz yüze gelebileceği bir ortam olarak nitelendirmektedir (Uluğtekin, 1991: 46).

Çocuğun sosyal gelişiminin en kritik noktalarından biri olan arkadaşlık ilişkileri, toplumsal ilişkilerine öncülük eder ve çocukların doğru davranışlarda bulunması açısından önemlidir. Olumsuz akran etkilerinin bir sonucu olarak özellikle ergenlik döneminde kimliğini kazanma çabası içinde olan ergen, bir gruba ait olma, grup onayını yitirmeme uğruna sapan davranışlara yönelebilmektedir (Akduman ve Baran, 2009: 50).

Çocuk üzerinde etkisi büyük olan akran grubunun, suçluluğa eğilimli, risk faktörleri içeren grup özellikleri göstermesi çocuğun da bu davranışlara itilmesine neden olabilir. Okulda çocuğun da içinde bulunduğu topluca işlenen kabahatler veya arkadaşlarının eğitim düzeyleri, okul yaşamında kurumsal disiplini bozucu davranışları, arkadaşlarının

eğitim düzeyleri, akran grubu içerisinde alkol, uyuşturucu kullanma ve kumar oynama gibi alışkanlıkların olması, arkadaş grubunun içerisinde suçla ilişkili bireylerin olması ve akran grubunun suça yönelik (veya topluca belirlenen davranışları yapmaya yönelik) ortak hareket etme organizasyonu olarak çeteleşme, akran grubunun kriminal olarak barındırdığı risk faktörleri olarak ele alınabilir (Akalın, 1999: 529)

Subaşı, 135 suçlu ocuk üzerinde yaptığı araştırmasında, çocukları suça iten etkenler arasında arkadaş rolünü araştırmış, çocuklardan %40,74' suç işlemelerinde arkadaşlarının etkili olduğunu ortaya koymuştur (Ada, 2007: 307).

Akalın, (1999: 529) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında ise, çocukların %36,7'sinin arkadaşlarının alkol, %38,7'sinin arkadaşlarının uyuşturucu kullandığı, %30,6'sının arkadaşlarının kumar oynadığı, %79,62'sinin arkadaşlarının bir veya birden fazla suç işlediklerini ortaya koymuştur.

ocuk ve gençler tarafından işlenen suçların büyük bir bölümü topluca işlenen organize işlenen suçlar kapsamına girmektedir. Özellikle parçalanmış ailelerin çocuklarında, ailenin ocuk üzerindeki etkisi, ilgisi ve denetimi azaldıkça, akran grubunun etkilerinin daha da belirginleştiği görülmektedir.

ocuk ailenin ilgisiz ve denetimsiz tutumu karşısında akran grubuyla daha yakın ilişkiler kurabilir, onların etkisinde kalarak bu ilgisizliği telafi etmeye çalışabilir. Bu durum bir yandan akran grubuyla yeni suçlara yönelmelerine olumsuz yönde etki edip, diğer yandan akran istismarına maruz kalmalarına neden olabilir (Akduman ve Baran, 2009: 50-51).

Bandura ve Walters, kısıtlayıcı ve cezalandırıcı babaların saldırgan çocukları için akran grubunun, çocukların saldırganlıklarını ifade edebilecekleri bir ortam oluşturduğunu göstermiştir (Uluğtekin, 1991: 47).

Zimring ve Reiss tarafından yapılan literatür taramaları, suç teşkil eden fiillerin tek başından ziyade kk gruplarda (genellikle iki veya üç kişilik) işlenme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Cambridge araştırmasında, resmen kayıtlı ocuk (8-12 gibi), genç (13-18 gibi), genç yetişkin (19-25 gibi) suçlarının çoğu, başka kimselerle birlikte (iştirak halinde) işlenmiştir. Fakat iştirak halinde suç işleme vakaları 10 yaşından itibaren düzenli olarak azalmaktadır (Bahar ve Seyhan, 2006: 104).

Özellikle hırsızlıkla ilgili suçlar muhtemelen aynı cins ve yaştaki çocuklar tarafından kurulmuş suçluluk ortakları ile işlenmektedir, hatta bu çocuklar arasında suç işlemek için oluşturulmuş bir kardeşlik bağından da söz edilebilir (Akalin, 1999: 529).

- **İş Çevresi**

Sanayi devrimiyle birlikte, pek çok kazanıma rağmen, insanoğlunun belki de en önemli kaybı, çocuğun çalışma hayatına katılmasıdır. Çocuğun çalışma hayatına girmesinin nedenlerinin başında; göç ve çarpık kentleşme olgularına bağlı olarak gelişen yoksulluk, işsizlik, eğitimsizlik, bozuk aile ortamı, çocuğun eğitiminin ailede bir anlam ifade etmemesi, ailenin ekonomik ihtiyacı, işverenin daha çok kar etme düşüncesi gibi nedenler gelmektedir.

Yaşlıları okula giderken ve oynarken, hayatın bütün yükünü omuzlarında taşıyan bu çocuklar hiçbir zaman duygusal ya da bilişsel yönden tam ve sağlıklı olarak gelişemezler. Çünkü çoğunlukla kendilerinden çok daha büyüklerin yanında, aile denetiminden uzak, alkol, uyuşturucu, sigara, küfür, istismar ya da suç gibi olumsuz davranışlara açık ve korumasızdır.

Çalışan çocuk; işinde, ailesinde, okulunda ve içinde yaşadığı toplumda sürekli bir kimlik çatışması yaşamaktadır. Kendisinden, para kazanıp görevlerini yerine getirdiğinde, ailesinin ekonomik yaşamına katkıda bulunduğu yetişkin kimliğiyle; ebeveynlerine ve okula devam ediyor ise öğretmenlerine itaat ettiğinde, çalışma deneyimini dikkate almayan eğitim yöntemlerine katlandığında ise çocuk kimliğiyle davranması beklenmektedir (www.manevisosyalhizmet.com, 2011).

Çocuğun iş hayatına, zamanından önce karışması, onun çeşitli çevrelerle temasa geçmesini, ekonomik güdülenmelere zamanından önce maruz kalmasını, eğitim yoluyla kötü etkilere direnmeyi sağlayacak manevi desteklerden yoksun duruma düşmesini sağlamakta ve suça yönelme hususunda önemli bir etmen niteliği göstermektedir.

Bununla beraber tarımsal bir köy ekonomisinde çocukların tarım faaliyetlerine iştiraki, aksine olumlu bir etki yapmaktadır. Çocuğun emeğinin zararlı etkisi, özellikle büyük şehirlerde çocukların gerek sanayide, gerek uzmanlığa dayanmayan ayak işlerinde kullanılmaları halinde ortaya çıkmaktadır (Dönmezer, 1994: 297).

Çocukların ihtisas gerektirmeyen mesleklerde çalışmaları, değişik halk kitleleri ile temasa geçmelerine neden olacaktır. Seyyar satıcı, kahveci, garson, hamal gibi işlerde çalışan çocuk, işin gereği olarak günün her saatinde değişik değişik insanlarla temas halindedir. Bu da çocuğun ahlaki yapısı üzerinde bozucu etkiler yaratacaktır. Ayrıca, bu tip işlerde çocuk, kendisi ve ailesini geçindirecek para kazanamadığı zaman çocukta bir başıboşluk başlayacak bu da çocuğu suça doğru yavaş yavaş itebilecektir (Gökpınar, 2007: 223).

Glueck'ler, suçlu ve suçsuz çocuklar arasında okul sonrası iş açısından yaptıkları karşılaştırmada suçluların %84,4'ünün, suçsuz gruptakilerin ise %78,3'ünün çalıştıkları göstermiştir. Okul sonrası yürütülen bu işlerin çoğunluğunu seyyar satıcılık, gazete dağıtıcılığı, evlere servisle görevli bakkal çıraklığı gibi, herhangi bir yetişkinin gözetim ve korumasında yapılmayan işler oluşturmaktadır. Fabrikada işçi, ya da denetim altında bir işi olanların oranı daha düşük olup, suçlu grupta %9,4, suçsuz grupta %27 olarak görülmektedir (Uluğtekin, 1991: 48).

Tezer Taşkiran ve Samet Ağaoğlu tarafından ıslah evinde bulunan 86 çocuğun yapabildiği iş ve kazançları ile ilgili yapılan araştırmada; bunlardan % 70'inin (60) ana, babaya yardımcı olarak çiftçilik yaptıkları, % 28'inin (24) ailesinden ayrı olarak değişik işlerde çalıştıkları ve % 2'sinin (2) öğrenci olduğu için hiç çalışmadığı tespit edilmiş, bu çocuklardan çoğunun aileye işçi olarak yardımcı oldukları, aile dışında çalışanlarında kazançlarını ailelerine verdikleri, bir kısmının da okula devam ederken çalıştıkları saptanmıştır (Çoğan, 2006: 53).

• **Kitle İletişim Araçları**

İnsanın sosyal hayatına etki eden çağımızın sosyal kurumlarından diğer bir etken de kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçları yazılı basın ve görsel basın olmak üzere ortaya çıkar. Radyo, televizyon, gazete, kitap, dergi, sinema, video gibi iletişim araçlarının hızla yaygınlaşması, bunlarla seyirci, dinleyici ve okuyucuya şiddet eylemleri ve suçlu davranış biçimlerinin sunulması, suçlu davranışla kitle iletişim araçları arasındaki ilişki sorununu ortaya çıkarmaktadır (Sevük, 1998: 56).

Çocuk ve gençlerimizin boş zamanlarının büyük bir bölümünün eğlence ile geçtiğini bilinmektedir. Ancak son zamanlarda denetlenemeyen ve ticari amaç güden eğlence

araçlarının çoğaldığını, çocuklar ile gençler üzerinde olumsuzluklar yaratarak suç işleme oranlarını yükselttiğine hemen her gün yaşanan yüzlerce olayda tanık olmaktayız. Dünyanın birçok ülkesinde bazı yazılı eserlerin, kanlı katilleri öykülendiren, müstehcen öykü ve resimleri içeren yayınların insanlardaki suç işleme dürtülerini geliştirdiği görülmüş ve kanıtlanmıştır (Ada, 2007: 307).

Çocukların suça yönelmesinde televizyon programlarının etkisi üzerinde durulmakta ve televizyonların yararlı yönlerinin yanı sıra şiddet içeren programlar, ideolojik yayınlar, cinsellik içerikli görüntülerin, yayınları izleyen çocukların bunları sorgulamadan kabullenmeleri herkesin birleştiği ortak bir noktadır (Ereş, 2008: 168).

Öztürk, yapmış olduğu araştırmada; ülkemizde yayın yapan televizyon kanallarının genelde çocuklarımızın beden, ruh ve heyecan gelişimini olumsuz yönde etkilediği, onları milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerimize yabancılaştırdığı, kişiliklerinin oluşma sürecinde önemli bir evre olan buluş çağlarındaki gelişmelerinin dengeli olmasını engellediği, özdeşleşmenin yoğun olduğu ilk gençlik çağında çocukların yanlış modeller benimsediklerini ortaya koymuştur (Sarpdağ, 2011).

Yapılan gözlemler, şiddet ve adam öldürme sahnelerini izleyen çocuklarda, çeşitli gerginlik ve endişelerin görüldüğüne dikkat çekmekte, ayrıca yanlış seçim sonucu oynanan bilgisayar oyunlarının da çocukları cinsel yönden uyarmakta, bazılarında nefret ya da suçluluk duygusunun oluşumuna, bazılarında ise, cinsel suç işlemesine ya da normalden sapan davranışa neden olmaktadır (Hatipoğlu, 2008: 65).

İlgi çekici yayınlar, renkli ve güzel basılmış fakat eğitim yönünden olumsuz etki gösteren kitaplar, dergi ve gazeteler de çocuklar için suçu adeta tamamlayan araçlardır. Gelişme çağında olan çocukların meraklarını tahrik eden yanlış açıklamalarla dolu, müstehcen resimli dergileri okuyan çocuğun cinsel suçu işleme olasılığı yükselmektedir (Sevük, 1998: 58).

Televizyon ve radyoda yayınlanan reklamlar çocuklar hatta yetişkinler üzerinde olumsuz etki yapabilmektedir. Tüketim toplumunun temelini oluşturan reklamlar daima ve daha fazla yeni gereksinimler yaratmaktadır. Çocuk doğası gereği gerçek gereksinimlerini, gerçek olmayan gereksinimlerinden ayırt edemeyebilir. Reklamlardan olumsuz etkilenme gelir düzeyi düşük ailelerde daha fazla görülebilir. Ancak gelir

düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının suç işleyeceği ya da suça kolayca yönlendirilebileceği kesin değildir. Ekonomik yönden fakir olarak kabul edilen birçok ailenin çocukları suç işlemezken, maddi durumu iyi ailelerin çocuklarının suça karışması yukarıdaki yargıyı desteklemektedir.

Çocuk suçluluğunda etkili olan, ailenin gelir düzeyinin düşüklüğü değil, bunu nasıl algıladığı ve çocuklara nasıl yansıttığıdır. İşte reklamlar yalnızca çocukların değil, yetişkinlerinde gerçek gereksinmelerini, gereksinme sandıkları şeylerden kolaylıkla ayırt edebilmelerine engel olmaktadır. Son zamanlarda özellikle gelişmiş ülkelerde gençlerin büyük bir bölümünün otomobil, motosiklet ve büyük mağazalardan tıraş losyonu, tuvalet sabunu, kazak vb. şeyler çaldıkları için mahkeme önüne çıkmalarında reklamların önemli bir rolü vardır (Yavuzer, 2006: 247).

Ülkemizde RTÜK, çocuk gelişimini olumsuz yönde etkileyecek tarzda yayın yapan medya kurumlarına uyarılar vermekte, uymayanlara ise cezai yaptırımlar uygulamaktadır. 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanunun yayın ilkelerine ilişkin hükümlerinde; “çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişmesini olumsuz yönde etkileyecek yayın yapılamaz. Komisyonlar ve kurumlarca çocukların ruh ve beden sağlıklarını, yetişmelerini olumsuz yönde etkileyebileceği tespit edilen film, video ve müzik eserlerinin 16 yaşından küçük olanlara gösterilmesine, icrasına izin verilemez” denmektedir (Ereş, 2008: 161).

- **Kentleşme ve Göç**

Endüstriyel gelişme, birçok toplumsal ve ekonomik kuralı değiştirmekte, hızlı kentleşme ve toplumsal hareketliliğin artması sonucunu doğurmaktadır. Buldukları bölgelerin sefaletinden kaçıp, işgücü talebinin nispeten fazla olduğu sanayi merkezlerine gelenlerin sayısı, bu merkezlerde sıhhi şartlara uygun, normal meskenlerin yapılmasına fırsat bırakmayacak bir hız kazanmış, böylece fabrikalar etrafında, şehir civarlarında gecekondu mahalleleri oldukça hızlı gelişmiştir. Hızlı kentleşme yalnız kötü yerleşme koşulları yönünden çocuk suçluluğuna etki etmekle kalmayıp, ailenin yapısını ve sağlığını, kişilerin uymakta olduğu moral ve kültürel değer ölçülerini de

değiştirmiştir. Özellikle kentlerde çeşitli etnik grupların bir araya gelmesi sonucu, moral ve kültürel değer ölçülerinde çokluk olmuştur (Sevük, 1998: 58).

Köyden kente göçen ailelerdeki uyum güçlükleri, güç koşullarda verilen yaşam savaşı da çocuklar üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. “Kısa yoldan hakkını almak”, “vurgunu vurmak”, “köşeyi dönmek” gibi sözler, namusuyla çalışıp geçinme olanağı bulunmayan bir ortamda türerler. Yoksul da olsa köyde yaşayan gençleri dizginleyen, yoldan sapmalarını önleyen başka etkenler vardır. İnsan davranışını düzenleyen belirgin gelenekler ve töreler, güçlü komşuluk ilişkileri, akrabalar arası dayanışma ve yazgısına boyun eğme alışkanlığı (Gökpınar, 2007: 210).

Oysa kentlerde insan ilişkileri gevşemiştir ve çıkarlarını gözetme dürtüsü geleneksel değer yargılarının önüne geçmiştir. Bu nedenle büyük kentlerdeki yoksul kesim daha umutsuz, daha desteksiz ve daha öfkelidir. Varlık ve bolluk ortasında kendi haline şükredemez. Şehirdeki yoksulun bu ruhsal durumu onu yasadışı yollarla itebilir.

Şehre göçen aile dayanıksızdır ve tek başınadır. Yabancı bir ortamda kök salmak, baş döndürücü değişmelere ayak uydurmak zorundadır. Yoksul bir aile bu değişmelere birden ayak uyduramaz; bocalayabilir, yoldan çıkabilir. Köy toplumunda edinilen beceriler şehirde işe yaramadığı gibi, değer yargıları ve deneyimler de yol gösterici değildir. Babanın bu ortamda kendi çocuklarına örnek olması ya da kılavuzluk etmesi olanaksızdır. Yoksul bir aile çocuğunun, tüm bu engellemeleri aşması ve yolunu bulması kolay değildir (Gökpınar, 2007: 210-211).

Kırsal alandan kente gelenler eski davranış ve alışkanlıklarını, örf ve adetlerini de getirmektedirler. Gelenek ve göreneklerin uymayışı nedeniyle, kent değerlerini yadırgayan ve zaman zaman şehirle çatışan, kendine has bir gecekondu kültür çevresi oluşmaktadır. Göçle gelenler, gelişmiş şehir ekonomisine girememekte, geçimlik yeni bir marjinal sektörün oluşmasına yol açmaktadır. Bu sektör gelişmiş hizmet sektöründen çok farklı olarak sadece geçinebilecek bir ekonomik bir karakteristik göstermektedir.

Göç edenlerin şehirleşmesi uzun zaman gerektirmektedir. Sahte şehirleşmenin getirdiği yetersiz imkanlar ve düzensizlik suç işlemede etken olabilmektedir. Göç nedeniyle oluşan kültürel farklılıklar, düşmanlık ve gerginlik meydana getirmektedir. Bu kültür en çok genç kuşakları etkilemektedir.

Kente ailesi ile birlikte ya da tek başına gelen çocuk, yeni çevresinde farkına vardığı heyecanlı, serüvenli, renkli bir hayatı düşleyecek ve elde etmeye çalışacaktır. Kentte kavuşacağını sandığı eğlence, macera, şöhret ve zenginlik beklentisinin yanında, yetersiz eğitim ve bilgi eksikliği gibi nedenlerle, arzuladığı iş ve geleceği elde edemeyeceği düşüncesine kapılmaktadır. Bu durum çocukların, kentte değişen geleneksel aile törelerinin çocuğu koruyan yaptırım gücünün zayıflaması, ailenin sosyal kontrol fonksiyonunu yerine getirebilecek başka kurumların olmaması nedeniyle suça daha kolay yönelmesine sebep olmaktadır (Sarpdağ, 2011).

Göç olayını yaşayan çocuklar daha çok hırsızlık ve yaralama suçlarını işlemektedirler. Yaralama suçlarının toplumsal uyumsuzluk kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Hırsızlığın ilk planda olmasında ise daha çok ekonomik zorlukların ve çocuğun ihtiyaçlarını karşılayamamasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Gerçekte nedenlerin ve tehlikenin en büyüğü anne babanın sevgi, şefkat ve bakımından yoksun olmaktır. Hırsızlık yapan çocuk bu yolla maddi gereksinimini gidermekten çok, ailenin ve okulun denetiminden uzak kalmanın verdiği bir başıboşluk içinde suça yönelmekte, sevgi ve sevecenlik eksikliğini gidermek için bu yola başvurabilmektedir (www.manevisosyalhizmet.com, 2011)

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1997 yılında yaptığı ayrıntılı bir araştırmanın sonuçlarına göre, kolluk kuvvetlerince yakalanan ergenlerin (12-18 yaş arası) %93'e yakını şehirlerde ve ancak %7'si köylerde oturmaktadır. Aynı yıl Türkiye nüfusunun %65'i şehirlerde, %35'i köylerde oturmaktadır. Yani şehirde oturan gençlerin suç işleme oranları köylerde oturanlara göre çok yüksektir (Çoşar, 2005: 285).

1995 Adalet İstatistiklerinin sonuçlarına göre, ıslahevinde kalan 671 çocuktan 507'si kentte, 164'ü kırsal kesimde ikamet etmektedir. Yani, çocukların %76'sı kentte, %24'ü kırsal alanda yaşamaktadır.

Sevük, (1998: 60)'ün yapmış olduğu araştırmaya göre ise, ıslahevi ve cezaevi gibi kurumlara gelen çocukların yarısından çoğu illerden (%55), %24'ü ilçelerden, %21'i köylerden gelmektedir. Kentte ikamet eden suçlu çocuk sayısı %79 iken, kırsal alanda ikamet eden çocuk sayısı %21'dir.

2.5. Suça Sürüklenmenin Sonuçları

Suç işleyen çocuğun ilk karşılaştığı ve tutuklama aşamasına kadar sık sık birlikte olduğu resmi görevli çocuğun yaşadığı yerleşme birimine göre; kentte polis, kırsal yörede jandarma olmaktadır (Sevük, 1998: 89). Suç işleme şüphesi ile yakalanan çocuklarla ilgili adli işlemler kolluk kuvvetlerince başlatılmaktadır. Karakola getirilen çocukla ilk görüşmede kimlik tespiti yapılır (İstanbul Barosu Yayını, 2004: 23).

Kolluğun çocuk birimi, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında işleme başlandığında durumu, çocuğun veli veya vasisine veya çocuğun bakımını üstlenen kimseye, baroya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, çocuk resmî bir kurumda kalıyorsa ayrıca kurum temsilcisine bildirir. Ancak, çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınlarına bilgi verilmez. Çocuk, kollukta bulunduğu sırada yanında yakınlarından birinin bulunmasına imkân sağlanır.

Kolluğun çocuk birimlerindeki personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir.

Çocuğun korunma ihtiyacı içinde bulunduğu bildirim ya da tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin, çocuğun yararına aykırı olacağını gösteren nedenlerin varlığı hâlinde kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder (ÇKK m.31).

Gözaltına alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur. Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, gözaltına alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulur (ÇKK m.16).

Çocuk yakalanır yakalanmaz derhal Baro'dan avukat istenmesi gerekmektedir. Karakol, Savcılık ve Mahkeme aşamalarında çocuğun yanında avukatının bulunması ve onun hukuki yardımından yararlanması zorunludur (İstanbul Barosu Yayını, 2004: 23).

Suç işleme şüphesi ile yakalanan çocukların kurumlar arası nakilleri sırasında çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletlerin takılamayacağı kanununun 18. maddesinde

belirtmiştir. Ancak zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir (ÇKK m.18).

Çocuk Koruma Kanun'unda (ÇKK), çocuk yargılamasında görev yürütecek ayrı bir Cumhuriyet savcılığı teşkilatı öngörülmemiştir. Bu nedenle Cumhuriyet savcılığı görevi, çocuk mahkemelerinin bulunduğu yerdeki Cumhuriyet Başsavcısının, çocuk bürosunda görevlendireceği Cumhuriyet savcısı tarafından yerine getirilecektir.

ÇKK'nın 29. maddesi gereğince, Cumhuriyet Başsavcılıklarında bir çocuk bürosu kurulacaktır. Çocuk bürosunda yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı Cumhuriyet başsavcısınınca görevlendirilecektir. Çocuk bürosunda görevlendirilecek Cumhuriyet savcıları, tercihen çocuk hukuku alanında uzmanlaşmış, çocuk psikolojisi ve sosyal hizmet alanında eğitim almış olanlar arasından görevlendirilecektir.

Çocuk bürosunun görevleri ÇKK'nın 30. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre çocuk bürosunun görevleri şunlardır:

- a) Suça sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma istemleri yürütmek,
- b) Çocuklar hakkında tedbir alınması gereken durumlarda, gecikmeksizin tedbir alınmasını sağlamak,
- c) Korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere, ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sağlamak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli kurum kuruluşlara bildirmek,
- d) Bu Kanunla ve diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmektir.

Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, bu görevler çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcıları tarafından da yerine getirilebilir.

Suç işleme şüphesi ile kolluk birimine getirilen çocukların hiçbir şekilde ifadesi alınmadan Cumhuriyet Savcılığı'na sevk edilmektedir (İstanbul Barosu Yayınları, 2004: 23). Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır (ÇKK m.15). Çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma

görevlisi bulundurulabilir (ÇKK. m. 15). Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma ayrı yürütülür. Bu hâlde de çocuklar hakkında gerekli tedbirler uygulanmakla beraber, mahkeme lüzum gördüğü takdirde çocuk hakkındaki yargılamayı genel mahkemedeki davanın sonucuna kadar bekletebilir. Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi hâlinde, genel mahkemelerde, yargılamanın her aşamasında, mahkemelerin uygun bulması şartıyla birleştirme kararı verilebilir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür (ÇKK m. 17).

Cumhuriyet Savcılığı ifade aldıktan sonra çocuğun serbest bırakılmasına karar verilirse çocuk ailesine teslim edilir (İstanbul Barosu Yayını, 2004: 23). Kolluğun çocuk birimi, suça sürüklenen çocuğun aileye teslimini gerektiren hâllerde; çocuğun teslim edileceği veli, vasi, kanunî temsilci veya bakımını üstlenen kimseleri bulamaz ya da bunların çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelendiğinde bu kişilere teslim edemez. Cumhuriyet savcısının talimatını alarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder.

Çocuklar hakkındaki kovuşturma, yani yargılama süreci kapalı olarak yapılır ve hüküm de kapalı oturumlarda verilir. Böylece suça sürüklenen çocuk açık yargılamada maruz kalacağı tehlikelerden korunmaya çalışılır. Yine Basın Kanunu hükümleri uyarınca suça sürüklenen çocuklara ilişkin kimlik bilgileri ve fotoğraflara yer verilmez. Çocuklar hakkındaki yargılamanın en önemli unsuru çocuğun kişisel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren sosyal inceleme raporlarının hazırlanmasıdır. Bu raporlar çocuk yargılamasının en önemli belgesidir (Aydın, 2009: 178).

Sosyal inceleme raporları ÇKK'nın 35. maddesinde yer almaktadır. Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur. Derhâl tedbir alınmasını gerektiren durumlarda sosyal inceleme daha sonra da yaptırılabilir. Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir

Cumhuriyet savcısı soruşturma sırasında gerekli görüldüğünde çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasını çocuk hâkiminden isteyebilir (ÇKK m. 15).

5395 sayılı ÇKK'nın 11. maddesi göre, kanunda düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirler, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından, çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak uygulanır.

ÇKK'nın bu hükmü uyarınca suça sürüklenen çocuklara uygulanacak güvenlik tedbirleri ile korunması gereken çocuklar bakımından uygulanacak koruyucu ve destekleyici tedbir arasında bir ayrıma gidilmemiştir. Çocuk ister korunması gereken çocuk olarak nitelendirilsin, isterse suça sürüklenen, fakat ceza sorumluluğu olmayan bir çocuk olsun her durumda hakkında ÇKK'nın 5. maddesinde belirtilen güvenlik tedbirleri / koruyucu ve destekleyici tedbirler uygulanacaktır (Aydın, 2009: 171).

Çocuklara yönelik koruyucu ve destekleyici nitelikte güvenlik tedbirleri ÇKK'nın 5. maddesinde düzenlenmiştir. Bunlar, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bu tedbir çeşitleri şunlardır:

a) Danışmanlık Tedbiri: Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye yönelik tedbirdir (ÇKK m. 5/1-a). Bu tedbir, Milli Eğitim Bakanlığı, SHÇEK ile yerel yönetimler tarafından yerine getirilecektir (ÇKK m. 45).

b) Eğitim Tedbiri: Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine yönelik tedbirdir (ÇKK. m. 5/ 1-b). Bu tedbir, Milli Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yerine getirilecektir (ÇKK m. 45).

c) Bakım Tedbiri: Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi halinde, çocuğun resmi veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara

yerleştirilmesine yönelik tedbirdir (ÇKK. m. 5/1-c). Bu tedbir, SHÇEK tarafından yerine getirilecektir (ÇKK m. 45).

d) Sağlık Tedbiri: Sağlık tedbiri, çocukların fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavi edilmesi için gerekli tıbbi bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullanan çocukların tedavilerinin yapılmasına yönelik tedbirdir (ÇKK m. 5/1-d). Bu tedbir, Sağlık Bakanlığı tarafından yerine getirilecektir (ÇKK m. 45).

e) Barınma Tedbiri: Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayati tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirdir (ÇKK m. 5/1-e). Bu tedbir, Milli Eğitim Bakanlığı ve SHÇEK ile yerel yönetimler tarafından yerine getirilecektir (ÇKK m. 45).

“Tehlike altında bulunmadığının tespiti ya da tehlike altında bulunmakla birlikte veli veya vasisinin ya da bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin desteklenmesi suretiyle tehlikenin bertaraf edileceğinin anlaşılması halinde; çocuk, bu kişilere teslim edilmelidir (ÇKK m. 5/3). Bu durumun gerçekleşmesi halinde, ilgili çocuk hakkında yukarıda belirtilen tedbirlerden birisine karar verilebilecektir.

Mahkeme, koruyucu ve destekleyici nitelikte güvenlik tedbirlerinin yanında, Medeni Kanunun uyarınca velayet, vesayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurma kararlarından birisini de verebilir (ÇKK. m. 7/7).

Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, SHÇEK ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re’sen çocuk hâkimi tarafından alınabilecektir (ÇKK. m. 7/1).

Mahkeme tarafından tedbir kararı verilmezden önce çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılabilir. Ayrıca tedbirin türünün ne olduğunun kararda gösterilmesi gerekmektedir. Mahkeme, bu kapsamda bu tedbirlerden sadece birisine karar verebileceği gibi, birden fazla tedbire de karar verebilir (ÇKK. m. 7/2, 3).

ÇKK’da düzenlenen tedbirler suç tarihinde 18 yaşını doldurmamış olanlar açısından uygulanabilecektir. Bunun yanında suç tarihinde 12 yaşından büyük olan çocuklar hakkında ceza sorumluluğunun bulunması durumunda, indirilmiş ceza sorumluluğu kabul edildiğinden ve ceza dışında tedbir uygulanması kabul edilmediğinden, suç

tarihinde 12 yaşından büyük çocuklar hakkında cezaya alternatif olarak güvenlik tedbiri uygulanabilmesi mümkün bulunmamaktadır.

5237 Sayılı TCK'nın 31/1 maddesine göre, fiili işlediği sırada 12 yaşını bitirmemiş olan çocuklar hakkında kovuşturma yapılamayacağı ve ceza verilemeyeceği düzenlenmiştir. Ancak bu yaş grubundaki çocuklar hakkında 5395 Sayılı ÇKK'nın 5.maddesinde belirlenen tedbirler uygulanabilecektir. Bu tedbirlerin uygulanması konusunda ise hakime takdir hakkı verilmiştir. Bu yaş grubunda bulunan suça sürüklenen çocuklar açısından tedbir uygulanması zorunlu değildir.

Fiili işlediği sırada 12 yaşını bitirmiş 15 yaşını doldurmamış olan çocukların işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçların algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması halinde ceza sorumlulukları bulunmamaktadır. Ancak bu yaş grubundaki çocuklar hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır. Bu durumda bulunan çocuklar hakkında tedbir uygulanması konusunda mahkemenin takdir hakkı yoktur ve tedbir uygulanması zorunluluğu bulunmaktadır (TCK m. 31/2).

5237 Sayılı TCK'nın 31/3 maddesine göre, fiili işlediği sırada 15 yaşını bitirmiş 18 yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğunun bulunduğu kabul edilmektedir. Bu sorumluluk kısmı bir sorumluluktur ve bu yaş grubundaki çocuklara indirilmiş ceza uygulaması öngörülmüştür. Bu sebeple bunlar hakkında suç işlemiş olmaları nedeniyle koruma tedbiri kuralları işletilemeyecektir. Bununla birlikte bu çocuklar aynı zamanda koruma ihtiyacı içinde bulunan çocuklarda olabileceğinden yine de ÇKK'nın 5.maddesinde belirtilen tedbirler çocuk hakkında uygulanabilecektir. Ancak bu durumda tedbirin uygulanma sebebi, çocuğun suça sürüklenmiş olması değil, koruma ihtiyacı içinde bulunması olacaktır.

Tedbirin uygulanması, on sekiz yaşın doldurulmasıyla kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir (ÇKK m. 7). Hâkim, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbire karar verdiği çocuğun denetim altına alınmasına da karar verebilir (ÇKK m.7). Hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı onanan, hükmün

açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuğun denetim altına alınmasına karar verilebilir (ÇKK m.36).

Denetim altına alınan çocukla ilgili olarak denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Ancak, korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde on iki yaşını bitirmemiş suça sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre SHÇEK tarafından yerine getirilir. Görevlendirme sırasında çocuğun kişisel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınır ve çocuğa kolay ulaşabilecek olanlar tercih edilir (ÇKK m.37).

Çocuğa uygulanacak denetimin yöntemi, denetim görevlisince, sosyal incelemeyi yapan uzman veya mahkeme nezdinde ki sosyal çalışma görevlisi ile birlikte, görevlendirmeyi takip eden on gün içinde hazırlanacak bir plânla belirlenir (ÇKK m.39). Denetim plânı hazırlanırken; çocuk hakkında alınan tedbirin amacı, niteliği ve süresi, çocuğun ihtiyaçları, çocuğun içinde bulunduğu tehlike hâlinin ciddiyeti, çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse tarafından çocuğa verilen desteğin derecesi, suça sürüklenmesi sebebiyle tedbir alınmış ise suç teşkil eden fiilin mahiyeti ve çocuğun görüşü dikkate alınır (ÇKK m.39).

Denetim plânı, mahkeme veya çocuk hâkimince onaylandıktan sonra derhâl uygulanır. Denetim görevlisi, kararın uygulama biçimi, çocuk üzerindeki etkileri ile çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimselerin veya kurumların çocuğa karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirip getirmediği, kararın değiştirilmesini gerektirir bir durum olup olmadığı ve istenen diğer hususlarda her ay, ayrıca talep hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine rapor verir (ÇKK m.39).

Denetim, kararda öngörülen sürenin dolmasıyla sona erer. Tedbirden beklenen yararın elde edilmesi hâlinde denetim, sürenin dolmasından önce de kaldırılabilir. Denetim, çocuğun başka bir suçtan dolayı tutuklanması veya cezasının yerine getirilmesine başlanmakla sona erer (ÇKK m.40).

Suçta sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma veya kovuşturma evrelerinde adli kontrol tedbiri olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 109. maddesinde sayılanlar ile aşağıdaki tedbirlerden bir ya da birkaçına karar verilebilir:

- a) Belirlenen çevre sınırları dışına çıkmamak,
- b) Belirlenen bazı yerlere gidememek veya ancak bazı yerlere gidebilmek
- c) Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak.

Ancak bu tedbirlerden sonuç alınamaması, sonuç alınamayacağına anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda tutuklama kararı verilebilir (ÇKK m.20). Fakat on beş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez (ÇKK m.21). Cumhuriyet Savcısı çocuğun tutuklanmasını talep etmiş ve mahkemece tutuklama kararı verilmiş ise çocuk varsa Çocuk Tutukevi'ne, Çocuk Tutukevi yoksa yetişkinlere ait Ceza ve Tutukevlerinin çocuklar için ayrılmış bölümlerine yerleştirilir (İstanbul Barosu Yayınları, 2004: 24).

5271 sayılı CMK'nın 231. maddesi ve ÇKK'nın 23. maddesi uyarınca çocuk hakkında verilen 2 yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına ilişkin cezalara yönelik hükmün açıklanmasının 3 yıl süre için geri bırakılması mümkündür. Bu düzenleme uyarınca çocuk hakkında yapılan yargılama sonunda belirlenen netice cezanın 2 yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası veya bu sürede hapis cezası ile birlikte adli para cezası olması durumunda hükmün açıklanması geri bırakılmaktadır. Çocuğun belirlenen üç yıllık süreyi iyi olarak geçirmesi ve kendisine bir yükümlülük yüklenmiş ise bu yükümlülüğün gereğini yerine getirmiş ise hakkında açılan kamu davasının düşürülmesine karar verilmektedir (Aydın, 2009: 175).

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna göre çocuklar; çocuk kapalı infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde barındırılır (Saldırım, 2007: 80). Yargılanmaları sonucu özgürlüğü bağlayıcı ceza alan ve bu cezaları kesinleşen 13-18 yaş grubu çocuklar, ikamet yerlerinin yakınlığına göre Ankara, Elazığ, İzmir Çocuk Eğitimevlerinden birine gönderilmektedirler. Özgürlüğü bağlayıcı ceza alan 13-18 yaş grubu kız çocukları İzmir Çocuk Eğitimevlerine sevk edilmektedirler. Bu kurumda kız çocukları için ayrılmış özel bir bölüm bulunmaktadır (Cevher, 2007: 25).

Açık kurum statüsündeki eğitimevlerinde bulunan çocuklar, toplum içindeki her türlü eğitim-öğretim faaliyetlerinden diğer akranları gibi yararlanabilmektedirler. Çocuk Eğitimevleri suça sürüklenen çocukların mahkumiyet kararlarının eğitim, meslek

edindirme ve yeniden toplumla bütünleştirmeye öncelik verilerek infaz edildiği tesislerdir. Bu kurumlarda firara karşı engel yoktur. Kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanır (Cevher, 2007: 25).

Haklarında tutuklama kararı bulunanlar ile disiplin cezası alanlar hariç olmak üzere eğitim evinde bulunan çocuklar, kapalı infaz kurumlarına gönderilmemektedirler. (Cevher, 2007: 26). Çocuk kapalı ceza infaz kurumları ise, çocuk tutukluların ya da eğitim evlerinde disiplin veya diğer nedenlerle kapalı infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocukların barındırıldıkları ve firara karşı engellerli olan, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, eğitime dayalı kurumlardır (Saldırım, 2007: 80).

12-18 yaş grubu çocuklar, cinsiyetleri ve fiziki gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı bölümlerinde ayrı bölümlerinde barındırılırlar. Bu kurumlarda çocukların eğitim ve öğretim verilmesi ilkesine tam olarak uyulmaktadır (Saldırım, 2007: 80).

Yaş ve öğrenim durumu nedeniyle örgün öğretim kurumlarına devam edemeyecek olan çocuklar, meslek eğitimine yönlendirilmektedirler. Meslek eğitimi Milli Eğitim Bakanlığının, Meslek Eğitim Merkezlerinde sürdürülmektedir. Meslek eğitimine yönlendirilen çocuklar, haftanın bir günü merkezlerde teorik eğitim almakta; diğer günlerde ise toplum içindeki iş yerlerinde çalışmaktadırlar (Cevher, 2007: 26).

2.6. Suça Sürüklenen Çocuklar Hakkında Düzenlemeler

Suçta sürüklenen çocuklar hakkında hem ülkemizde yapılan düzenlemeler hem de uluslararası yapılan düzenlemeler incelenecektir.

2.6.1. Ulusal Düzenlemeler

Ulusal düzenlemeler olarak başta anayasa olmak üzere Çocukları Koruma Kanunu'na kadar geçerliliği olan 2253 sayılı Çocuk Mahkemeleri Kuruluşu Görev ve Yargılama Usulü Hakkındaki Kanun ve 2005 yılında kabul edilen ve yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocukları Koruma Kanunu incelenecektir.

a) Anayasa

Ülkemizde başta Anayasa olmak üzere ilgili kanunlarımızda çocukların korunması kanuni güvence altına alınmış bulunmaktadır. Genellikle Anayasalarda genel ilkeler düzenlendiği için, Anayasamızda da çocuk hakları ve çocuğun korunması ile ilgili temel hükümlere yer verilmiştir.

Anayasaya göre, “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir” (m. 10).

“Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz, kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya ve muameleye tabi tutulamaz” (m. 17).

“Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır” (m. 41).

“Devlet, maddi imkânlarından yoksun başarılı öğrencilere, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebi ile özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır. Kimse eğitim ve öğretim haklarından yoksun bırakılamaz. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır” (m. 42).

“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar” (m. 50).

“Devlet gençleri, alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır” (m. 58).

“Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar, kurdurur” (m. 61).

Anayasamızın 41 ve 42. maddelerinde de belirtildiği gibi, devletimizin asli görevleri arasında çocukların korunması ve yetiştirilmesi bulunduğu için, bu konuda özel

kanunla kurulmuş ve tüm yurt çapında il ve ilçelere yayılmış olan SHÇEK faaliyet göstermektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere devletimiz bu maddelerde belirtilen düzenlemeleri gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

b) Çocuk Mahkemeleri

Çocuk mahkemeleri; suç işleyen çocukların yargılandığı, yargıç ve savcısının özel eğitimden geçirildiği, sosyal çalışmacının çocuğun durumu üzerine rapor vererek yargılamayı yönlendirebildiği özel bir mahkemedir. Diğer bir tanıma göre ise çocuk mahkemesi; suçlu, bağımlı veya ihmal edilmiş çocukların yargılamasını gerçekleştiren bir kanun mahkemesidir (www.sosyalhizmetuzmanı.org, 2011).

Çocuk mahkemeleri, 19. yüzyılın sonunda, ihmal edilen, istismara uğrayan, suç işleyen çocukları korumayı ve kurtarmayı amaçlayan sosyal reformist hareketin bir ürünü olarak ortaya çıktı. İlk kez Amerika Birleşik Devletleri'nde, ardından İngiltere'de kurulan çocuk mahkemeleri; Belçika, Fransa, Hollanda, Almanya ve İtalya gibi Batı Avrupa ülkelerinde de büyük kabul gördü (Uluğtekin, 2004: 5).

Çocuk Mahkemelerinin oluşturulması yolunda ülkemizdeki ilk gelişmeler, 1945 yılında başlamasına rağmen; ülkemizde 7 Kasım 1979 tarihinde, 2253 sayılı Çocuk Mahkemeleri Kuruluşu Görev ve Yargılama Usulü Hakkındaki Kanun resmi gazetede yayımlanarak çıkarılmıştır. Zira, yasanın yürürlüğe giriş tarihi kanunda öngörülen kurumların kurulabilmesi amacıyla iki kez ertelenmiştir. Kanun, ancak 1 Haziran 1982 tarihinde yürürlüğe girebilmiştir (Terzi, 2007: 111).

Söz konusu bu yasa, nüfusu yüz binin üzerinde olan yerleşim birimlerinde çocuk mahkemelerinin kurulmasını ön gördüğü halde aradan geçen yıllar içinde sadece Ankara, İzmir, İstanbul, Diyarbakır ve Trabzon'da kurulmuş ve İzmir, Kocaeli ve Diyarbakır mahkemeleri çok yakın zamanlarda kurulabilmiştir (Gökpınar, 2007: 230).

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile 2253 sayılı Çocuk Mahkemeleri Kuruluşu Görev ve Yargılama Usulü Hakkındaki Kanun yürürlükten kalkmıştır. Çocuk Mahkemeleri ile ilgili düzenlemeler Çocuk Koruma Kanunu'nda yer almaktadır.

Yürürlükten kaldırılan 2253 Sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu Görev ve Yargılama Yöntemleri Hakkında Kanunun 1. maddesinde çocuk mahkemelerinin toplu mahkeme şeklinde bir başkan ve iki üyeden teşekkül edeceği öngörülmüşken, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile mahkemelerin yapısı değiştirilmiş, mahkemeler “Çocuk Mahkemesi” ve “Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi” olarak iki ayrı mahkeme olarak yeniden yapılandırılmıştır.

5395 sayılı ÇKK'nın 25. maddesine göre çocuk mahkemesinin tek hâkimden oluşacağı ve bu mahkemelerin her il merkezinde kurulacağı, ayrıca bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak kurulabileceği düzenlenmiştir. Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde ise, bir başkan ile yeteri kadar üye bulunacağı ve mahkemenin bir başkan ve iki üye ile toplanacağı öngörülmüştür.

Ayrıca çocuk mahkemelerinde ve çocuk mahkemesi sıfatı ile yargılama yapan genel mahkemelerde yapılacak duruşmalara artık Cumhuriyet Savcılarının katılmayacakları düzenlenmiş, ancak çocuk mahkemeleri kararlarına karşı mahkemelerin bulunduğu yerlerdeki Cumhuriyet Savcılarının, kanun yoluna başvurabilecekleri öngörülmüştür.

5395 Sayılı ÇKK'da mahkemelerin görevleri ile ilgili yapılan düzenlemede, çocuk mahkemelerinin görevi, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalar olarak belirlenmiş, çocuk ağır ceza mahkemelerinin görevi de çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalar olarak belirlenmiştir (ÇKK m.26).

Çocuk mahkemelerinde yer alan bireyler ise hakim, uzmanlar (öncelik sırasına göre sosyal hizmet uzmanı, uzman yardımcısı, pedagog, psikolog, psikiyatrist), savcı ve avukattır. Çocuk mahkemelerinde hakimin görevi, özellikle çok hassastır. Hakimin görevini başarıyla yerine getirebilmesi için çocuk psikolojisini tanınması, eğitim konularına yabancı olmaması, çocuk suçlularla konuşma bilgisi, onlara şefkatli bir dost ve koruyucu gibi görünmesi gerekmektedir.

Ayrıca hakim yalnızca delilleri toplamak, şahitlerin bilgilerini dinlemek ve suç olayının kanunun hangi maddesine girdiğini araştırmakla yetinmemelidir. Asıl amaç, suçun

gerçek nedenlerinin bulunması, çocuk suçlunun hayatını öğrenmeye ve psikolojini anlamaya yöneliktir.

Diğer yandan hakimler kararlarını verdikten sonra çocuk suçlularla ilişkilerini bitirmezler. Çocuk mahkemelerinin uzmanları, bu çocukların evde, okulda, sokakta ve başka yerlerdeki yaşamlarını ve hareketlerini izleyerek mahkemeye düzenli olarak rapor gönderirler. Bu raporlar, çocukların mahkemedeki fişlerine eklenir. Hakim onları inceleyerek daha önce verdiği kararları değiştirebilir (Çoğan, 2006, 63-64).

c) 5395 Sayılı Çocukları Koruma Kanunu

3 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilen ve yürürlüğe giren Çocukları Koruma Kanunu'nun amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Bu kanun, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ile suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usul ve esaslarına, çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri içermektedir (Ereş, 2008: 161-162).

Kanunda, çocukların suç sayılan eylemlerinin bir kısmının çocukların içinde buldukları koşullardan kaynaklandığı, bir kısmının ise ergenliğe özgü davranışlar olduğu öngörüsünden hareketle, risk faktörünün araştırılması ve ortadan kaldırılması için etkili önlemlere başvurulmasını sağlayıcı mekanizmaların oluşturulması hedeflenmektedir.

Kanunda, çocukla ilgili tüm işlemler için çocuğun yararına öncelik verilmesi ilkesi benimsenmiştir. Çocukların suç ve benzeri tüm sosyal risklerden korunmaları onların öncelikli yararı gereğidir. Bu nedenle kanun, koruyucu ve destekleyici tedbirlere büyük önem verilerek hazırlanmıştır (Cevher, 2007: 22).

ÇKK ile getirilen yeni yaklaşım ile çocuğun bir suçu işlediği değil bir suça sürüklendiği kabul edilmiştir. Bu yaklaşım, çocuğu suç işleyen bir suçlu olarak görmeyip onun suça sürüklendiğini kabul ederek bir anlamda fail çocuğu da suçun mağduru konumunda kabul etmektedir. Bunun doğal sonucu olarak da suça sürüklenen çocuğun cezalandırılmasını değil korunmasını temel amaç olarak kabul etmektedir.

ÇKK suça sürüklenen çocuklar hakkında tutuklama gibi özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulmasını ilke olarak benimsemiştir. Bir çocuk suç işlediğinde onun tutuklanması veya eylemi nedeniyle hapis cezası verilmesi son çare olarak kabul edilip uygulanmalıdır. Ayrıca ÇKK'nın 21. maddesi uyarınca on beş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşamayan hapis cezasını gerektiren fiillerden dolayı tutuklama kararı verilemez (Aydın, 2009: 165). ÇKK ile korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların öncelikle kendi aile ortamında korunması, aile ortamında korunamayan çocukların SHÇEK'de muhafaza altına alınması öngörülmektedir.

2.6.2. Uluslararası Düzenlemeler

Uluslararası düzenlemeler olarak Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Pekin Kuralları (Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları), Riyad İlkeleri (Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri) ve Havana Kuralları (Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları) incelenecektir.

a) Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme tarihte en kabul gören insan hakları belgesidir. 1989 yılında onaylanan sözleşme, BM üyesi bütün ülkeler tarafından onaylanmıştır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi üzerinde uluslararası planda mutabakata varılmış, üzerinde pazarlık yapılması mümkün olmayan standartlar ve yükümlülükleri içermektedir. Belge, nerede doğduklarına, kim olduklarına; cinsiyetlerine, dinlerine ya da sosyal kökenlerine bakılmaksızın bütün çocukların haklarını tanımlamaktadır (Ereş, 2008: 162).

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi ile taraf devletler; hiçbir ayırım yapmadan kendi egemenlik alanlarındaki bütün çocukların sözleşmede yer alan haklarını tanımakta ve taahhüt etmektedir. Aynı zamanda kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun yüksek yararının temel düşünce olarak almaları, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip bir çocuğun, kendisini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkının, bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak gereken özenin gösterilmesi gerektiğini belirlemiştir (Südütemiz, 2009: 387).

Sözleşmenin çocukların korunması ile ilgili en önemli vurgu 39. ve 40. maddelerde yapılmıştır. “Taraf devletler, her türlü ihmal, sömürü ya da suiistimal, işkence ya da her türlü zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulaması ya da silahlı çatışma mağduru olan bir çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlığına yeniden kavuşması ve yeniden toplumla bütünleşebilmesini temin için uygun olan tüm önlemleri alırlar. Bu tür sağlığa kavuşturma ve toplumla bütünleştirme, çocuğun sağlığını, özgüvenini ve saygınlığını geliştirici bir ortamda gerçekleştirilir”.

“Taraf devletler hakkında ceza yasasını ihlal ettiği iddia edilen ve bu nedenle itham edilen ya da ihlal ettiği kabul edilen her çocuğun; çocuğun yaşı ve yeniden topluma kazandırılmasının ve toplumda yapıcı rol üstlenmesinin arzu edilir olduğu hususları göz önünde bulundurularak, taşıdığı saygınlık ve değer duygusunu geliştirecek ve başkalarının da insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı duymasını pekiştirecek nitelikte muamele görme hakkını kabul ederler.”

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 40. maddesinde yer alan hükümlerle; soruşturmanın her safhasında çocuğa uygulanacak muamelenin çocuğun saygınlık ve değer duygusunu geliştirecek niteliklerde olmasını zorunlu kılmıştır. Çocuk Haklarına Sözleşmesi, Ceza Kanununu ihlal iddiası ve ithamı altında bulunan her çocuğun sahip olduğu güvenceleri sıralamıştır.

Bu güvencelerden birincisi “haklarındaki suçlama yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılma” güvencesidir. Hakkında kesinleşmiş mahkeme kararı verilinceye kadar kimse suçlu sayılamayacağı için polisin karşı karşıya bulunduğu, haklarında yasa ihlali iddiası olan bütün çocuklar masum, suçsuz kabul edilmek ve bu doğrultuda muamele görmek hakkına sahiptir.

Soruşturma sürecine başlanmış çocukların Çocuk Hakları Sözleşmesine göre ikinci temel güvenceleri ise “haklarındaki suçlamalardan kendilerinin hemen ve doğrudan doğruya; ya da uygun düşen durumlarda ana babaları ya da yasal vasileri kanalı ile haberli kılınmak ve savunmalarının hazırlanıp sunulmasında gerekli yasal ya da uygun olan başka yardımlardan yararlanma” ilkesidir.

Bir diğer önemli ilke ise “tanıklık etmek ya da suç itirafında bulunmak için zorlanmak; aleyhine olan tanıkları sorguya çekmek veya sorguya çekmiş olmak ve lehine olan

tanıkların hazır bulunmasının ve sorgulanmasının eşit koşullarda sağlanması” ilkesidir. Çocuk Hakları Sözleşmesinin çocuğa tanıdığı haklardan biri de “kovuşturmanın her aşamasında özel hayatın gizliliğine tam saygı gösterilmesine hakkı olmak” tır (Taşdöven, 2000: 46-47).

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ülkemiz tarafından 14 Eylül 1990’da imzalanmış, 9 Aralık 1994’de 17, 29, 30. maddelerine Anayasa ve Lozan Anlaşması çerçevesinde çekince koyarak TBMM’de onaylanmıştır. Sözleşme 27 Ocak 1995 tarih ve 22184 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak 4058 sayılı yasa olarak yürürlüğe girmiştir (Ada, 2007: 197).

b) Pekin Kuralları (Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları)

BM’nin çocuklarla ilgili düzenlemeleri özellikle 1959 Çocuk Hakları Bildirgesi’nden sonra daha ayrıntılı olarak ele alındı. Bu anlamda suça itilmiş çocuklar hakkında çalışmalar, 1984 yılında Çin’in Beijing (Pekin) kentinde yapılan toplantıda prensip olarak kabul edilen “Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında BM Asgari Standart Kuralları”nın Milano’da onaylanması ile sonuçlanmıştır (Sevük, 1998: 71).

Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında BM Asgari Standart Kuralları, dünyanın her yerinde suça yönelen çocuklarla ilgili yargı sürecinde olması gerek asgari koşulları belirlemektedir. Adaletin çocuklara uygulanmasında daima çocuğun yararı ve topluma yeniden kazandırılmasının ön plana alınması gerektiği, bu doğrultuda yargılamanın her aşamasında özellikle inceleme, soruşturma, muhakeme ve tedbirlerin uygulanmasında ilgililere yeterli takdir yetkisi tanınması gerektiği ve bu yetkiyi kullanan kişilerin bunu uygulamak üzere özel olarak eğitilmiş ve bunu kullanacak nitelikte olması gerektiği açıklanmıştır (Südütemiz, 2009: 387- 388).

c) Riyad İlkeleri (Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri)

Çocuk suçluluğunun önlenmesi için ulusal, bölgesel ve uluslararası nitelikte yaklaşımlara ve stratejilere gerek duyulduğunu belirleyerek, her çocuğun, ücretsiz eğitim başta olmak üzere temel insan haklarına sahip olduğunu teyit ederek, yasalarla herhangi bir sorun yaşasınlar ya da yaşamassınlar, kendi başına bırakılan, ihmale

uğrayan, istismar edilen, uyuşturucu kullanımına sürüklenen, marjinal koşullarda yaşayan ve genel olarak sosyal risklerle karşılaşan çok sayıda çocuk olduğunu bilerek, suçluluğun önlenmesi ve toplumun esenliği yönünde benimsenen ilerici politikaların sağladığı yararları dikkate alarak, 14 Aralık 1990 tarihinde Genel Kurulun kararıyla kabul edilmiştir (Ereş, 2008: 163).

Bu belge ile çocukların, esenliği, gelişmesi, hakları ve yararları korunarak, söz konusu ilkelerin her üye devlete özgü ekonomik, sosyal ve kültürel yapının kapsamı içinde uygulanması yoluyla çocuk suçluluğunun önlenmesi amaçlanmıştır. Bu anlamda toplumsal politika oluşturulması, bu politikanın oluşumu için araştırmalar yapılması, toplumun tüm kesimlerinin çocuk suçluluğunun önlenmesinde işbirliği ile çalışması, çocuklara aktif bireyler olarak, toplumda değer ve yer verilmesi, özellikle toplumsal tehlike içinde olanlara eğitici biçimde eğilinmesi ve eğitimin çocuğa hayatını kazanacak beceriler verilmesi önerilmiştir (Sevük, 1998: 72).

d) Havana Kuralları (Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları)

BM'nin sekizinci kongresinde, özgürlüğünden yoksun bırakılmış çocukların, kötü muameleye ve başka tür yoksunluklara karşı son derece dayanıksız olduğunun bilincinde olunarak, özgürlüklerinden yoksun kaldıkları sürece ve sonrasında özel bir koruma ve özen gereksiniminde oldukları ve haklarının ve esenliklerinin güvence altında olması gerektiği kabul edilerek, "Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunması Hakkında BM Asgari Kuralları (Havana Kuralları)"1990 yılında 45/113 sayılı kara ile kabul edilmiştir (Sevük, 1998: 73).

Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunması Hakkında BM Asgari Kuralları (Havana Kuralları), özgürlüğünden yoksun bırakılmış çocukların hangi şartlar içinde yaşamaları gerektiğini kurallara bağlamış buna göre; çocuk için öngörülen en son cezanın hapis cezası olması gerektiği, bu konumdaki çocukların sağlık, güvenlik, maddi ve manevi durumlarının iyiliği güvence altına alınmasının, kişisel haklarının zedelenmemesinin, istismara uğratılmamasının, eğitim ve meslek edinmelerinin aksatılmamasını ve topluma uyum sağlanmasının gerekliliğini belirlemiştir (Südütemiz, 2009: 388).

2.7. Ülkemizde Suça Sürüklenen Çocukların Genel Görünümü

Türkiye’de, günümüze dek çocuk suçluluğuyla ilgili çalışmalar istatistiksel birer anketten ileri gidememiştir. Suçlu çocuklar konusu hukuk açısından ele alınırken, sadece en çok işlenen suç türleri saptanmaya çalışılmıştır.

Ülkemizin çeşitli şehirlerindeki 80 cezaevinde 732 çocuğu temel alarak istatistiksel bir çalışma yapan Hilmi A. Melik (1931) araştırmasında, bu çocukların %46’sının şahsa karşı %30’unun mala karşı, %20’sinin cinsel suçlar ve %24’ünün diğer suç türlerini işlediği hususu ortaya çıkarmıştır.

Hadi Tan’ın da (1942) Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nde 395 suçlu çocuğa ait dosya üzerinde yaptığı incelemede, bu çocukların % 38’inin şahsa karşı, % 16’sının mala karşı, %25’inin cinsel suçlar, %21’inin diğer suçları işlediklerini belirlemiştir.

1940 yılında Tezer Taşkiran ve Samet Ağaoğlu tarafından Ankara Çocuk Islah evinde hükümlü bulunan 86 çocukla ilgili yapılan çalışmada; bunların 60’ının şahsa karşı, 2’sinin mala karşı, 24’ünün cinsel suçlar işlediğini tespit etmişlerdir. (Yavuzer, 2006: 55).

İstanbul Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü’nün (1947) tüm ıslah ve cezaevlerindeki 974 çocuk üzerinde yaptığı çalışma sonunda, %64’ünün şahsa karşı, %12’sinin mala karşı, %22’sinin cinsel suçlar ve %2’sinin diğer suçlardan dolayı hüküm giymiş oldukları tespit edilmiştir.

Devlet İstatistik Enstitüsü (1972) tarafından yayınlanan Kadın ve Çocuk Hükümlüler Anketi ülkemizde yapılan geniş kapsamlı anket niteliğini taşımaktadır. Hükümlü çocukların sosyo-ekonomik ve kültürel durumlarını açıklayan bu istatistiksel eserde 1972 yılında incelenen 1189 hükümlü çocuktan %37,5’inin şahsa karşı, %26,9’unun mala karşı, %32,3’ünün cinsel ve %3,3’ünün diğer suçları işledikleri tespit edilmiştir (Yavuzer, 2006: 56).

Ülkemizde, özellikle son yıllarda, suç oranında artış gözlenmektedir. Genel olarak suç eğiliminin artması çocukları da etkilemektedir. Adalet Bakanlığı’nın istatistiklerine göre sabıkalı sayısı 8 milyonu, mahkûm sayısı 68 bini geçmiş bulunmaktadır. Emniyet’in

rakamları da facianın boyutlarını gözler önüne sermektedir. Son 10 yılda işlenen suç sayısı üçe katlanmıştır. 1995'te 229 bin suç işlenirken, rakam 2006'da 785 bin 510'u buldu. Suçların yüzde 42'si İstanbul, Ankara ve İzmir'de işlenmektedir. Ürkütücü tablonun temelinde yatan sebepler ise: eğitimsizlik, göç, terör, gelir adaletsizliği gibi maddelerin sıralandığı listenin başına aile değerlerinin tahribatı konuluyor. Önü alınamayan boşanma ve aile facialarının bedelini çocukların ödediği vurgulanmaktadır. Aile terbiyesi görmeyen ve yeterli eğitim alamayan çocuk ve gençler alkol-uyuşturucu batağına saplanırken, suça bulaşanların yaş ortalaması da düşmektedir (<http://www.zaman.com.tr>, 2011).

Hayat Boyu Eğitim ve Gelişim Derneği tarafından 81 ildeki çocuk suçlarının analizini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan araştırmaya göre, 2009 sonu verilerine göre, sanık, şüpheli ve mağdur olarak adliye kayıtlarına giren çocuk sayısı 602 bin, 2010'un ilk 9 ay verileride eklendiğinde 1 milyon 124 bine ulaşmış durumdadır. Çocuk suçluluğu ve mağduriyeti başlığı altında Türkiye'de ilk kez illerin çocuk suçlarını, o ilin çocuk nüfus oranlarına göre sıralanan araştırmanın sonuçlarına göre; çocuk suçları ve mağduriyeti yönünden doğu illerinin aksine batı illerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmüştür. Eskişehir, İzmir, Manisa, Balıkesir ve Aydın ilk 5 sırada yer almakta, Diyarbakır 24, İstanbul 26, Ankara da 55. sırada yer alırken, son 5 il sıralamasında ise Trabzon, Gümüşhane, Giresun, Artvin ve Adıyaman bulunmaktadır (<http://www.milliyet.com.tr>, 2011).

Ülkemizde suç işleyen çocukların gerçek sayısını bulmak zordur. Bu konudaki istatistiklerde yeterli değildir. Çünkü mahkemelere intikal etmiş çocuk suçlarında, eğer çocuk ceza sorumluluğu dışında ise, yani 11 yaşını bitirmemiş, ya da 15 yaşını doldurmamış ve temyiz kudreti bulunmuyorsa, hakim çocuğun kişiliğine en uygun tedbirlerin uygulanmasına karar verir, ceza vermez. Bu yüzden haklarında tedbir uygulanan suçlu çocukların sayısı istatistiklerde yer almaz. Ayrıca karakol ve mahkemelere intikal ettirilmeyen çocuk suçlarının sayısının az olmadığı bir gerçektir (Güney, 2008: 115).

Çalışmamızda suça sürüklenen çocuklarla ilgili TÜİK'in Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar istatistikleri, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel

Müdürlüğü istatistikleri ve Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü istatistikleri kullanılmaktadır.

Tablo 3

TÜİK Verilerine Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar: Suça Sürüklenen ve Mağdur Çocuk Sayıları

Suçta Sürüklenme			
	Toplam	Erkek	Kız
2007*	28,186	25,47	2,716
2008	62,43	56,465	5,965
2009	68,344	61,151	7,193
2010	83,393	74,251	9,142
Mağdur			
	Toplam	Erkek	Kız
2007*	17,025	10,358	6,667
2008	44,153	25,786	18,37
2009	61,645	34,776	26,87
2010	76,428	41,173	35,26

*Veriler Temmuz- Aralık Dönemine Aittir.

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu. <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK'in verilerine göre (Tablo 3) 2007-2010 yılları arasında güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocuklardan; suça sürüklenen ve suç mağduru olan çocukların sayıları artmaktadır. 2008 yılında suça sürüklenen çocuk sayısı 62,430 iken, bu sayı 2010 yılında 83,393 olmuştur. İki yıl içindeki artış oranı %33,5'tir. Aynı şekilde suç mağduru çocuksa sayısı 2008 yılında 44,153 iken, bu sayı 76,428 olmuştur. İki yıl içindeki artış oranı %72,4'tür. Ancak Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan çocukların sayılarında (Tablo 4) Ekim 2011 itibarıyla azalma yaşanmıştır. Ocak 2011'de Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan çocukların sayısı 2,168 iken, Ekim 2011 itibarıyla 2,021'e düşmüştür.

Tablo 4

Ocak 2011 ve Ekim 2011 İtibarıyla Çocuk Tutuklu- Hükmen Tutuklu - Hükümlü Dağılımı

	Tutuklu			Hükmen Tutuklu			Hükümlü			Genel Toplam		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Ocak 2011	1599	50	1649	298	10	308	202	9	211	2099	69	2168
Ekim 2011	1577	46	1623	185	6	191	200	7	207	1962	59	2021

E: Erkek K: Kız T: Toplam

Kaynak: Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İstatistikleri

Çocukların işlemiş oldukları suçlarsa, zamana bağlı olarak değişmektedir. Örneğin 80'li yılların sonuna doğru yayınlanmış araştırmalarda suçların şu alanlarda işlendiği görülmektedir: Şahsa karşı işlenen suçlar, bunlar adam öldürme ya da adam yaralama şeklinde gerçekleşmektedir. O dönemler itibarıyla bu suçun, ülkemizde diğer ülkelerin aksine çok yüksek bir oranda işlendiği ifade edilmiştir. Cinsel suçlar, ancak bu suçların içinde büyük bir oranının saikinin evlenmek olduğu belirtilmiştir.

Diğer bir suç grubunu mala karşı işlenen suçlar oluşturmaktadır. Bu dönemlerde, tüm batı ülkelerinde çocuk suçluluğu dendiğinde akla hırsızlık, yankesicilik, gasp, organize hırsızlık gibi mala karşı suçlar gelmektedir. Çoğu, organize suç işlemek eğiliminde olan batılı gençler için suçun gerisinde, geçici bir tatmin, dengesizlik, grup otonomisi gibi etkenler yatmaktadır. Ülkemizde, mala ilişkin çocuk suçluluğunda bile organize hareketler çok az görülmekte, batıda olduğu gibi anti-sosyal faaliyetlere yönelik gençlik çetelerine çok az rastlanmaktadır değerlendirmeleri yapılmıştır (Gökpınar, 2007, s 209).

Gerek dünyada gerekse ülkemizde köklü sosyo-ekonomik değişmeler yaşanmıştır. Şehirleşmeye paralel olarak çocukların-gençlerin işledikleri suç türleri de değişmiştir. Mala yönelik suçlardan dolayı cezaya hükmedilen gençlerin oranı 1946 da %19'u oluştururken, aynı oran 1996 da %56'ya ulaşmıştır. Buna karşılık şahsa karşı suçlar tam tersi bir seyir izlemiş ve bu nedenle mahkûm olan gençlerin payı toplam hükümlüler arasında %54'den %19'a inmiştir. Cinsel suç işleyip hüküm giyenlerin oranı ise yaklaşık olarak aynı kalmıştır (Gökpınar, 2007: 209).

Tablo 5**DİE Verilerine Göre 1990-2008 Yılları Arasında İslah Evine Giren Hükümlü Çocukların Suç Türüne Göre Dağılımı**

	Adam Öldürme	Hırsızlık	Irza Geçme	Fiili Livata	Yaralama	Gasp	Diğer	TOPLAM
1999	118	214	42	23	10	120	57	584
%	20,2	36,6	7,2	3,9	1,7	20,5	9,8	
2000	83	147	28	31	7	100	32	428
%	19,4	34,3	6,5	7,2	1,6	23,4	7,5	
2001	82	91	43	19	6	98	19	358
%	22,9	25,4	12,0	5,3	1,7	27,4	5,3	
2002	57	136	54	34	6	139	31	457
%	12,5	29,8	11,8	7,4	1,3	30,4	6,8	
2003	62	83	27	22	5	103	27	329
%	18,8	25,2	8,2	6,7	1,5	31,3	8,2	
2004	45	51	30	27	7	134	40	334
%	13,5	15,3	9,0	8,1	2,1	40,1	12,0	
2005	28	29	20	14	5	94	12	202
%	13,9	14,4	9,9	6,9	2,5	46,5	5,9	
2006	17	12	7	3	3	28	8	78
%	21,8	15,4	9,0	3,8	3,8	35,9	10,3	
2007	21	47	30	5	14	100	19	236
%	8,9	19,9	12,7	2,1	5,9	42,4	8,1	
2008	39	121	7	28	9	171	54	429
%	9,1	28,2	1,6	6,5	2,1	39,9	12,6	

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu. <http://www.tuik.gov.tr>

Çocukların en çok işledikleri suçlar ise (Tablo 5) üzere adam öldürme, hırsızlık, yaralama, gasp ve cinsel suçlardır. Çocukların en çok bu suçlardan hüküm giydikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca 2010 yılında çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde açılan davaların (Ek 6) %39,6'sı malvarlığına karşı işlenen suçlar iken, %18,7'si vücut dokunulmazlığına karşı suçlar nedeniyle açılmıştır. Diğer suçların payı daha az olup; bunların %12,2'si hürriyete karşı suçlar, %10,8'i kamunun sağlığına karşı suçlar, %3,9'u şerefe karşı suçlar, %2,2'si ateşli silah ve bıçaklara karşı suçlar ve %1,7'si ise cinsel dokunulmazlığa karşı suçları oluşturmaktadır.

Tablo 6

Ekim 2011 Tarihi İtibarıyla Ceza İnfaz Kurumlarında Bulanan Çocukların Eğitim Durumları

Öğrenim Durumu Dağılımı	Tutuklu	Hükmen Tutuklu	Hükümlü	Toplam
Okuma-Yazma Bilmeyen	76	10	20	106
Okur-Yazar Olup Bir Okul Bitirmeyen	201	21	26	248
İlkokul Mezunu	392	53	82	527
İlköğretim Mezunu	496	52	39	587
Ortaokul veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	373	49	37	459
Lise veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	77	3	2	82
Öğrenim Durumu Bilinmeyen	8	3	1	12
Toplam	1623	191	207	2021

Kaynak: Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İstatistikleri

Ekim 2011 itibarıyla Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan çocukların eğitim durumlarına (Tablo 6) incelendiğinde suç işleyen çocukların eğitim düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Çocukların 106'sı okuma yazma bilmemekte, 248'i okur-yazar olup bir okul bitirmemiş, 527'si ilkokul mezunu, 587'si ilköğretim mezunu, 459'u Ortaokul veya Dengi Meslek Okulu Mezunu, 82'si Lise veya Dengi Meslek Okulu Mezunu ve 12 ise öğrenim durumunu bilmemektedir. Öğrenim seviyesi attıkça suça sürüklenme oranının düşmüş olması, eğitim ve öğrenimin suça sürüklenmeyi önlemede önemli bir öge olduğunu göstermektedir.

Çocuklarda eğitim seviyesi arttıkça suç oranı azalmaktadır. Zorunlu temel eğitimi alamayan, alsalar bile iyi ve kaliteli bir eğitime sahip olamayan, okul sonrası saatlerini iyi bir şekilde değerlendiremeyen çocukların suça sürüklenme bakımından risk grubunda olduğu bilinmektedir.

Tablo 7

Yıllara ve Cinsiyete Göre Ceza İnfaz Kurumuna giren Çocuk Hükümlü Sayısı

	Erkek	Kız	Toplam
2000	415	8	423
2001	369	11	380
2002	535	10	545
2003	986	19	1005
2004	1297	22	1319
2005	880	16	896
2006	498	15	513
2007	825	14	839
2008	1156	32	1188

Kaynak: Sezer Ayan, Suçlu Kim? Türkiye’de Çocuk Suçluluğu, Ütopya Yayınları: 39

Ceza infaz kurumuna giren çocuk hükümlü çocuklar cinsiyetlerine göre (Tablo 6) incelendiğinde 2000–2008 yılları arasında erkek çocukların, kız çocuklardan daha fazla olduğu görülmektedir. Kız çocuklarının sayısının 2008 yılında bir önceki yıla oranla iki katından fazla artmış olması dikkat çekici bir durumdur. Buna rağmen 2008 yılındaki kız çocuklarının oranı %2,7’dir. Ekim 2011 itibariyle ceza infaz kurumlarında bulunan çocukların (Tablo 4) cinsiyetlerine göre incelendiğinde ise 2021 çocuğun, 1962’si (%97,1) erkek ve 59’u (%2,9) kızdır. Bunların 49’si tutuklu, 6’sı hükmen tutuklu ve 7’si ise hükümlü olarak ceza ve infaz kurumlarında yer almaktadırlar.

İstatistiklere göre erkeklerin kızlara göre daha çok suç işlediklerini görülmektedir ve bunun çeşitli nedenleri bulunmaktadır. İlk olarak, bu toplumsallaşma sürecinde kız ve erkeklere ilişkin farklı rol beklentilerine bağlanmaktadır. Geleneksel kadının özellikleri sıcaklık, koruyuculuk, fedakârlık, nezaket, bağlılık, başkalarının istek ve beklentilerine duyarlı oluş gibi özelliklerdir. Bunlara bağlı olarak kadınlardan beklenen roller de daha çok eş ve anneliktir.

Bir diğer nedenin, kadınların toplumda pek çok kurum tarafından daha çok korunmakta ve denetlenmesi olduğu belirtilmektedir. Böylece kızlar, başkalarına zarar veren ya da onları inciten suç gibi sapan rollere çok düşük oranlarda girerler. Buna karşılık erkeklerden bağımsızlık, rekabet, girişimcilik, başarı, hâkimiyet ve saldırganlık gibi özellikler beklenmekte ve kızlara göre erkekler toplumsal kurumlar tarafından daha az denetlenmektedir. Bu nedenle, erkekler toplumsallaşma sürecinde risk almaya daha

eğilimli olarak büyümektedirler. Bu da onları suç olan davranışlara daha kolay yöneltmektedir (Gökpınar, 2007: 211).

Kaydedilmiş verilerde kızların sayısının gittikçe artması önemli bir durumdur. Gittikçe artan sayıda suçlu kız çocukları, uyuşturucu maddeler kullanmakta ve ağır suçlara karışmaktadırlar. Kızların suçları nedeniyle erkeklerden farklı tepkiler almaları olası görünmektedir. Bu, genellikle kızlara karşı korumacılık ve erkeklere karşı cezalandırıcılık şeklinde ifade edilen, toplumda cinsiyete dayalı bölünmeleri yansıtmaktadır (Sevük, 1998: 18).

Kız çocuklarının en çok işledikleri suç yankesiciliktir. Şüpheli her 100 kız çocuğundan 43'ü yankesicilikle suçlanmaktadır. İntihara teşebbüs eden her 100 kişiden 20'si çocuk olup, bunların %77'si kız çocuğudur (Tor, 2008: 48)

Ek 1'deki 2010 yılına ait veriler incelendiğinde kız çocuklarına en çok isnat edilen suç türlerinin başında yaralama (3.882) ve hırsızlık (1.662) yer almaktadır. Bunların dışında dikkati çeken suç türleri ise: tehdit, cinsel suçlar, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, hakaret, mala zarar verme, cebir aile düzenine karşı suçlar ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almaktır. Erkek çocuklara isnat edilen suç türleri incelendiğinde en çok kız çocuklarında olduğu gibi yaralama (26.298) ve hırsızlık (20.195) yer almaktadır. Bunların dışında dikkati çeken suç türleri ise tehdit, cinsel suçlar, mala zarar verme, gasp, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak ve 6136 Sayılı Kanun'a muhalefet suçu yer almaktadır.

Tablo 8

Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Çocuk Hükümlü Sayısı

	12-14	15-17	Toplam
2000	34	389	423
2001	17	362	379
2002	31	514	545
2003	82	923	1005
2004	140	1179	1319
2005	93	802	895
2006	42	441	483
2007	61	779	840
2008	123	1065	1188

Kaynak: Sezer Ayan, Suçlu Kim? Türkiye'de Çocuk Suçluluğu, Ütopya Yayınları: 39

Tablo 8’de ki veriler incelendiğinde hüküm giymiş çocukların, 15–17 yaş grubunda yoğunlaştığı görülmektedir. Hükümlü çocuk sayısının en fazla olduğu yılları incelediğimizde, 2004 yılında, 1319 hükümlü çocuğun %89,4’ü 15-17 yaş grubunda iken, %10,6’sı 12-14 yaş grubunu oluşturmaktadır. 2008 yılında 1188 hükümlü çocuğun, %89,7’si 15-17 yaş grubunu oluştururken, %10,3’ü 12-14 yaş grubunu oluşturmaktadır.

Deneysel araştırmalar adölesan genelinde, hem kızlar hem de erkeklerde suç işleme oranının sekiz yaş civarında yavaş yavaş artmaya başladığını, on altı ve on yedi yaş civarında doruğa ulaştığını, on sekiz yaş ve sonrasında ise hızla düştüğünü göstermektedir (Ayan, 2011: 102).

Yine yapılan araştırma sonuçlarına göre, suç işleme oranının en yüksek olduğu yaşın, %34,9 ile 14 yaş olduğu, mala yönelik suçlarda 14, adam yaralama ve cinsel suçlarda 15 yaşın en sık suç işlenen yaş grubunu oluşturduğu ifade edilmektedir (Gökpinar, 2007: 212).

Ankara Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü tarafından 1947-1953 yılları arasında 1000 mükerrer suçlu üzerinde yapılan araştırmada, bunlardan 170’inin ilk suçlarını 11-15 yaşları arasında, 211’inin ise 16-18 yaşları arasında işlemiş oldukları saptanmıştır.

Sevük’ün Ankara, Elazığ, İzmir Çocuk İslahevi ve Sinop Çocuk Cezaevi’nde 478 çocuk ile yapmış olduğu araştırmaya göre, çocukların %4’ünün 12 yaşında, %8’inin 13 yaşında, %5’inin 14 yaşında, %36’sının 15 yaşında, %28’inin 16 yaşında, %9’ununda 17 yaşında suç işlediği görülmektedir. Elde edilen bulgular çocukların en çok 15-16 yaşlarında suç işlediklerini göstermektedir (Sevük, 1998: 23).

Tablo 9

Yıllara ve Suç İşlenen Yerleşim Yeri Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Çocuk Hükümlü Sayısı

	Kırsal	Şehir	Toplam
2000	33	390	423
2001	35	345	380
2002	40	505	545
2003	60	945	1005
2004	80	1239	1319
2005	44	852	896
2006	17	496	513
2007	28	811	839
2008	20	1168	1188

Kaynak: Sezer Ayan, Suçlu Kim? Türkiye’de Çocuk Suçluluğu, Ütopya Yayınları: s.39

Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlü çocuklar yerleşim yerine göre (Tablo 9) incelendiğinde şehirlerde, çocukların suça yönelme oranının yüksek olduğu, kırsal kesimde ise bu oranın daha düşük olduğu görülmektedir. 2008 yılı için Suçların %98,32’si şehirlerde gerçekleşmişken, kırsal kesimde bu oran %1,68’dir.

Birincil grupların yüz yüze kontrollerinin sağlandığı kırsal yaşam alanlarında, samimi ilişkiler, bireyi suç işlemekten alıkoyan ya da suç işleme olasılığını azaltan koruyucu faktörler olarak değerlendirilmektedir (Ayan, 2011: 105).

Ülkemizde kır ailesinde, üretim işlevi toplumsallaştırma işlevinden önde gelmektedir. Çocukta bir toplumsallaştırma konusu olmaktan çok bir işgücü olarak değer taşımaktadır. Kentte ise aile, bireylerin erginleşecekleri çağa kadar bilgi ve beceri edinmeleri ve toplumsallaşmaları işlevini üstlenmiş bir birliğe dönüşmüştür. Kentte giderek etkinlik kazanmasına karşın, aile ve çocuğa ilişkin geleneksel modeller henüz süregelmektedir. Türk toplumunda, ailece verilen eğitim, çocuğa bağımsız bir kişilik kazandırarak onu bireyselleştirmek üzere değil, genel modele uygun bir tip olarak yetiştirmek amacındadır (Germeç, 2002: 24).

2010 yılında haklarında suç isnat edilen çocukların bağımlılık yapan madde kullanıp kullanmadıklarına yönelik verilere (Ek 1) baktığımızda, suç isnat edilen çocukların %60,9’u bağımlılık yapan madde kullanmazken, %39,1’i bağımlılık yapan madde kullanmaktadır. Bağımlılık yapan madde kullananların % 96,32’si erkek, %3,62’si kızdır. Bağımlılık yapan madde kullananların %95,2’si erkek ve %4,8’i de kızdır.

2010 yılında haklarında suç isnat edilen çocukların suç işleniş şekillerine baktığımızda (Ek 2), suç isnat edilen çocukların 32.475'i (%38,9) suçu tek başına işlemişler, 38.913'ü (%46,6) planlamadan birden fazla kişi ile birlikte suç işlemişler, 12.005'i (%14,5) de planlayarak birden fazla kişi ile birlikte suç işlemişlerdir. Bu durum çocukların büyük kısmının bir araya gelip, birbirlerini etkileyerek suç işlemiş olduklarını göstermektedir. Planlayarak birden fazla kişi ile işlenen suç türlerinden öne çıkanlar ise, yaralama, hırsızlık, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak ve mala zara verme suçlarıdır.

2010 yılında haklarında suç isnat edilen çocuklardan suçun işlenişine iştirak olup olmadığı incelendiğinde, çocukların, (Ek 3) 32.475'i (%38,9) suçu tek başına işlemişken, suça iştirak eden çocuk sayısı 32.577 (%39,1), suça iştirak eden yetişkin sayısı 8.802 (%10,6) ve hem çocuk hem de yetişkinin suça iştirak ettiği sayı 9.539 (%11,4) dur. Bu durum yetişkinlerin çocukların suça yönelmesindeki etkilerini göstermektedir. Çocukların %20,45'i yetişkinle beraber suç işlemektedir.

2010 yılında haklarında suç isnat edilen çocuklardan suçun işlemede teşvik olup olmadığı incelendiğinde, (Ek 4) 8.771'i suçun işlenmesinde teşvik edenin olduğunu ifade etmişken, 74.622'si suçun işlenmesinde teşvik edenin olmadığını ifade ettiği görülmektedir. Yani çocukların %89,5'i suça herhangi bir teşvik olmadan kendi kararlarıyla suç işlemektedirler.

2010 yılında haklarında suç isnat edilen çocukların güvenlik birimine daha önce gelip gelmediklerine göre incelendiğinde, (Ek 5) çocukların 44.776'sı daha önce güvenlik birimine gelmemişken, 79'u daha önce bir kez gelmiş ve 38.538'i daha önce birden fazla güvenlik birimine gelmiş bulunmaktadır. Yani haklarında suç isnat edilen çocukların %46,2'si suç işlemeyi alışkanlık haline getirmiş olmaları dikkat çekici bir durumdur. Bu çocukların yeniden topluma kazandırılmaları ve suç işlemekten alıkonulmaları gerekmektedir.

Tablo 10**Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde Sonuçlanan Davalardaki Sanıkların Karar Türüne ve Yıllara Göre Oransal (%) Dağılımı (2000-2010)**

KARAR TÜRÜ							
Yıllar	Mahkûmiyet	%	Beraat	%	Diğer(*)	%	Toplam
2000	2637	52,9	527	10,6	1821	36,5	4985
2001	1684	18,2	490	5,3	7099	76,6	9273
2002	2029	44,2	762	16,6	1803	39,2	4594
2003	3305	51,3	1197	18,6	1935	30,1	6437
2004	8031	23,8	3314	9,8	22375	66,4	33720
2005	18859	33,9	2437	4,4	34340	61,7	55636
2006	5155	8,3	5707	9,2	51299	82,5	62161
2007	12377	24,2	8137	15,9	30691	59,9	51205
2008	15058	25,9	9414	16,2	33621	57,9	58093
2009	24205	26,5	15660	17,2	51328	56,3	91193
2010	24785	28,3	16586	18,9	46287	52,8	87658

Diğer: Hakkında yetkisizlik, görevsizlik, birleştirme, özel yasalar gereğince davanın ertelenmesi, düşme, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın reddi, TCK 32/1 gereğince verilen kararları ve TCK 75. m. Uyarınca davanın ortadan kaldırılması kararlarını ve başka adli birime aktarılarak çıkanları kapsamaktadır.

Kaynak: Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü İstatistikleri

Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri'nde yargılanan sanıkların sayılarına bakıldığında (Tablo 10) 2000 yılında sanık sayısı 4,985 iken, bu sayı 2010 yılında 87,658 olmuştur. Sanıkların haklarında verilen karar türlerine bakıldığında, en fazla mahkumiyet kararlarının olduğu yıl % 52,9 ile 2000 yılıdır. En az mahkumiyet kararının verildiği yıl ise % 8,3 ile 2006 yılıdır. En fazla berat kararının çıktığı yıl (%18,9) 201'dir. Mahkumiyet oranlarına baktığımızda yıllar içinde bir azalma yaşanmıştır. Ancak 2007-2010 yılları arasında mahkumiyet kararlarında düzenli bir artış yaşanmaktadır.

Tablo 11**Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerince Verilen Mahkumiyet Kararlarının Niteliği ve Sanık Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (2000-2010)**

MAHKÛMIYET KARARLARININ NİTELİĞİ													
Yıllar	Hapis Cezası Verilen	%	Para Cezası Verilen	%	Hapis Cezası Ve Adli Para Cezası	%	Hapis Cezası Ertelenen	%	Güvenlik Tedbiri	%	Diğer Mahkumiyet	%	Toplam
2000	106	4,0	588	22,3	56	2,1	970	36,8	-	-	917	34,8	2637
2001	51	3,0	379	22,5	18	1,1	773	45,9	-	-	463	27,5	1684
2002	59	2,9	414	20,4	8	0,4	669	33,0	-	-	879	43,3	2029
2003	116	3,5	627	19,0	38	1,1	1247	37,7	-	-	1277	38,6	3305
2004	627	7,8	1550	19,3	245	3,1	3989	49,7	-	-	1620	20,2	8031
2005	251	1,3	1198	6,4	154	0,8	990	5,2	-	-	16266	86,3	18859
2006	1614	31,3	2774	53,8	231	4,5	454	8,8	-	-	82	1,6	5155
2007	2465	19,9	7500	60,6	653	5,3	650	5,3	-	-	1109	9,0	12377
2008	3353	22,3	7702	51,1	1159	7,7	832	5,5	-	-	2012	13,4	15058
2009	5728	23,7	12671	52,3	*	*	1246	5,1	521	2,2	4039	16,7	24205
2010	5950	24,0	11654	47,0	*	*	1161	4,7	346	1,4	5674	22,9	24785

(*) 2009 yılı itibariyle bu ayrıntıda bilgi alınmamıştır.

(-) Daha önceki yıllarda bu ayrıntıda bilgi yoktur.

Kaynak: Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü İstatistikleri

Mahkumiyet kararlarının niteliğine bakıldığında (Tablo 11) hapis cezası kararının, para cezası kararının ve hapis cezası ve adli para cezası kararının oranlarının en düşük olduğu yıl 2005 yılıdır. Tabloya göre 2000–2004 yılları arasında hapis cezası oranları düşük iken, bu yıllarda sanıklara hakkında para cezası verilmesi ve hapis cezasının ertelenmesi kararları verilmiştir. 2006 yılından sonra ise tam tersi bir durum söz konusudur. 2006-2010 yılları arasında hapis cezası oranları 2000-2004 yılları oranlarına göre artmış, ertelenen hapis cezası oranları düşmüştür. Güvenlik tedbiri kararı ise 2009 ve 2010 yılında mevcut iken bu sayı 2009 yılında 521 (%2,2) ve 2010 yılında ise 346 (%1,4) dır.

Tablo 12

Ceza Mahkemelerinde Haklarında Hapis Cezası Kararı Verilen Çocuk Sanıkların Yaş Gruplarına ve Mahkeme Türüne Göre Dağılımı 2010

2010 Yılı							
MAHKEME TÜRÜ	12-15		16-18		12-18 Yaş Toplam		
	E	K	E	K	E	K	Toplam
CMK 250.MAD. İLE GÖREVLİ ACM.	281	16	627	48	908	64	972
ÇOCUK MAHKEMELERİ	1406	172	2679	143	4085	315	4400
ÇOCUK AĞIR CEZA MAHKEMELERİ	543	8	971	12	1514	20	1534
AĞIR CEZA MAHKEMELERİ	979	21	1769	30	2748	51	2799
ASLİYE CEZA MAHKEMELERİ	1140	63	2176	49	3316	112	3428
SULH CEZA MAHKEMELERİ	12	2	47	1	59	3	62
İCRA CEZA MAHKEMELERİ	0	0	0	0	0	0	0
TRAFİK MAHKEMELERİ	0	0	0	0	0	0	0
FİKRİ VE SINAİ HAK.CEZA MAH.	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	4361	282	8269	283	12630	565	13195

Kaynak: Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü İstatistikleri

Çocuk Koruma Kanunu'nda hapis cezası en son çare olarak kabul edilmiştir. Ancak çocukların hapis cezası gerektirecek suç işlemiş olmalarından dolayı 2010 yılı verilerine göre Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerince verilen hapis cezası sayısı 5950 iken, Ceza Mahkemelerinde haklarında hapis cezası kararı verilen çocuk sayısı 13,195'tir. Hapis cezası alan çocukların 12,630'u erkek ve 565'i kızdır. Hapis cezası verilen çocukların 4,643'ü 12-15 yaş aralığında iken, 8,552'si 16-18 yaş aralığındadır.

Suç, çocuk ve suça sürüklen çocuk olgusu incelendikten sonra son bölümde Kocaeli'de suça sürüklenen çocukların genel görünümü ve konuyla ilgili kurumların sorumlularıyla yapılan mülakatlar incelenecektir.

BÖLÜM 3: KOCAELİ’DE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR

3.1. Araştırmanın Amacı

Çocuk ve suç ilişkisi, ülkemizde giderek büyüyen, yaygınlaşan ya da diğer bir deyişle kronikleşmiş bir sorundur. Türkiye’de etkili boyutlara ulaşmış bu sorunla ilgili farklı zaman ve yerlerde araştırmalar yapılmaktadır.

Araştırmanın amacı, Kocaeli genelinde suça sürüklenen çocukların profilini ortaya koymak ve ilgili tarafların konuyla ilişkin; sorunların nedenlerine ve engellenmesine yönelik bakış açılarını ortaya koymaktır.

3.2. Araştırmanın Önemi

Genç nesli ile övünen Türkiye’yi son yıllarda artan çocuk suçlu sayısı oldukça korkutmaktadır. Türkiye’de açılan her 23 davadan birinde çocuk suçlular yargılanmaktadır.. Türkiye’de istatistiklere yansıyan verilere göre suçların yüzde 4,2’si çocuklar tarafından işlenmektedir. Açılan her 23 davadan birinde suçlanan taraf olarak çocuklar karşımıza çıkmaktadır.

Hemen her gün görsel ve yazılı medyada “11 yaşındaki kız üvey babasını bıçakladı”⁸, “Sigara vermeyen kardeşini bıçakladı”⁹, “Arkadaş katili kıza tutuklama”¹⁰, “14 yaşında baba katili oldu”¹¹, “babasını öldürüp, kömürlüğe sakladı”¹², “7 yaşında ablasını bıçakladı!”¹³, “lisede kız yüzünden kapıştılar”¹⁴ gibi başlıklı haberlere sık sık rastlamaktayız. Bu tip haberleri okuduğumuzda veya izlediğimizde çocukları şiddete ve suça sürükleyen nedenlerin neler olduğunu düşünmekteyiz.

Değişen değer yargıları, hızlı ve düzensiz kentleşme, ekonomik dengesizlikler, baskıcı disiplin yöntemleri, hatalı eğitim uygulamaları, sağlıksız okul çevresi, travmatik yaşantılar, istismara uğrama, sevgi yoksunluğu, ailedeki suçlu birey örnekleri, akran

⁸ <http://gundem.milliyet.com.tr/11-yasindaki-kiz-uvey-babasini-bicakladi/gundem/gundemdetay/18.04.2012/1529837/default.htm> (18.04.2012)

⁹ Habertürk, 31 Ocak 2012, s.3

¹⁰ Hürriyet, 9 Şubat 2012, s.6

¹¹ http://www.haber61.net/news_detail.php?id=109110 (23.04.2012)

¹² <http://gundem.milliyet.com.tr/babasini-oldurup-komurluge-sakladi/gundem/gundemdetay/12.11.2011/1461807/default.htm> (12.11.2011)

¹³ http://www.haber61.net/news_detail.php?id=78258 (12.04.2011)

¹⁴ Hürriyet, 10 Şubat 2012, s.3

grubunun etkisi, madde bağımlılığı, şiddet ve gerilim içerikli televizyon programları gibi faktörler çocukların suça yönelmelerinde neden olmaktadır. Bu faktörler çocukların suça yönelmesinde tek başına bir neden değildir, fakat diğer çevre unsurlarıyla birleşince suça ortam hazırlamaktadır.

Bu çalışma ile ülkemizdeki genel suçluluk artışında Kocaeli kentindeki durumun sorunla ilgili kurumların sorumlularıyla görüşerek, kişisel görüşlerine dayanan sorun ve soruna yönelik neler yapılabileceğini irdelemek, kentteki suça sürüklenen çocuk sayısının en aza indirgenmesi yönünde neler yapılabileceğini irdelemektir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma için, literatür taraması yapılmış ve bu kapsamda konuyla ilgili teorik kaynaklar ve yapılmış araştırmalar incelenmiştir. Araştırmada keşfedici araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Keşfedici araştırma yönteminin kullanılmasının nedeni Kocaeli’de suça sürüklenen çocuklar konusunun genel yapısını keşfetmek, sorunun çözümü için bakış açısı oluşturmak ve konunun daha önce incelenmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları konunun uzmanlarıyla görüşmedir. Ayrıca görüşme yapılan kurumlarda suça sürüklenen çocuklarla ilgili veriler alınıp, veri derlemesiyle analizi yapılmıştır.

3.4. Araştırmanın Kısıtları

Araştırmanın en önemli kısıtları istatistikî verilerin yetersizliği ve verilerin birbiriyle uyumlu olmamasıdır. Ayrıca yapılan görüşmeler ve istatistikî verilere ulaşılmasında karşılaşılan bürokratik engeller araştırmanın uzun sürmesine neden olmuştur.

3.5. Araştırmanın Önekleri

Kocaeli Emniyet Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü

Yerel Yönetimler, İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası

Kocaeli 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Kocaeli Barosu, Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü

Kocaeli Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği

3.6. Araştırma Süreci

Araştırmaya suça sürüklenen çocuklarla ilgili literatür taraması ve daha önce konu hakkında yayınlanmış tezlerin incelenmesiyle başlanmıştır. Daha sonra konu ile ilgili ön araştırma amacıyla Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü, Kocaeli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İl Müdürlüğü, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve İzmit Belediyesi'nde şifahen görüşmeler yapılmıştır. Daha sonra Kocaeli'de suça sürüklenen çocuklarla ilgili istatistikleri için Emniyet Müdürlüğü'ne başvurulmuş olup 12.10.2011 tarihinde istatistikler Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü'nden temin edilmiştir. İstatistikler önceki yıllara ait verilere ulaşamadığı için 2005-2011 yılları arasındaki verileri kapsamaktadır.

Araştırmaya mülakat yapılacak kurumların belirlenmesi ve izin alınması gereken kurumlar için izin alma süreci ile devam etmiştir. Mülakatların Kocaeli Çocuk Şube Müdür veya Müdür Yardımcısı, Kocaeli SHÇEK İl Müdürü veya Müdür Yardımcı, Kocaeli Barosu Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü, İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası Sorumlusu ve Kocaeli Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Başkanı ile yapılması planlanmıştır.

İzmit Belediyesi'nin seçilmesinde Türkiye'de ilk defa Çocuk Hakları Masası'nı oluşturması ve çocuk istismarının önlenmesi, çalışan ve çalıştırılan çocuklar ve suça sürüklenen çocuklar ilgili olarak Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nden daha aktif rol alıyor olması etkili olmuştur.

Kurumların seçilmesinde beşinci kurum olarak sivil toplum örgütü ile görüşülmesi planlanmış ve bu doğrultuda Kocaeli Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği ile görüşülmüştür. Kocaeli'de ki çocuklarla ilgili faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin çoğunun yoksul çocuklara yardım amacıyla faaliyet göstermeleri nedeniyle kurum bulmakta zorlanılmıştır ve bu anlamda Kocaeli'de bir eksiklik vardır.

Kocaeli SHÇEK İl Müdürü veya Müdür Yardımcı ile mülakat yapılması planlanmış olmasına rağmen mülakat talebi SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından *“araştırma konusu ve amacının suça yöneldiği iddiasıyla hakkında herhangi bir ceza veya tutukluluk işlemi yapılmayarak Kurumumuza geçici olarak bakımını sağlamak amacıyla yerleştirilen çocukları ve bu çocukların bakıldığı kuruluştan sorumlu idarecileri*

kapsamadığı dolayısı ile bu konunun suça yönelen çocukların rehabilitasyonu ile yükümlü bulunan Adalet Bakanlığı'na bağlı eğitim evlerinde yapılmasının uygun olacağı” gerekçesiyle reddedilmiştir. Bu nedenle Kocaeli SHÇEK İl Müdürlüğü'nün yerine Kocaeli 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Psikoloğu ile görüşme yapılması planlanmış ve gerekli izinler alınarak görüşme yapılmıştır. Hakkında tutuklama veya hüküm kararı bulunan çocukların kaldığı infaz kurumu burası olduğu için tercih edilmiştir.

Mülakatlara 02.11.2011 tarihinde başlanmış olup, genellikle bir saat sürmüştür. 02.11.2011 tarihinde 17:00 - 18:00 saatleri arasında Kocaeli Barosu Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü ile mülakat yapılmıştır. 16.11.2011 tarihinde 15:00 – 16:00 saatleri arasında Kocaeli Çocuk Şube Müdürü ile mülakat yapılmıştır. 21.11.2011 tarihinde 11:00 – 12:00 saatleri arasında İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası Sorumlusu ile mülakat yapılmıştır. 06.12.2011 tarihinde saat 14:30 – 15:30 saatleri arasında Kocaeli Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Başkanı ile mülakat yapılmıştır. Ve son olarak 20.02.2012 tarihinde 12:00 – 13:15 saatleri arasında Kocaeli 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Psikoloğu ile mülakat yapılmıştır.

3.7. Kocaeli’de Suça Sürüklenen Çocukların Genel Görünümü

Kocaeli il genelinde suça sürüklenen çocukların olay ve şahıs karşılaştırmalarına bakıldığında (Tablo 13) şahsa karşı işlenen suçlar yıllar itibariyle artmakta, mala karşı işlenen suçlar ise yıllar itibariyle kararsız bir seyir izleyip dönemler itibariyle azalmaktadır.

Kocaeli il genelinde suça sürüklenen çocukların olay ve şahıs karşılaştırmalarına bakıldığında (Tablo 13) şahsa karşı işlenen suçlar yıllar itibariyle artmakta, mala karşı işlenen suçlar ise yıllar itibariyle kararsız bir seyir izleyip dönemler itibariyle azalmaktadır. 2011 yılında işlenen suçların ve yakalanan şahıs sayısından fazla olmasının nedeni, çocukların mükerrer suç işlemiş olması ve intihar vakalarında mağdurun olmasına rağmen failin olmamasından dolayıdır.

Tablo 13
Kocaeli İl Geneli Olay ve Şahıs Karşılaştırmalı

	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	Yakalanan Şahıs Sayısı	Mala Karşı İşlenen Suçlar	Yakalanan Şahıs Sayısı	Toplam İşlenen Suçlar	Toplam Yakalanan Şahıs Sayısı
2005	966	1378	765	940	1731	2318
2006	844	1133	526	985	1370	2118
2007	761	1101	518	828	1279	1929
2008	801	1008	382	547	1183	1555
2009	955	1071	441	492	1396	1563
2010*	1047	1059	534	571	1581	1630
2011*	1088	1037	454	663	1542	1700

*2010 ve 2011 yılına ait verileri 9 aylık verilerdir.

Kaynak: Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü İstatistikleri

2005-2011 yılları arasında olay şahıs sayılarının genelinde yakalanan şahıs sayılarının, işlenen suç sayısından fazla olması da suçların grup halinde işlendiğini göstermektedir. Ayrıca Kocaeli’de suça sürüklenen çocukların 2005-2011 yılları arasında en fazla şahsa karşı suç işledikleri görülmektedir. Hatta bu sayı 2010 ve 2011 yıllarının dokuz aylık verilerine göre şahsa karşı işlenen suçlar, mala karşı işlenen suçların iki katına ulaşmış durumdadır. Toplam işlenen suçlarda son iki yılın verilerinin dokuz aylık veriler olduğu göz önüne aldığımızda son dört yılda bir artışın olduğu görülmektedir. Toplam yakalanan şahıs sayıları ise düzensiz bir seyir izlemektedir.

Tablo 14
Kocaeli İl Merkezi Olay ve Şahıs Sayıları

	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	Yakalanan Şahıs Sayısı	Mala Karşı İşlenen Suçlar	Yakalanan Şahıs Sayısı	Toplam İşlenen Suçlar	Toplam Yakalanan Şahıs Sayısı
2008	275	125	193	284	468	409
2009	307	350	229	258	536	608
2010*	351	388	207	273	558	661
2011*	281	286	160	262	441	548

*2010 ve 2011 yılına ait verileri 9 aylık verilerdir.

Kaynak: Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü İstatistikleri

İl merkezi için olay ve şahıs karşılaştırmalarına bakıldığında (Tablo 14) hem şahsa karşı işlenen suçlarda hem de mala karşı işlenen suçlarda yıllar itibariyle kararsız durum seyretmektedir. İl merkezinde il genelinde olduğu gibi şahsa karşı işlenen suçlar, mal karşı işlenen suçlardan fazla gerçekleşmiştir. İl merkezi, il genelinin küçük bir yansıması şeklindedir. Ek 7’de yer alan, TÜİK verilerine göre Kocaeli’de hakkında suç isnadı ile güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların cinsiyetlerine göre değerlendirildiğinde, 2008 yılında güvenlik birimine suç isnadı ile getirilen kız çocukların oranı %16,1’i iken, 2009 yılında bir azalma yaşanmış olup bu oran %12,9’a düşmüş olup, 2010 yılında ise bu oran %13’tür. Kocaeli’de kız çocukları hakkında en fazla isnat edilen suç türleri ise yaralama, hırsızlık ve diğer suç türleridir. Erkek çocuklarda ise başta hırsızlık ve yaralama olmak üzere yağma, mala zarar verme, cinsel suçlar ve tehdit isnat edilen suç türlerinden öne çıkanlardır.

Tablo 15

Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde Sonuçlanan Davalardaki Sanıkların Karar Türüne Göre Oransal Dağılımı

Kocaeli	Mahkûmiyet	Yüzde	Beraat	Yüzde	Diğer(*)	Yüzde	Toplam
2007	423	28,0	199	13,2	889	58,8	1511
2008	346	22,4	169	10,9	1030	66,7	1545
2009	1147	44,7	281	11,0	1138	44,3	2566
2010	549	38,2	77	5,4	812	56,5	1438
DİĞER: Hakkında yetkisizlik, görevsizlik, birleştirme, özel yasalar gereğince davanın ertelenmesi, düşme, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın reddi, TCK 32/1 gereğince verilen kararları ve TCK 75. m. Uyarınca davanın ortadan kaldırılması kararlarını ve başka adli birime aktarılarak çıkanları kapsamaktadır.							

Kaynak: Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü İstatistikleri

Kocaeli’de 2007-2010 yılları arasında Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde sonuçlanan davalardaki sanık sayıları incelendiğinde 2007 ile 2009 arasında artış yaşanmış olup, 2010 yılında sanık sayısında azalma yaşanmıştır. En fazla mahkumiyet oranı 2009 yılında yaşanmış olup, en fazla beraat kararı oranının olduğu yıl ise 2007 yılıdır. Karar türleri incelendiğinde en fazla 2009 yılı hariç diğer yıllarda sanıklar hakkında diğer karar türü verildiği görülmektedir.

Tablo 16**Kocaeli Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde Sonuçlanan Davalardaki Sanıkların Karar Türüne Göre Dağılımı**

Kocaeli	2007	2008	2009	2010
Mahkûmiyet	423	346	1147	549
Beraat	199	169	281	77
Davanın Düşmesi (Uzlaşma Nedeni)	427	168	0	0
Davanın Düşmesi (Zamanaşımı Nedeni)	133	162	0	0
Davanın Düşmesi (Diğer Nedenlerle)	104	75	362	143
Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması	74	424	348	152
Ceza Verilmesine Yer Olmadığı	20	26	48	19
Davanın Reddi	0	0	1	0
Özel Yasalar Gereğince Davanın Ertelenmesi	19	41	0	2
TCK 75.Madde Uyarınca Ortadan Kaldırılması	12	39	0	0
Yetkisizlik, Görevsizlik, Birleştirme	100	95	293	149
Başka Adli Birimlere Aktarılan	0	0	0	333
Diğer	0	0	86	14
Toplam	1511	1545	2566	1438

Kaynak: Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü İstatistikleri

Kocaeli Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde sonuçlanan davalarda verilen karar türleri incelendiğinde mahkumiyet ve beraat oranlarında dalgalanma gözükmektedir. Uzlaşma ve zamanaşımı nedeniyle davanın düşmesi kararı ile TCK 75.madde uyarınca ortadan kaldırılması kararı 2007 ve 2008 yıllarında gerçekleşmiş, diğer yıllarda gerçekleşmemiştir. Diğer nedenlerle davanın düşmesi kararı tüm yıllarda gerçekleşmiş olup en fazla 2009 yılında gerçekleşmiştir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, ceza verilmesine yer olmadığı kararı ve yetkisizlik, görevsizlik, birleştirme kararı yıllara oranla dalgalanma göstermektedir. Davanın reddi karar ise sadece 2009 yılında bir davada gerçekleşmiştir. Özel yasalar gereğince davanın ertelenmesi kararı ise 2009 yılı hariç tüm yıllarda alınmış bir karar türüdür.

Tablo 17**Kocaeli Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerince Verilen Mahkûmiyet Kararlarının Yıllara Göre Dağılımı**

Kocaeli	2007	2008	2009	2010
Hapis Cezası Verilen	89	74	263	200
Yüzde	21,0	21,4	22,9	36,4
Para Cezası Verilen	50	6	861	314
Yüzde	11,8	1,7	75,1	57,2
Hapis Cezası Ertelenen	37	6	3	7
Yüzde	8,7	1,7	0,3	1,3
Güvenlik Tedbiri	0	0	1	1
Yüzde	0	0	0,1	0,2
Diğer Mahkûmiyet	0	0	19	27
Yüzde	0	0	1,7	4,9
Hapis C. Ve Adli Para Cezası	1	4	0	0
Yüzde	0,2	1,2	0	0
Hapis Cezası Paraya Çevrilen	188	99	0	0
Yüzde	44,2	28,6	0	0
Hapis Cezası Tedbire Çevrilen	58	157	0	0
Yüzde	13,7	45,4	0	0
Toplam	423	346	1147	549

Kaynak: Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü İstatistikleri

Kocaeli Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerince verilen mahkûmiyet kararlarının niteliği incelendiğinde 2007 yılında en fazla görülen mahkûmiyet türü %44,2 ile hapis cezasının paraya çevrilmesidir. 2008 yılında ise en fazla görülen mahkûmiyet türü ise %45,4 ile hapis cezasının tedbire çevrilmesidir. 2007 ve 2008 yıllarında hapis cezası verilen sanık sayılarının oranı % 21'lerde iken bu oran 2009 yılında %22,9'a ve 2010 yılında ise %36,4'e yükselmiştir. 2009 ve 2010 yıllarındaki mahkûmiyet türlerinden en fazla para cezası kararının verildiği görülmektedir.

3.7.1. Şahsa Karşı Meydana Gelen Suçlar

Kocaeli genelinde şahsa karşı işlenen suçlarda (Tablo 18) ilk sırayı darp suçu yer almaktadır. 2005 yılında 248 vaka yaşanmışken bu sayı 2011 yılının dokuz aylık verilerine göre 65'e düşmüştür. İkinci sırada kasten yaralama suçu takip etmektedir. 2005'te 120 vaka yaşanmışken bu sayı 2010'da 405 ve 2011'de de 396'yı bulurken artma eğilimi göstermiştir. Üçüncü olarak ise intihara teşebbüs yer almaktadır ve yıllara oranla kararsız bir seyir izlemektedir. İntihar vakası son üç yılda hiç yaşanmamışken diğer yıllarda ise bu sayı 2'yi geçmemiştir.

Tablo 18
Kocaeli İl Geneli Şahsa Karşı Meydana Gelen Suçlar

	2005	2006	2007	2008	2009	2010*	2011*
Kasten Öldürme	10	2	5	5	4	0	4
İhmalen ve Kazaen Öldürme	7	2	0	1	2	1	4
Kasten Yaralama	120	134	121	172	240	405	396
İhmalen ve Kazaen Yaralama	45	47	26	74	80	141	131
Darp**	248	166	212	134	177	83	65
Kız, Kadın, Erkek Kaçırma	50	105	49	38	35	29	10
Çocuk Kaçırma	3	4	0	14	8	10	12
Tehdit	42	37	53	25	44	48	65
İntihar	2	1	0	1	0	0	0
İntihara Teşebbüs	120	65	66	73	60	98	77
Irza Geçme **	20	9	12	20	27	18	7
Cinsel Saldırı	6	16	8	11	7	35	27
Evlenme Vaadi ile Kızlık	0	0	0	7	0	2	3
Fuhşa Teşvik ve Kadın Ticareti	0	6	0	0	1	0	0
Müstehcen Hareketler	8	1	9	15	34	23	20
Şahsa Karşı Tasnif Dışı	-	-	-	36	199	241	233

*2010 ve 2011 yılına ait verileri 9 aylık verilerdir.

**Yeni tasnif sisteminde darp suçu: yaralama ve irza geçme suçu ise cinsel istismar olarak değerlendirilmektedir.

Kaynak: Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü İstatistikleri

Tablo 19
Kocaeli İl Merkezi Şahsa Karşı Meydana Gelen Suçlar

	2005	2006	2007	2008	2009	2010*	2011*
Kasten Öldürme	0	0	0	0	1	0	0
İhmalen ve Kazaen Öldürme	0	0	0	0	0	0	0
Kasten Yaralama	48	32	22	44	55	145	107
İhmalen ve Kazaen Yaralama	8	18	0	11	16	21	18
Darp**	68	66	39	37	69	31	12
Kız, Kadın, Erkek Kaçırma	18	55	20	15	8	9	3
Çocuk Kaçırma	0	2	0	11	3	9	8
Tehdit	2	4	7	17	13	17	6
İntihar	2	1	0	0	0	0	0
İntihara Teşebbüs	51	34	25	27	21	49	27
İrza Geçme**	4	4	1	4	2	7	0
Cinsel Saldırı	1	5	3	12	8	29	15
Evlenme Vaadi ile Kızlık	1	0	0	0	0	1	0
Fuhşa Teşvik ve Kadın Ticareti	1	2	0	0	1	1	0
Müstehcen Hareketler	4	0	1	6	10	4	5
Şahsa Karşı Tasnif Dışı	-	-	-	63	81	121	77

*2010 ve 2011 yılına ait verileri 9 aylık verilerdir.

** Yeni tasnif sisteminde darp suçu, yaralama ve ırza geçme suçu ise cinsel istismar olarak değerlendirilmektedir.

Kaynak: Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü İstatistikleri

İl merkezinde şahsa karşı işlenen suçlarda da (Tablo 19) il genelinde olduğu birinci sırada darp, ikinci sırada kasten yaralama ve üçüncü sırada intihara teşebbüs yer almaktadır. Fakat cinsel saldırı suçunun son üç yılda büyük kısmının il merkezinde gerçekleşmiş olması dikkat çekici bir durumdur. İl merkezinde kasten öldürme suç türünde sadece 2009 yılında bir vaka yaşanmıştır. İl merkezinde ihmalen ve kazaen öldürme suç türü tüm yıllarda hiç yaşanmamıştır.

3.7.2. Mala Karşı Meydana Gelen Suçlar

Kocaeli genelinde mala karşı işlenen suçlarda ilk sırada iş yerinden hırsızlık yer almaktadır. İş yerinden hırsızlık 2005-2011 yılları arasında kararsız bir seyir izlemektedir. En fazla vakanın yaşandığı yıl 150 ile 2005 yılı olurken en az yaşandığı yıl 2011 yılıdır. İkinci sırada Diğer hırsızlıklar yer almaktadır. Üçüncü sırada evden

hırsızlık yer almaktadır. Evden hırsızlıkta yıllara oranla değişken bir karakter göstermektedir.

Tablo 20
Kocaeli İl Geneli Mala Karşı Meydana Gelen Suçlar

	2005	2006	2007	2008	2009	2010*	2011*
Evden Hırsızlık	98	25	48	44	40	63	51
İş Yerinden Hırsızlık	150	124	129	124	130	148	118
Otodan Hırsızlık	108	31	28	30	44	44	32
Oto Hırsızlığı	88	43	33	32	18	15	9
Resmi Kurumdan Hırsızlık	25	14	13	18	17	34	19
Diğer Hırsızlıklar	85	119	101	63	102	142	84
Mala Karşı Tasnif Dışı				22	31	59	65
Kapkaç	6	13	4	2	5	3	2
Yankesicilik	17	24	22	22	17	32	26
Dolandırıcılık	24	3	2	17	4	3	3
Şahıstan Gasp	40	46	45	33	35	23	18
İşyerinden Gasp	2	0	0	1	0	0	0

*2010 ve 2011 yılına ait verileri 9 aylık verilerdir.

Kaynak: Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü İstatistikleri

Dolandırıcılık suçu ise 2005 ve 2007 yılları dışında yüksek olmasına rağmen diğer yıllarda 4'ü geçmemiştir. İş yerinden gasp suçu 2005 yılında 2 vaka, 2008 yılında 1 vaka yaşanmış diğer yıllar hiç yaşanmamıştır ve bu vakaların hiçbiri il merkezinde yaşanmamıştır. Hem oto hırsızlığı hem de otodan hırsızlık suçlarında ise yıllara oranla azalma görülmektedir. Şahıstan gasp suçu yıllara oranla azalma eğilimi göstermekle birlikte bu suçun büyük kısmı il merkezinin dışında gerçekleşmiştir.

Tablo 21**Kocaeli İl Merkezi Mala Karşı Meydana Gelen Suçlar**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010*	2011*
Evden Hırsızlık	25	4	6	5	17	7	9
İş Yerinden Hırsızlık	53	53	32	41	66	63	39
Otodan Hırsızlık	15	4	9	17	14	16	8
Oto Hırsızlığı	19	6	1	8	9	8	6
Resmi Kurumdan Hırsızlık	11	7	3	5	6	13	2
Diğer Hırsızlıklar	15	29	16	49	60	73	46
Mala Karşı Tasnif Dışı	-	-	-	15	13	-	-
Kapkaç	2	7	1	3	4	0	0
Yankesicilik	6	19	14	14	19	20	11
Dolandırıcılık	4	11	1	3	2	2	1
Şahıstan Gasp	1	7	5	9	8	11	6
İşyerinden Gasp	0	0	0	0	0	0	0

*2010 ve 2011 yılına ait verileri 9 aylık verilerdir.

Kaynak: Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü İstatistikleri

İl genelinde gerçekleşen sıralama il merkezinde de hemen hemen aynı şekildedir. Birinci sırada iş yerinde hırsızlık, ikinci sırada evden hırsızlık, üçüncü sırada ise yankesicilik yer almaktadır. Son üç yılda yaşanan dolandırıcılık suçlarının büyük kısmı il merkezinde gerçekleşmiştir. Aynı şekilde yankesicilik suçunun da büyük kısmı il merkezinde gerçekleşmiştir. İş yerinde gasp suçu tüm yıllarda il merkezi dışında gerçekleşmiştir.

3.7.3. Kayıp Çocuklar

Evden veya yurttan çeşitli sebeplerle ayrılan ve sokakta yaşamaya başlayan çocuklar; hayata karşı tecrübesiz olmaları nedeniyle ve sokakta ayakta kalabilmek için hem suça sürüklenebilmekte hem de yetişkinler tarafından suça konu olabilmektedirler. Bu anlamda kaybolan çocukların bulunma oranları büyük önem arz etmektedir.

Tablo 22**Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü Kayıp Büro Amirliği Faaliyetleri**

	Yurttan Kayıp Olan Çocuk Sayısı	Yurttan Kayıp Olup Bulunan Çocuk Sayısı	Evden Kayıp Olan Çocuk Sayısı	Evden Kayıp Olup Bulunan Çocuk Sayısı	Toplam Bulunan Çocuk Sayısı	Halen Aranan Çocuk Sayısı
2005	22	22	20	18	40	2
2006	37	33	93	86	119	11
2007	36	26	100	87	113	23
2008	68	68	125	122	190	3
2009	107	87	156	134	221	42
2010*	109	96	182	151	247	43
2011*	86	73	93	71	17	15

*2010 ve 2011 yılına ait verileri 9 aylık verilerdir.

Kaynak: Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü İstatistikleri

Kocaeli’de 2005-2011 yılları arasında kayıp çocukların sayısında (Tablo 22) sürekli bir artış gözlenmektedir. Fakat bu sayıların içerisinde bulunup tekrar kaçanların oranı belli olmadığı için net bir şey söylemek mümkün değildir. Yine de kayıp çocuk sayısında artış olmasına rağmen büyük kısmının bulunmuş olması olumlu bir durumdur. Yıllar itibariyle evden kaybolan çocukların oranı, yurttan kaybolan çocukların oranından fazladır. 2005 ve 2008 yıllarında evden ve yurttan kaybolan çocukların neredeyse tamamı bulunmuştur. 2006 yılında toplam kayıp çocuklar içerisinde arananların sayısı 11 ve 2007 yılında ise arananların sayısı ise 23’tür. 2009 yılında 263 kayıp çocuktan 221’i bulunmuş ve 42’si aranmaktadır. 2010 yılında ise kayıp çocuk sayısı 290’ı bulmuş ve bu çocukların 247’si bulunmuş 42’si ise aranmaktadır. Yurttan kaybolan çocukların bulunmasında, çocuğun yetiştirme yurtlarına alınmadan önce sosyal hizmetler tarafında çocuk hakkında yapılan detaylı araştırmaların büyük rolü vardır. 2011 yılında ise toplam bulunan çocuk sayısında istatistiki hata yapılmış olup 17 yazılmasına rağmen bu sayı aslında 144’tür. Bu yılda aranan çocuk sayısı ise 15’tir.

3.7.4. Sosyal Hizmet Büro Faaliyetleri

Çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesi amacıyla Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından önleyici hizmet çalışmaları yapılmaktadır. Bu bağlamda çocukların ve gençlerin çoğunlukla zaman geçirdikleri internet kafeler denetlenmekte, suçun

önlenmesi amacıyla denetimler yapılmakta ve çocukların sokakta çalışması veya çalıştırılmasının önlenmesi amacıyla denetimler yapılmaktadır.

Tablo 23

Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü Sosyal Hizmet Büro Faaliyetleri

	2009	2010*	2011*
Buluntu Çocuk Sayısı	46	57	41
Kuruma Teslim Edilen Çocuk Sayısı	46	34	22
12 Yaş Altı Suça Karışmış Çocuk Sayısı	4	0	0
Hakkında İşlem Yapılan Çocuk Sayısı	199	0	5
Sokakta Çalışan/Çalıştırılan Çocuk Sayısı	0	123	71
Suç Önleme Amacı İle Yapılan Denetim	18	21	12
Denetlenen İnternet Kafe Sayısı	22	66	52

*2010 ve 2011 yılına ait verileri 9 aylık verilerdir.

Kaynak: Kocaeli Çocuk Şube Müdürlüğü İstatistikleri

Sosyal hizmet faaliyetleri (Tablo 23) kapsamında buluntu çocuk sayısı 2009 yılında 46, 2010 yılında bu sayı 57'ye çıkmış ve 2011 yılında bu sayı 41'e düşmüştür. Kuruma teslim edilen çocukların sayısı ise 2009 yılında 46, 2010 yılında 34 ve 2011 yılında ise bu sayı 22'dir. 12 yaş altı suça karışmış çocuk sayısı 2009 yılında 4 iken 2010 ve 2011 yıllarında 12 yaş altında suça karışmış çocuk yoktur. Hakkında işlem yapılan çocuk sayısı 2009 yılında 199 iken 2010 yılında hakkında işlem yapılan çocuk yoktur. 2011 yılında işse bu sayı 5'tir. Sokakta çalışan veya çalıştırılan çocuk sayısı 2009 yılında yokken 2010 yılında bu sayının 123 olmasının nedeni kanaatimce 2009 yılında sokakta çalışan çocuk sayısının tasnif sisteminde yer almamasından dolayıdır. Sokakta çalışan veya çalıştırılan çocuk sayısı 2011 yılında ise 71'e düşmüştür. Suç önleme amacı ile yapılan denetim sayıları ise 2009 yılında 18, 2010 yılında 21 ve 2011 yılında 12'dir. Denetlenen internet kafe sayıları ise 2009 yılında 22, 2010 yılında 66 ve 2011 yılında da 52'dir.

3.8. Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Yaklaşımlar

Yapılan Mülakatlar tablo halinde gösterilmiştir ve Emniyet kısmında Çocuk Şube Müdürü ile yapılan görüşmeler, Kocaeli Barosu kısmında Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü ile yapılan görüşmeler, Yerel Yönetimler kısmında İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası Sorumlusu ile yapılan görüşmeler, Cezaevi kısmında Kocaeli T1 Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Psikoloğu ile yapılan görüşmeler ve Sivil Toplum Örgütü

kısımında ise Kocaeli Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Başkanı ile yapılan görüşmeler yer almaktadır. Mülakatlar görüşülenlerin kişisel görüşlerini ifade etmektedir.

Çocuğu suça sürükleyen en önemli etken veya etkenler	
Emniyet	Hiçbir çocuk suç işlemek için dünyaya gelmez. Çocuk aile içinde büyür ve sosyalleşir. Ailenin çocuğun sosyalleşmesinde çocuğa yeterli eğitim verememesi ve ailenin bilinçsiz olması durumunda çocuk suça yönelmektedir. Bu nedenle çocuğu suça sürükleyen en önemli etken ailedir. İkinci sırada ise çevre yer almaktadır.
Kocaeli Barosu	Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza" başlıklı eserinde şartların, bireyi suç işlemek zorunda bıraktığını ifade ederken, Patricia Highsmith ise "Trendeki Yabancılar" başlıklı eserinde birey zevk için suç işlemektedir. Yani bireyin suç işlemesindeki etkenler çevre ve şartlara göre değişmektedir. Genel olarak çocuğu suça sürükleyen etkenler başta çocuğun yaşadığı aile olmak üzere sosyal çevre dediğimiz çevresel faktörler olabileceği gibi; minimal düzeyde olarak çocuğun psikolojik rahatsızlığının olup olmadığı gibi bireysel etkenlerde olabilir. Tıp dünyasında psikolojik rahatsızlıkların temelinde yatan bir takım genetik özelliklerin etkisinin olup olmadığı tartışılmaktadır.
Yerel Yönetim	Her çocuk boş bir tablo gibidir. Çocuğun suça sürüklenmesindeki en önemli etken ailedir. Çocuk ailesi içindeki sosyo- ekonomik sorunlar gibi aileden kaynaklanan faktörlerin etkisiyle kısmen de aileden gelen genetik özellikler nedeniyle suça sürüklenmektedir.
Cezaevi	Çocuğu suç sürükleyen en önemli etken, çocuğun aile desteğinde yoksun olmasıdır. Çocuğun mali ve manevi yönden aile desteğinde yoksun olması sonucu çocuk bu eksikliği bir şekilde giderme yoluna gitmekte ve suça yönelmektedir.
Sivil Toplum Örgütü	Çocuğu suça sürükleyen en önemli etken çocuğun içinde

	yetiştirildiği aile ve çevresel ortamın olumsuz koşullarıdır. Aile yapısındaki işlevselliğin bozulması, aile yapısındaki değişim, yoksulluk, eğitimsizlik gibi sosyal faktörler de çocukları suça sürüklenmektedir.
--	---

Çocuk neden suç işler ve onu suç işlemeye yönelten faktörler	
Emniyet	Aile içindeki düzensizlikler, parçalanmış aile ve sorunları ve çocuğun aileye karşı kendini ispat etmek istemesi gibi aileden kaynaklan faktörlere çevresel etmenlerinde eklenmesiyle çocuk suça sürüklenmektedir.
Kocaeli Barosu	Bölünmüş aileler, aile içi şiddet, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, ailede bir veya birden çok suç işlemiş bireylerin varlığı, çocuğun suç ve suçluyla birlikte yaşaması, çocuğun suça açık ortamlarda bulunması, geniş bir şekilde medya etkisi gibi çevresel faktörler çocuğu suç işlemeye yönelten faktörlerdendir.
Yerel Yönetim	Bir çocuk mecbur kalmadıkça suç işlemez. Çocuk ailesinden kaynaklanan faktörlerin etkisiyle (parçalanmış aile, sosyo-ekonomik yapı, ailenin çocuğu istismar etmesi, ailenin eğitim durumu, aile içindeki çocuk sayısı gibi) suça yönelmektedir. Çocuğun parçalanmış aile içinde olması ve bu nedenle ebeveynlerin görevlerini yapamaması sonucu çocuk sokağa yönelmektedir. Sokağa yönelen çocuk ayakta kalabilmesi için para kazanmaya çalışması sonucu kendi gibi sokakta olan çocuklarla oluşturmaktadır. Etkileşim halinde olan bu çocuklar bir şekilde suça yönelmektedirler.
Cezaevi	Aile desteğinde yoksun olan çocuk bir şekilde hayatını devam ettirmeye çalışmakta ve hem ailesinden maddi olarak baskı görmesi hem de çevresinden gördüğü baskı sonucu çocuk suça yönelmektedir.
Sivil Toplum Örgütü	Çocuğu suça sürükleyen faktörler aile ve çocuğun çevresel sistemidir. Çocuğun sağlıklı bir çevresinin olmaması çocuğu

	suça sürüklemektedir. Çocuklar akran grubunun etkisiyle, çocuk eğer sokakta çalışıyorsa çalışma ortamının etkisiyle aile ve toplumsal yapının çocukları koruyamamaları nedeniyle suça yönelmektedirler.
--	---

Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesinin nedenleri	
Emniyet	Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesinde ki en önemli neden ailenin ekonomik durumudur. Ailenin çocuklarını seyyar satıcılık veya buna benzer gelir getirici faaliyetlere yöneltmeleri ya da eve para getirmelerini istemeleri sonucu çocuk suça yönelmektedir.
Kocaeli Barosu	Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesinin nedenleri genel olarak suça sürüklenmenin nedenlerinden farklı değildir. Kente özgü bir neden yoktur. Suça zemin hazırlayan şartların varlığının olması halinde suç meydana gelmektedir. Farklılık kentlerin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerine suç türlerinde veya niteliklerinde meydana gelmektedir. Küçük bir şehirde değeri düşük bir otomobil çalınırken, büyük şehirlerde lüks ve pahalı otomobiller çalınmaktadır.
Yerel Yönetim	Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesinde ki nedenler: ailede ki maddi olanaksızlıklar, çok kardeşlilik ve çocukların farklı bölgelerden gelen göç sonucu kent hayatına uyum sağlayamamalarıdır.
Cezaevi	Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesinde, şehrin kozmopolit yapısı ve hızlı değişen bir yapıda olması sonucu çocukların şehre ayak uyduramamaları en önemli nedendir.
Sivil Toplum Örgütü	Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesinin nedenleri olarak sanayileşme, göç ve buna bağlı olarak çarpık kentleşme, aile yapısındaki değişim ve ailenin işlevselliğin bozulması sonucu çocuğun otorite tanımaması, yoksulluk v.b. faktörleri sıralayabiliriz.

Kocaeli’de suça sürüklenmiş çocuklarla ilgili genel görünüm	
Emniyet	Kocaeli’de suça sürüklenmiş çocukların genel görünümü diğer illerle paralel bir şekildedir. Suça sürüklenen çocuklarda çete gibi profesyonel anlamda bir örgütlenme yoktur. Kısmen yankesicilik ve hırsızlık suçunda toplu halde suç işleme eğilimi vardır.
Kocaeli Barosu	İstatistiki bir değerlendirme gerektiğinden kesin bir şey söylemek mümkün olmamakla birlikte genel anlamda Kocaeli’de suça sürüklenen çocuk sayısında artış yaşanmaktadır.
Yerel Yönetim	-
Cezaevi	Kocaeli’de suça sürüklenen çocukların sayısında yavaş yavaş bir artış gözlenmekte ve suçun niteliği değişmektedir. Çocuklar tarafından işlenen suçlar daha çok nitelikli suçlar haline gelmektedir. Adam öldürme ve yaralama dahil suçu planlayarak ve organize bir şekilde işlemeye başlamaktadırlar. Kocaeli’de çocuklar kış mevsiminde hayat şartlarının zorlaşması nedeniyle suça daha fazla yönelmektedir. Bunun sonucunda cezaevinde kışın aşırı bir yoğunluk olmasına rağmen yazın bu sayı çok düşük bir hâl almaktadır.
Sivil Toplum Örgütü	Daha çok gecekondu bölgelerinde yaşayan ve yoksul ailelerde yetişen ve eğitim düzeyi düşük olan ailelerde suçu sürüklenme olasılığı daha yüksektir.

Kocaeli’de suça sürüklenen çocukların yöneldikleri suç türleri	
Emniyet	Kocaeli’de suça sürüklenen çocukların yöneldikleri suç türlerinin başında hırsızlık yer almaktadır.
Kocaeli Barosu	Mesleki hayatımda karşılaştığım vakalara dayalı olarak mala karşı suçlara özellikle hırsızlık suç türüne yönelmektedirler.
Yerel Yönetim	-
Cezaevi	Kocaeli’de çocuklar tarafından en çok mala karşı suçlar özellikle hırsızlık suçu işlenmektedir. Bunun dışında son

	yıllarda cinsel suçlarda bir artış yaşanmaktadır.
Sivil Toplum Örgütü	Karşılaştığım vakalara göre başta hırsızlık olmak üzere kapkaç, yankesicilik, darp ve şiddet uygulamadan kaynaklanan suçlara yönelmektedirler.

Kocaeli’de suça sürüklenen çocukların coğrafi olarak dağılımı	
Emniyet	Kocaeli’de gelir düzeyi düşük olan bölgelerde çocukların suça sürüklenme oranı yüksektir.
Kocaeli Barosu	Kesin bir şey söylemek mümkün olamamakla birlikte kentin ekonomik ve sosyal altyapısının düşük olduğu bölgelerde çocukların suça sürüklenme olasılığı yüksektir.
Yerel Yönetim	Sosyal Hizmetler İl müdürlüğü tarafından hazırlanan Kocaeli risk haritasına göre ilk başta Gebze olmak üzere (Gebze’de suça sürüklenen çocuklar genellikle İstanbul’da suç işlemektedirler) İzmit merkezde 28 Haziran Mahallesi, Topçular Mahallesi, Tavşantepe mahallesi, Serdar Mahallesi gibi risk bölgelerinde çocuklar ayakkabı boyacılığı, çöp toplayıcılığı, mendil satıcılığı gibi işlerle başlayıp daha sonra gerekli önlemler alınmadığında suça yönebiliyorlar.
Cezaevi	Kesin bir şey söyleyememekle birlikte Kocaeli’nin her bölgesinden çocuk suça sürüklenmektedir. Fakat yoğunluğu İzmit merkez ve Körfez ilçesi oluşturmaktadır.
Sivil Toplum Örgütü	Daha yoğun olarak sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan gecekondu bölgelerinde suça sürüklenme oranı daha fazladır.

Çocukların suça yönelmelerinin engellenmesinde sorumluluğu bulunan kurumlar arası koordinasyon	
Emniyet	Çocukların suça yönelmelerinin engellenmesinde sorumluluğu bulunan kurumlar arası koordinasyon yeterlidir. Yasal anlamda herhangi bir problem olmamasına rağmen kurumlar arasında çarkın dönmesinde bir problem vardır.
Kocaeli Barosu	Baro çocukların suça yönelmesinin engellenmesinde her türlü

	<p>organizasyonun içinde yer alır. Fakat bu anlamda kurumlardan yeterli yardım talebi almıyoruz. Örneğin, İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası kuruluş aşamasında Baro'dan destek talebi olmamıştır. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve okullar bu anlamda destek almaktadır. Genel anlamda çocukların suça yönelmelerinin engellenmesinde sorumluluğu bulunan kurumlar arası koordinasyon yeterli değildir.</p>
Yerel Yönetim	<p>İl genelinde kurumların koordinasyonunu sağlamaya yönelik İl Koordinasyon Kurulu vardır. Yerel yönetimlerin oluşturduğu mobil ekipler çalışan çocukları tespit etmekte ve aileleri ön bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır. Ayda bir toplantı yapıp eldeki veriler paylaşılmaktadır. Çocukların suça yönelmelerinin engellenmesinde sorumluluğu bulunan kurumlar arası koordinasyonun yeterli olduğunu düşünmüyorum</p>
Cezaevi	<p>Çocukların suça yönelmelerinin engellenmesinde sorumluluğu bulunan kurumlar arası koordinasyon şu an için yeterli değil ama Emniyetin ve Sosyal Hizmetlerin yaptığı çalışmalarla daha iyiye doğru bir gidiş var.</p>
Sivil Toplum Örgütü	<p>Çocukların suça yönelmelerinin engellenmesinde sorumluluğu bulunan kurumlar arası koordinasyon tamamı ile yeterli değildir. Ama koordinasyonun yeterli olmasına yönelik proje çalışmalar yapılmıştır.</p>

Çocukların mükerrer suçluluğu	
Emniyet	<p>Suç işleyen bir çocuğun tekrar suç işlemesi işlediği suç kavramına bağlıdır. Daha önce kavgaya karışmış olan bir çocuğun tekrar suça yönelme olasılığı düşükken, hırsızlık veya ailesi tarafından eve para getirmesi istenmesi nedeniyle suç işleyen çocuğun tekrar suça yönelme olasılığı yüksektir.</p>
Kocaeli Barosu	<p>Bir kez suç işleyen çocuk tekrar suç işlemeye devam eder veya</p>

	etmez şeklinde kesin bir değerlendirme yapmak mümkün değildir. Böyle bir değerlendirmede bulunmak çocuklara haksızlık olur.
Yerel Yönetim	Suçta sürüklenmiş bir çocuk iyi bir rehabilitasyon sürecinden geçmezse, ailesine ve çalıştığı ortama yani çocuğun yaşadığı ortama, sosyal çevresine iyi müdahale edilemezse çocuk suç işlemeye devam edecektir. Çocuğun tekrar suç işlemesini önlemeye yönelik önleyici tedbir çalışmalarının önemli rolü vardır. Çocuk suç işlediği ortamdan uzaklaştırılmalıdır. Bu anlamda da sahada çalışan personel desteklenmelidir.
Cezaevi	Bir kez suç işleyen çocuğun suç işlemeye devam etmesi durumu genellikle mala karşı suç işlemiş çocuklarda görülmekte olduğunu düşünüyorum.
Sivil Toplum Örgütü	Gerekli önlemler alındığı takdirde suçta sürüklenen çocukların bir daha suç işlemesinin önüne geçilebilir. Genelde önlem alınmadığı için devam etmektedir. Bazı suçta sürüklenmiş çocuklar sistematik bir şekilde suç işlemeye devam etmektedirler. Gerekli tedbirlerin alınmamış olması halinde suç davranışı kronikleşmiş bir hal almaktadır.

Suçta sürüklenmiş çocuklarda ve ailelerinde suç işleme eğilimi ve suçta sürüklenmiş çocukları diğer çocuklardan ayıran özellikler

Emniyet	Suçta sürüklenmiş çocukların ailelerinde suç işleme eğilimi vardır. Çocuk birçok şeyi ailesinde görmekte ve öğrenmektedir. Suçta sürüklenmiş çocukları diğer çocuklardan ayıran özellikler ise: Kötü bir aile, kötü bir eğitim, iyi olmayan çevreye sahip olma ve çocuğun yetiştiği ortamın sağlıksız olmasıdır.
Kocaeli Barosu	Suçta sürüklenmiş çocuklarda ve ailelerinde suç işleme eğiliminin olup olmadığına ilişkin genel bir değerlendirme yapmak mümkün değildir. Suçta sürüklenen çocuğun ailesinde suç işleyen birey olabilir de olmayabilir de kesin bir kanıda

	bulunmak doğru olmaz. Suça sürüklenmiş çocuğu diğer çocuklardan ayıran özellikler ise bu çocukların suça teşvik eden sebepleri yoğun bir şekilde yaşıyor olmalarıdır.
Yerel Yönetim	Ailede suç işleme eğilimi vardır. Ailede suç işleme eğilimi olduğu için çocuk suç işlemektedir. Ailede madde bağımlısı olan bir babanın çocuğu bir şekilde madde bağımlılığına bulaşmaktadır. Ailede iyi bir sosyo-ekonomik yapının olmaması, çocuğun iyi bir eğitim almamış olması, muhatap olmuş oldukları kişilerin çocuğa iyi bir model oluşturacak kişiler olmamaları suça sürüklenen çocukları diğer çocuklardan ayıran özelliklerdir.
Cezaevi	Ailelerde suç işleme eğilimi genelde vardır. Çocuk suçu bir şekilde aileden veya çevreden görmektedir. Suça sürüklenmiş çocuğu diğer çocuklardan ayıran farkı bu çocukların yerini belirleyememiş olmalarıdır. Ben öğrenci miyim? yoksa bir çalışan mı? Gibi bir kimlik bunalımında olan çocuklardır. Daha çok bu çocuklarda öfke var ve biraz daha atak ve cesurlar. Kendilerine olan güvenleri daha fazla ve bunun sonucunda, diğer çocukların yapamayacağı şeyleri göze alabiliyorlar.
Sivil Toplum Örgütü	Suça sürüklenmiş çocuklarda ve ailelerinde suç işleme eğilimi vardır. Bazı aileler kronik olarak suça eğilimli oldukları için aynı şeyi çocuklarına da yansıtmaktadırlar. Ayrıca ailede ihmal ve istismar edilen çocukların suça sürüklenme oranı yüksektir.

Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmelerinde ki artışın sebepleri	
Emniyet	Görünüşte artış varmış gibi görünmekle birlikte nüfus artışı ile birlikte değerlendirildiğinde genelde aynı seviyededir. Nüfus artışına paralel olarak artış göstermektedir.
Kocaeli Barosu	Çocuğu suça yönelten faktörler azalmazsa, sosyo-ekonomik çevresel faktörlerde iyileşme olmaması ve koordinasyon

	yetersizliğinin devam etmesi halinde çocukların suça sürüklenmesinde artış olacaktır. Bu gibi sebepler çocukların suça sürüklenmesinde ki artışın sebepleridir.
Yerel Yönetim	
Cezaevi	Kocaeli’de çocukların suça sürüklenme nedenleriyle aynı şekilde, şehrin kozmopolit yapısı ve hızlı değişen bir yapıda olması sonucu çocuklardaki suça sürüklenme oranı artmaktadır.
Sivil Toplum Örgütü	Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesine neden olan faktörlerin azaltılmaması sonucu artış yaşanmaktadır. Yaşanan aşırı göç ve bunun sonucunda çocuğun kent hayatına uyum sağlayamaması, aile yapındaki işlevselliğin bozulması, yoksulluk ve sosyal dışlanma gibi etkenlerin suça zemin hazırlaması nedeniyle artış yaşanmaktadır.

Günümüzde çocukların suça sürüklenmesi engellenmesi	
Emniyet	Çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesi için iyi bir aile eğitimi gereklidir. İyi bir aile eğitimi olduğu zaman çocuk suça sürüklenmez. Çoğu aile çocuğun bir kalbi olduğunun farkında değil, çocuk psikolojisinden, çocuğa nasıl davranması gerektiğinin, çocuğunun sorunlarına karşı nasıl başa çıkabileceğinden haberdar değil. Ailelerin iyi bir eğitim alarak bilinçlendirilmesi sonucunda sorun çözülür.
Kocaeli Barosu	Çocuk uluslar arası hukuk kuralları gereği iyi eğitim görme, sağlıklı ortamda yaşama hakkına sahiptir. Bu ortamların hazırlanamaması halinde suça yönelme artacaktır. Çocukların suça yönelmesinin engellenmesi için çocukların sahip oldukları temel hakların sağlanması ve ıslah amacı taşıyan politikaların oluşturulması gerekmektedir.
Yerel Yönetim	Günümüzde çocukların suça sürüklenmesi engellenmesi için değişen devlet politikasının kurumlarca birebir uygulanması gerekmektedir. Sorunun çözümü için kurumların esneklik

	sağlamamaları gerekmektedir.
Cezaevi	Çocukların suça sürüklenmesinin engellenmesinde aile eğitimin iyi olması ve ailenin çocuk hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Ailelerin çocuklarına karşı daha duyarlı olmaları gerekmektedir. Öyle ki tahliye olan çocuğunu karşılamaya bile gelmeyen aileler var. Ayrıca çocukların suça sürüklenmelerinin engellenmesi için sosyal haklarından mahrum olmamaları gerekmektedir.
Sivil Toplum Örgütü	Aileye karşı psiko-sosyal destek hizmetlerin artırılması, çocukların eğitiminin devamının sağlanması, yoksul ailelere yönelik sosyal programların sağlanması, sosyal dışlanmaya maruz kalan kesimlerin topluma entegrasyonunun sağlanması ve suça sürüklenen çocuğun uzman personelle iyi bir rehabilitasyon sürecinden geçmesi sonucu çocukların suça sürüklenmesi engellenebilir.

Çocukların suça sürüklenmesinin engellenmesinde ilk sorumluluğu olan merci	
Emniyet	Çocuğun suça sürüklenmesinde en önemli etken ailedir ve çocuğun suça sürüklenmesinin engellenmesinde iyi aile eğitimi gerekli olduğundan dolayı ilk sorumlu merci ailenin eğitimden sorumlu olan kurumdur. Bu da sosyal hizmetlerdir.
Kocaeli Barosu	Çocukların suça sürüklenmesinin engellenmesinin çözümünde başta aile olmak üzere toplumun tüm katmanları sorumludur.
Yerel Yönetim	İlk sorumlu merci aile, aileden sonra okul, sosyal çevre, emniyet müdürlüğü, yerel yönetimler; bunların hepsi bir arada rol almalıdır. Tek bir kurum olarak değerlendirmemek gerekmektedir.
Cezaevi	Çocukların suça sürüklenmesinin engellenmesinde ilk sorumlu merci çocuğun eğitimi ve sosyalleşmesinden sorumlu olan ailedir.
Sivil Toplum Örgütü	Çocukların suça sürüklenmesinin engellenmesinde sorumluluğu olan mercinin ilk ve tek olması yerine kurumlar arasında

	ortak sorumluluğun olması gerekmektedir.
--	--

Çocukların suça sürüklenmesini önlenmede cezai yaptırımların rolü	
Emniyet	Çocukların suça sürüklenmesini önlenmede cezai yaptırımların rolü çocuğun daha suç işleyip işlemediğine göre değişmektedir. Çocuk daha önce suç işlemiş ise cezai yaptırımların rolü olumludur. Ancak suç işlememiş bir çocuk için cezai yaptırımların rolü yok denecek kadar azdır.
Kocaeli Barosu	Cezai yaptırımların rolünde karşınızdaki çocuğun algısı önemlidir. Karşınızdaki çocuğun çevresinde ve ailesinde suç işleyip hapse giren kişilerin olduğu bir ortamda bulunmasından dolayı, çocuk suç işleyip hapse girmeyi normal karşılayabilir. Ama çevresinde böyle bir ortamda yaşamayan çocuk için suç işleyip hapse girmek onun için mimlenmek anlamına gelir ve bundan utanç duyar. Ayrıca cezai yaptırımların ıslah amacı taşıması gerekmektedir. Cezai yaptırımlarda ıslah amacı taşıyan politikalar hazırlanırsa çocuk suçluluğunun önüne geçilebilir.
Yerel Yönetim	Suç işleyip ıslahevine giden çocuk, ıslahevinde çocuğa iyi bir sosyal çevrenin oluşturulmaması, yeterli düzeyde psikolog ve sosyolog desteği alamaması ve çocuğun ıslahevinde diğer suça sürüklenmiş çocuklarla birlikte etkileşim halinde olmasıyla birlikte suçta uzmanlaşması nedeniyle cezai yaptırımların suça sürüklenmeyi engellemedeki rolü başarısızdır. Cezaevi ya da ıslahevinde çocukların kaliteli zaman geçirmeleri ve faydalı olmaya yönelik faaliyette bulunmaları gerekmektedir. Bu anlamda İzmit Belediyesi, Kandıra T1 Çocuk Tutukevi'nde mum ve mis sabun atölyesi açılmasına katkıda bulunmuştur.
Cezaevi	Çocukların suça sürüklenmesinin engellenmesinde cezai yaptırımların geçerliliğinin olumlu yanı yok. Burada bütün yapılan rehabilite çalışmalarına rağmen, çocuklar burada farklı suç türlerini öğreniyorlar. Cezai yaptırımların suçun

	<p>engellenmesinde olumlu bir etkisinin olması için uygulamada değişikliklere gidilmesi gerekmektedir. Belirttiğim gibi suça sürüklenen çocukların aile desteğinden yoksun olmaları ailede almaları beklenen belli ahlaki ve toplumsal eğitimleri almamalarına neden olmaktadır. Bu da ceza uygulamalarının bu çocuklar üzerinde pek de etkili olmaması sonucunu doğurmaktadır. Bu noktada cezai yaptırımların uygulamalarında aile içinde verilmeyen desteğin verilmesi ve çocuğun toplumsal gelişimine katkıda bulunacak eğitimlere yönelik çalışmalar yapılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra suça karışan tutuklu çocukların (çocuklar hüküm aldıktan sonra çocuk eğitim evlerinde barındırılmaktadır) suça neden olan ortamı çağrıştıran ceza infaz kurumları dışında barındırılmalarının daha uygun olacağını düşünmekteyim</p>
Sivil Toplum Örgütü	<p>Çocukların suça sürüklenmesini önlenmede cezai yaptırımların rolü yetersizdir. Bilakis cezai yaptırımların yanlış uygulaması çocuğun suça eğilimini arttırabilir. Bu nedenle cezai yaptırımlardan ziyade psikososyal ve eğitsel çalışmalar yapılması suçun önlenmesinde daha etkin sonuçlar verecektir. Çocuğun iyi bir rehabilitasyon sürecinden geçmesi gerekmektedir.</p>

Çocukların suça sürüklenmesini önlenmede emniyet güçlerinin rolü	
Emniyet	<p>Emniyet güçleri olmazsa suçun önüne geçilemez. Bu anlamda suçu önleyici tedbirler olarak suçun engellenmesinde rolü tartışılmaz. Çocuk Polisi'nin çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesi anlamında profesyonelleşmesi ile sorunun çözümünde daha etkili olacaktır.</p>
Kocaeli Barosu	<p>Kurumların koordinasyonu sağlıklı bir şekilde gerçekleşirse emniyet güçlerinin faaliyetleri daha sağlıklı hale gelebilir. Emniyet güçlerinin faaliyetleri yadsınamaz ama çocukların</p>

	suça sürüklenmesinin önlenmesinde diğer kurumların etkili olması gerekmektedir.
Yerel Yönetim	Emniyet güçlerinde çalışanların hem yasal olarak hem de materyal olarak desteklenmesi gerekmektedir. Emniyet güçlerinin görev ve yetki tanımlarında yer alan görevlerinden fazla yapabileceği bir şey yoktur. Sonuçta emniyet güçleri çocuk suç işleyene kadar çocuğa müdahale edememektedir.
Cezaevi	Emniyet güçlerinin önleyici hizmetler anlamında çocuk daha suça bulaşmadan önlenmesi için çalışmalarını daha da artırmalıdır.
Sivil Toplum Örgütü	Çocukların suça sürüklenmesini önlenmede emniyet güçlerinin rolü tek başına yetersizdir. Koruyucu ve önleyici tedbirlerin artırılması gerekmektedir.

Çocukların suça sürüklenmesini önlenmesinde model önerisi	
Emniyet	Aile eğitimini mükemmel yapabilirsek çocukların suça sürüklenmesini önemede başarılı olabiliriz. Bunun yanında çocuklar hareketli varlıklardır ve sürekli meşgul olmak isterler. Dolayısıyla çocukların sosyal ve eğitici faaliyetlere yönltilmesi ve bu faaliyetlere katılımının artırılması gerekmektedir.
Kocaeli Barosu	Çocuklar çok özel varlıklardır. Bu noktada devletin bireye bakış açısı çok önemlidir. “Devlet birey içindir” düşüncesinin gereği olarak eğitim eşitliğinin sağlandığı, bütün çocukların sosyal haklardan yaralanacak ortamların hazırlandığı, (Asgari ücretin 629 TL ve açlık sınırınının 881 TL olduğu ortamda ailenin çocuğa sunabileceği sosyal hayatın sınırlığı nedeniyle çocuğun sahip olduğu sosyal hakların devlet tarafından yerine getirilmesi. Sinema ve tiyatroların ücretsiz olması gibi) suçu ve suçu azaltan eğitim programlarının hazırlandığı, ailelerin eğitiminin artırıldığı ve aynı zamanda çocuğu suç işlemeyen kurtarmanın yanında çocuğu suç mağduru olmaktan da

	kurtarıldığı yani çocuğu suça konu olmaktan çıkaracak bir sistem olmalıdır.
Yerel Yönetim	Çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesine yönelik olarak her kurumdan özellikle saha elemanların oluşan bir kurul oluşturulup, planlama dahilinde çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesine yönelik çalışmalıdırlar. Bu kurumlardan gelen personelin tek sorumluluğu da engelleme olmalıdır.
Cezaevi	Sorunun çözümünde merkezde aileden başlayarak bir model oluşturulmalıdır. Ayrıca toplumda ki değer ve yargıların değişmesi gerekmektedir. Kız arkadaşına laf atanı yaralarım mantığı gibi yargıların değişmesi gerekmektedir. Çocuk bu değer ve yargıların olduğu çevrede yaşadığı için bunu onun için normal bir durum haline gelmektedir.
Sivil Toplum Örgütü	Suç çok boyutlu bir kavram olması nedeniyle, paydaş kurumların (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu, Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Örgütlerinin... vb) ortaklaşa yürüttüğü koordineli bir şekilde çalışma ve soruna bütüncül açıdan yaklaşan bir model ile suça sürüklenen çocukların topluma kazandırılması ve suçun önlenmesi mümkün olacaktır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çocuğu suça sürükleyen en önemli etken veya etkenler kısmında ortak kanı, en önemli etkenin başta aile olduğudur. Ancak Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörünün aktardığı gibi bazen toplum bireylere suç işlemekten başka çare bırakmazken, bazı bireyler ise zevk için suç işlemektedirler. Toplum içindeki olumsuz değer ve yargıların bireyleri suça yöneltmedeki etkileri yadsınamaz. Çocuğun sosyalleşmesinde ailenin çocuğa yeterli eğitim verememesi ve ailenin bilinçsiz olması durumunda, ailenin çocuğa maddi ve manevi yönden destek olmaması durumunda ve aile yapısındaki işlevselliğin bozulmasıyla çocuk suça yönelmektedir. Çocuğu suça sürükleyen etmenler ailenin dışında, sosyal çevre dediğimiz çevresel faktörler olabileceği gibi; minimal düzeyde olarak çocuğun psikolojik rahatsızlığının olup olmadığı gibi bireysel etkenlerde olabilir.

Çocuğu suç işlemeye yönelten faktörlerde ise aileden çevreden kaynaklanan faktörlerin birleşimi sonucunda çocuk suça sürüklenmektedir. Aile içindeki düzensizlikler, ailenin parçalanmış olması ve bunun sonucunda sevgi yoksunluğu, çocuğun aileye karşı kendini ispat etmek istemesi, aile içi şiddet, ailede bir veya birden çok suç işlemiş bireylerin varlığı gibi aileden kaynaklanan faktörler; çocuğun suç ve suçluyla birlikte yaşaması, çocuğun suça açık ortamlarda bulunması, geniş bir şekilde medya etkisi, olumsuz akran etkisi gibi çevresel faktörlerle birleşince çocuklar suça sürüklenebilmektedirler.

Çocukların aile desteğinden yoksun olmaları sonucu çocuk sokağa yönelmekte ve sokağa yönelen çocukların ayakta kalabilmesi için para kazanmaya çalışması sonucu kendi gibi sokakta olan çocuklarla grup oluşturmaktadırlar. Etkileşim halinde olan bu çocuklar bir şekilde suça yönelmektedirler.

Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesinde ki en önemli neden ailenin ekonomik durumudur. Ayrıca ailedeki çok kardeşlilik ve şehrin kozmopolit yapısı ve hızlı değişen bir yapıda olması nedeniyle çocukların farklı bölgelerden gelen göç sonucu kent hayatına uyum sağlayamamaları, çocukları suça sürükleyen nedenlerdendir. Ancak Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü kente özgü bir neden olmadığını, suça zemin hazırlayan şartların varlığının olması halinde suç meydana geldiğini ifade etmektedir. Farklılık kentlerin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerine suç türlerinde veya

niteliklerinde meydana gelmektedir. Küçük bir şehirde değeri düşük bir otomobil çalınırken, büyük şehirlerde lüks ve pahalı otomobiller çalınmaktadır.

Kocaeli’de suça sürüklenmiş çocuklarla ilgili genel görünümü ile ilgili İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası Sorumlusu cevap vermemiştir. Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü ise kesin bir şey söylemek mümkün olmamakla birlikte genel anlamda Kocaeli’de suça sürüklenen çocuk sayısında artış yaşandığını ifade etmiştir. Çocuk Şube Müdürü ise diğer illerle ve nüfus artışı ile paralellik gösterdiğini ifade etmiştir. Çocuk Şube Müdürü, suça sürüklenen çocuklarda çete gibi profesyonel anlamda bir örgütlenme olmadığını, kısmen yankesicilik suçunda birlikte suç işleme eğilimi olduğunu ifade etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu Psikoloğu ise, suça sürüklenen çocukların sayısında yavaş yavaş bir artış gözlenmekte ve suçun niteliği değiştiğini ifade etmiştir. Çocuklar tarafından işlenen suçlar daha çok nitelikli suçlar haline gelmektedir. Adam öldürme ve yaralama dahil suçu planlayarak ve organize bir şekilde işlemeye başlamaktadırlar. Kocaeli Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Başkanı ise, Kocaeli’de daha çok gecekondu bölgelerinde yaşayan ve yoksul ailelerde yetişen ve eğitim düzeyi düşük olan ailelerde suçu sürüklenme olasılığı daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Ancak dikkat çeken kısım Kocaeli’de çocuklar kış mevsiminde hayat şartlarının zorlaşması nedeniyle suça daha fazla yöneliyor olmaları ve bunun sonucunda cezaevinde kışın aşırı bir yoğunluk olmasına rağmen yazın bu sayı çok düşük bir hâl olmasıdır.

Bu durumun en önemli nedeni, çocuğun aile içinde bulamadığı ilgi ve alakayı sokakta aramaya başlaması, aile içindeki düzensizlikler ve huzur ortamının olmaması sonucu evi terk eden çocukların, kışın hayatın zorlaşması nedeniyle suça yöneliyor olmalarıdır. Bu nedenle Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmesinin önlemenin yolu çocukları sokaktan ve başıboşluktan kurtarmaktan geçmektedir.

Kocaeli’de suça sürüklenen çocukların yöneldikleri suç türleri sorusuna İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası Sorumlusu soruya cevap vermemiştir. Genellikle başta hırsızlık olmak üzere mala karşı suçlar cevabı verilmiştir. Çocukların mala karşı suçlara yönelmelerinin nedeni yukarıda suça sürüklenme nedenlerinde de yer alan ailenin ekonomik durumunun yetersizliğidir. Çocuk Şube Müdürünün ifade ettiği gibi, ailenin çocuklarını seyyar satıcılık veya buna benzer gelir getirici faaliyetlere

yönelmeleri ya da eve para getirmelerini istemeleri sonucu çocuk suça yönelmektedir. Bunun sonucu olarak da çocuklar başta hırsızlık olmak üzere, mala karşı suçlara yönelmektedirler. Ancak hırsızlık suçu toplamda birinci sırada yer almasına rağmen, özellikle son yıllarda şahsa karşı suçlar, mala karşı işlenen suçların iki katından fazladır.

Kocaeli’de suça sürüklenen çocukların coğrafi olarak dağılımı sorusuna genellikle, gelir düzeyi düşük olan bölgelerde çocukların suça sürüklenme oranı yüksek olduğu ifade edilmiştir. Ancak bu soruya Ceza İnfaz Kurumu Psikoloğu, yoğunluğu İzmit merkez ve Körfez ilçesi oluşturduğunu ifade etmiştir. İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası Sorumlusu ise İzmit merkez için 28 Haziran Mahallesi, Topçular Mahallesi, Tavşantepe mahallesi, Serdar Mahallesi gibi risk bölgelerinde çocukların ayakkabı boyacılığı, çöp toplayıcılığı, mendil satıcılığı gibi işlerle başlayıp daha sonra suça yöneldiklerini ifade etmiştir.

Çocukların suça yönelmelerinin engellenmesinde sorumluluğu bulunan kurumlar arası koordinasyonun Çocuk Şube Müdürü hariç yeterli olmadığı ancak koordinasyonun yeterli olmasına yönelik çalışmaların yapıldığını ve daha iyiye doğru bir gidişin olduğunu ifade etmişlerdir.

Bir kez suç işleyen çocuğun tekrar suç işlemeye devam edip etmeyeceğine yönelik Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü devam eder veya etmez gibi kesin bir değerlendirme yapmanın çocuklara hırsızlık olacağını ifade etmiştir. Çocuk Tutukevi psikoloğu ve Çocuk Şube Müdürü ise çocuğun tekrar suç işlemesini işlediği suç türüne bağlamıştır. Daha önce kavgaya karışmış olan bir çocuğun tekrar suça yönelme olasılığı düşükken, hırsızlık veya ailesi tarafından eve para getirmesi istenmesi nedeniyle suç işleyen çocuğun tekrar suça yönelme olasılığı yüksektir. İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası sorumlusu ile Kocaeli Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Başkanı ise Çocuğun tekrar suç işleyip işlemeyeceğini gerekli önlemlerin alınıp alınmamasına bağlamışlardır.

Suçta sürüklenmiş çocukların ailelerinde suç işleme eğilimi olup olmadığı kısmında Çocuk Hakları Komisyonu koordinatörü suça sürüklenen çocuğun ailesinde suç işleyen birey olabilirde olmayabilirde kesin bir kanıda bulunmak doğru olmayacağını ifade etmiştir. Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü hariç genelde suça sürüklenen çocukların ailelerinde suç işleme eğiliminin olduğu kanaatindedirler. Çünkü çocuklar

aile içinde sosyalleşirler ve birçok şeyi aile içinde öğrenirler. Konuyla ilgili olarak İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası sorumlusu durumu ailede madde bağımlısı olan bir babanın çocuğu bir şekilde madde bağımlılığına bulaşmaktadır diye ifade etmektedir.

Suçta sürüklenmiş çocukları diğer çocuklardan ayıran özelliklerin başında bu çocukların suça teşvik eden sebepleri yoğun bir şekilde yaşıyor olmaları gelmektedir. Kötü bir aile, kötü bir eğitim, iyi olmayan çevreye sahip olma, çocuğun yetiştiği ortamın sağlıksız olması, ailede iyi bir sosyo-ekonomik yapının olmaması, muhatap olmuş oldukları kişilerin çocuğa iyi bir model oluşturacak kişiler olmamaları, bu çocukların yerini belirleyememiş olmaları sonucu kimlik bunalımı yaşıyor olmalarıdır. Suçta sürüklenen çocuklar diğerlerine oranla daha fazla öfkeli ve biraz daha atak ve cesurdurlar. Kendilerine olan güvenleri daha fazla ve bunun sonucunda, diğer çocukların yapamayacağı şeyleri göze alabiliyorlar.

Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmelerinde ki artışa yönelik soruya Çocuk Şube Müdürü görünüşte artış varmış gibi görünmekle birlikte nüfus artışı ile birlikte değerlendirildiğinde genelde aynı seviyede olduğunu ve nüfus artışına paralel olarak artış gösterdiğini ifade etmiştir. İzmit Belediyesi Çocuk Hakları Masası Sorumlusu soruyu cevaplamamıştır. Kocaeli’de çocukların suça sürüklenmelerinde ki artışın sebeplerini suça sürüklenme nedenleriyle aynı olduğu ve suça yönelten faktörler azalmazsa, sosyo-ekonomik çevresel faktörlerde iyileşme olmaması ve koordinasyon yetersizliğinin devam etmesi, yaşanan aşırı göç ve bunun sonucunda çocukların kent hayatına uyum sağlayamaması, aile yapındaki işlevselliğin bozulması, yoksulluk ve sosyal dışlanma gibi etkenlerin suça zemin hazırlaması halinde çocukların suça sürüklenmesinde artış olacağı ifade edilmiştir.

Günümüzde çocukların suça sürüklenmesi engellenmesi konusundaki ortak kanı, çocuğun suça sürüklenmesinde en önemli etken aile olduğuna göre iyi bir aile eğitimi gereklidir ve ailenin çocuğa karşı duyarlı ve bilinçli olması gereklidir. Ailelerin çocuk psikolojisinden, çocuklara nasıl davranılması gerektiğinden, çocuğunun sorunlarına karşı nasıl başa çıkabileceğine yönelik bilgili olması gereklidir. Çocukların suça yönelmesinin engellenmesi için çocukların sahip oldukları temel hakların sağlanması ve ıslah amacı taşıyan politikaların oluşturulması gerekmektedir. Çocukların eğitiminin devamının sağlanması, yoksul ailelere yönelik sosyal programların sağlanması, sosyal

dışlanmaya maruz kalan kesimlerin topluma entegrasyonunun sağlanması ve suça sürüklenen çocuğun uzman personelle iyi bir rehabilitasyon sürecinden geçmesi sonucu çocukların suça sürüklenmesi engellenebilir.

Ayrıca çocukların hareketli varlıklar olması sonucu sürekli bir şeylerle meşgul olmak isteyecek olmaları nedeniyle, çocukların sportif, sosyal ve bilimsel faaliyetlere yönlendirilerek kaliteli zaman geçirmeleri sağlanarak, faydalı bir birey olabilirler. Örneğin genç nüfusu ile övünen ülkemizde olimpiyatlara gönderdiğimiz sporcu sayısı çoğu ülkenin gerisindedir. 2008 Pekin Olimpiyatlarına gönderdiğimiz sporcu sayısı 68 iken; Almanya 439, Fransa 323, İtalya 344, Büyük Britanya 312, İspanya 287 sporcu göndermiştir. 2012 Londra Olimpiyatlarına 114 sporcu göndererek sayı artırılmış olsa da gençleri spora teşvik edilmesine daha da önem verilmelidir. Çocukların ilköğretimdeyken yeteneklerine göre yönlendirilmeli ve profesyonel bir şekilde destek ve eğitim almaları gerekmektedir. Çocukların doğal bir şekilde değil, planlı bir şekilde büyümeleri ve gelişmeleri sağlanabilirse suça sürüklenmeleri engellenebilir.

Çocukların suça sürüklenmesinin engellenmesinde ilk sorumluluğu olan merci sorusuna Çocuk Şube Müdürü ailenin eğitimden sorumlu olan kurum olan sosyal hizmetler olarak cevaplamıştır. Ceza İnfaz Kurumu Psikoloğu ise çocuğun eğitimi ve sosyalleşmesinden sorumlu olan aile olarak cevaplamıştır. Diğerleri ise ilk ve tek merci yerine başta aile olmak üzere toplumun tüm katmanlarının sorumluluğu olduğunu ifade etmişlerdir.

Çocukların suça sürüklenmesini önlenmede cezai yaptırımların rolü kısmında Çocuk Şube Müdürü, çocuğun daha suç işleyip işlemediği ayrımına göre değerlendirmede bulunmuştur ve çocuk daha önce suç işlemiş ise cezai yaptırımların rolü olumludur. Ancak suç işlememiş bir çocuk için cezai yaptırımların rolü yok denecek kadar azdır. Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü ise cezai yaptırımların etkisinde çocuğun algısının ön planda olduğunu ve cezai yaptırımların ıslah amacı taşıması gerekmektedir. Cezai yaptırımlarda ıslah amacı taşıyan politikalar hazırlanırca çocuk suçluluğunun önüne geçilebileceğini ifade etmiştir. Ama genel kanı çocukların suça sürüklenmesini önlenmede cezai yaptırımların rolünün yetersiz olduğudur. Çocukların iyi bir rehabilitasyon sürecinden geçmeleri gerekmekte ve cezai yaptırımların uygulamalarında çocuğa aile içinde verilmeyen desteğin verilmesi ve çocuğun toplumsal gelişimine katkıda bulunacak eğitime yönelik çalışmalar yapılmasının daha uygun olacaktır.

Çocukların suça sürüklenmesini önlenmede emniyet güçlerinin rolü kısmında ortak kanı suçu önlemede emniyet güçlerinin rolü yadsınama ancak önleyici hizmet anlamında daha fazla etkin olmaları ve diğer kurumların emniyet güçlerine destek olmaları gerektiğidir.

Çocukların suça sürüklenmesini önlenmesinde model önerisi olarak şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Sorununun merkezinde yer alan ailenin eğitiminden başlayarak, çocukların aileleri tarafından karşılanamayan sosyal hakların faydalanması için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bunun içinde yoksulluğun önlenmesi gerekmektedir. Toplumdaki olumsuz değer ve yargıların değişmesine yönelik çalışmaların yapılması ve sosyal grupların topluma uyum sağlamasına ve toplumdaki dışlanmasını ve ötekileşmesini önlemeye yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Tüm kurumların koordineli olarak çalıştığı ve sahada çalışan personelin desteklenmesi ile çocukların suça sürüklenmesi önlenir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Ada, Ş. (2007), Suçlu Çocukların Türkiye Profili. A. Solak (Ed.). *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu* içinde, Ankara: Anı Yayıncılık. 297-319.
- Akalın, N. (1999). Çocuğun Suça İtilmesinde Toplumsallaşma Öğelerinin Etkisi. 1. *İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı*. İstanbul: İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, 524-533.
- Akduman G. G ve G. Baran (2009). Çocuk Suçluluğu, Akran İstismarı ve Kendilik Algısı. Ş. Uludağ, O. Dolu, C. Doğutaş ve H. Büker (Ed.). *Kanunla İhtilaf Halindeki Çocuklar* içinde, Ankara: Polis Akademisi Yayınları. 49- 76.
- Akers, L. R.. (1999). *Criminological Theories*. London: Fitzroy Dearbon Publishers.
- Akıncı, F. Sokullu (1999). *Kriminoloji*. 2. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım
- Ayan, S. (2011). *Suçlu Kim? Türkiye’de Çocuk Suçluluğu*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Aydın, E. D. (1992). *Bilişim Suçları ve Hukukuna Giriş*. Ankara: Doruk Yayınları.
- Aydın, M. (2009). Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Alternatif Yaptırımlar. Ş. Uludağ, O. Dolu, C. Doğutaş ve H. Büker (Ed.). *Kanunla İhtilaf Halindeki Çocuklar* içinde, Ankara: Polis Akademisi Yayınları. 163-182.
- Attar, H. (1994). *Eğitim ve Çocuk Suçluluğu*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Avşar, Z. ve G. Öngören (2010). *Bilişim Hukuku*, İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları.

- Brandt, D. (2006). *Delinquency, Development, And Social Policy*. New Haven And London: Yale University Press.
- Can, C. (2002). *Toplumsal İnsanın Evrensel Doğası ve Cinsel Suçlar*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Cevher, M. (2007). Suça Sürüklenen Çocuklar. A. Solak (Ed.). *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu* içinde, Ankara: Anı Yayıncılık. 19-35.
- Demirbaş, T. (2001). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Dolu, O. (2010). *Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji*. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ereş, F (2008). Toplumsal Bir Sorun: Suçlu Çocuklar. A. Solak (Ed.). *Çocuk Suçluluğu ve Aile* içinde, Ankara: Hegem Yayınları. 157-178.
- Giddens, A. (2000), *Sosyoloji*. H. Özel, C. Güzel (çev.). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Günçe, G. (22-23 Haziran 1983). Çocuk Suçluluğu ve Aile. *Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu*. Ankara: A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. 1-6.
- İçli, T. G. (1994). *Kriminoloji*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- İçli, T. G. (2003), Toplumdan Kopuş: Suç ve Şiddet. İ. Sezal (Ed.). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara: Martı Yayınevi, 498-558.
- İnanç, B. Y., M. Bilgin ve M. K. Atıcı (2007), *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*. 3. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- İstanbul Barosu Yayını (2004). *CMUK Verilerine Göre Suç İsnat Edilen Çocuklar Hakkında Rapor*, İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları.

- Özkalp, E. (2003). *Sosyolojiye Giriş*. 12. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Musick, D. (1995). *An Introduction To The Sociology Of Juvenile Delinquency*. New York: State University Of New York Pres.
- Picca, G. (1995). *Kriminoloji*. E. Erbaş (çev.). İstanbul: İletişim Yayınları (orijinal baskı tarihi 1983)
- Saldırım, M. (2007). Ceza İnfaz Kurumundan Eğitim Kurumuna. A. Solak (Ed.). *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu* içinde, Ankara: Anı Yayıncılık, 77-97.
- Sevük, H. Yokuş (1998). *Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu İle Mücadele Kurumsal Yaklaşım*, İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Südütemiz, O. (12-14 Kasım 2009), Çocuk Adalet Sistemi ve Sosyal Hizmet Mesleği Uygulamaları. *Sosyal Dışlanma ve Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Sempozyumu 09*. Ankara: Başkent Üniversitesi, 387-394.
- Shoemaker, D. J. (1990). *Theories of Delinquency: An Examination of Explanations of Delinquent Behavior*, New York Oxford: Oxford University Pres.
- Temel, Z. F. ve V. Bayraktar (2009). Çocukları Suça İten Ailesel Nedenler. Ş. Uludağ, O. Dolu, C. Doğutaş ve H. Bükler (Ed.). *Kanunla İhtilaf Halindeki Çocuklar* içinde, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 214-236.
- Tor, H. (2008). Çocuk Suçluluğunda Ailenin Rolü. A. Solak (Ed.). *Çocuk Suçluluğu ve Aile* içinde. Ankara: Hegem Yayınları, 47-62.
- Uluğtekin, S. (2004). *Çocuk Mahkemeleri ve Sosyal İnceleme Raporları*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.
- Uluğtekin, S. (1991). *Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Wirth, L. (1981). Ideological Aspects of Social Disorganization. A. Rege (Ed.) *On Cities and Social Life*, Chicago: The University of Chicago Press.

Yavuzer, H. (2006). *Çocuk ve Suç*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Sürekli Yayınlar

- Akdoğan, H. (2005). Çocuğun Cinsel İstismarı ve Türkiye’de Cinsel İstismarı Önlemeye Yönelik Çalışmalar. *Polis Bilimleri Dergisi*. 7.1, 1-16.
- Bahar, İ. ve K. Seyhan (2006). Çocukta Suçluluğun Gelişmesine Yol Açan Faktörler. *Polis Dergisi*. 47, 96-112.
- Çelik, D. Ş. (2003). Çocuk Suçluluğunda Ailenin Rolü. *Polis Dergisi*, 9.34, 42-45.
- Çoşar, Y. (2005). Kentleşen Türkiye’de Çocuk Suçluluğu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 56, 281-327.
- Erkan, R. ve M. Y. Erdoğan (2006). Göç ve Çocuk Suçluluğu. *Aile ve Toplum Dergisi*. 3.9, 79-91.
- Fert, İ. (2006). Suç Teorileri ve Suç Profili. *Polis Dergisi*. 47, 301-314.
- Gökpinar, M. (2007). Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Çocuk Suçluluğu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 72, 206-233.
- Güler, M. (2010). Sosyal Psikoloji Bakış Açısından Çocuk ve Ergenlerde Suçlu Davranış Gelişimi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 89, 355- 372.
- Işık, H. (2006). Çocuk Suçluluğu Ve Okullar İle İlişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7.2, 287-299.
- Kızmaz, Z. (2005). Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 29.2, 149-174.
- Seyhan, D. ve H. Zincir (2009). Tutuklu/Hükümlü Gençlerin Benlik Saygısı Düzeyleri İle Aile Özelliklerinin İncelenmesi ve Aralarındaki Korelasyonun Belirlenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*. 5.19, 7-24.

Taşdöven, H. (2000). Çocuk Suçluluğu Olgusunda Polisin Yeri Ve Çocuk Hakları Sözleşmesi Bağlamında Uygulamaların Değerlendirilmesi. *Polis Dergisi*, 23, 46- 62.

Toprak, U. (2011). Çocuk Suçluluğunun Karakteristik ve Yapısal Özellikleri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 95, 313-330.

Diğer Yayınlar

Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü İstatistikleri. (2012). http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/ist_arsiv.html (18 Mayıs 2012).

Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İstatistikleri. (2012). <http://www.cte.adalet.gov.tr> (18 Mayıs 2012).

Aile Değerleri Zayıflayınca Toplum Suç Makinesine Döndü. (2007). <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=505602> (15 Haziran 2011).

Çocuk Koruma Kanunu. (2005). <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1527.html> (5 Nisan 2011).

Çocuk Mahkemeleri. (t.y.). <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/cocukmahkemelerishuz.doc> (12 Mayıs 2011).

Çocuk Suçluluğu. (t.y.) http://www.manevisosyalhizmet.com/?page_id=248 (12 Mayıs 2011)

Çoğan, O. (2006). Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Edirne Ceza Mahkemelerinde Açılan Davaların Bu Yönden İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.

Germeç, E. (2002). Suçlu Çocukların Toplumaya Yeniden Kazandırılması, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi SBE.

Güney, H. (2008). Sosyolojik Açıdan Çocuk Suçluluğu ve Nedenleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi SBE.

Hatipoğlu, F. (2008). Kentleşmenin Çocuk Suçluluğuna Etkisi ve Bir Çözüm Önerisi Denemesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.

- Işıқтаç, Y. (2011). Sosyolojik Açından Çocuk Suçluluğu Ve Bir Hukuk Devleti Olan Türkiye’de Devletin Cezalandırma Yetkisini Kullanış Biçimi. *Mevzuat Dergisi*. 13. <http://www.mevzuatdergisi.com/1999/01a/01.htm> (10 Mayıs 2011).
- Karabulut, S. (2006). Suçlu Çocukların Türkiye Profili. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Niğde: Niğde Üniversitesi SBE.
- Kocaeli Emniyet Müdürlüğü. (2011). Çocuk Şube Müdürlüğü İstatistikleri. (2005 - 2011)
- Öter, A. (2005). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri Antalya Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi SBE.
- Polat, O. (2011). Çocuk Suçluluğu. <http://www.kriminoloji.com> (15 Mayıs 2011).
- Sarpdağ, M. (2011). Çocuk Suçluluğunun Nedenleri. *Çağın Polisi Dergisi*. 36. http://www.caginpolsi.com.tr/v1/Çocuk-suçluluğunun-nedenleri*-2186-1.html (10 Mayıs 2011)
- Terzi, A. K. (2007). Kent Ölçeğinde Çocuk Suçluluğu Çankaya Örnek Araştırması, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2010), *Güvenlik Birimine Getirilen veya Getirilen Çocuklar*. Ankara
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2012). <http://www.tuik.gov.tr> (18 Mayıs 2012).
- Türkiye'nin Çocuk Suçları Haritasından Rakamlar*. (2010) <http://www.milliyet.com.tr/turkiye-nin-cocuk-suclari-haritasi-cikarildi/turkiye/sondakika/10.11.2010/1312723/default.htm> (15 Haziran 2011)
- Yağbasan, Y. (2010). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri ve Cezai Sorumluluğu, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi SBE.

EKLER

Ek 1: İsnat Edilen Suç Türü ve Bağımlılık Yapan Madde Kullanıp Kullanmadığına Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2010

İsnat Edilen Suç Türü	Toplam			Kullanıyor		Kullanmıyor	
	Toplam	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Öldürme	404	354	50	100	5	254	45
Yaralama	30.180	26.298	3.882	8.371	534	17.927	3.348
Cinsel Suçlar	2.723	2.149	574	679	42	1.470	532
Tehdit	2.763	2.232	531	890	78	1.342	453
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	1.178	790	388	343	31	447	357
Konut Dokunulmazlığının İhlali	386	353	33	153	5	200	28
Hakaret	1.014	792	222	277	29	515	193
Cebir	777	605	172	174	38	431	134
Hırsızlık	21.857	20.195	1.662	9.698	388	10.497	1.274
Yağma (Gasp)	1.587	1.546	41	762	5	784	36
Mala Zarar Verme	2.916	2.800	116	914	30	1.886	86
Yangın Çıkarma	282	274	8	89	4	185	4
Trafik Suçları	473	459	14	122	3	337	11
Genel Ahlaka Karşı Suçlar	70	57	13	27	6	30	7
Aile Düzenine Karşı Suçlar	525	369	156	143	18	226	138
Çevreye Karşı Suçlar	141	120	21	9	0	111	21
Görevli Memura Mukavemet	481	450	31	232	10	218	21
Adliyeye Karşı Suçlar	254	170	84	70	24	100	60
Sahtecilik	404	353	51	129	12	224	39
Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kullanmak, Satmak, Satın Almak	5.552	5.365	187	4.336	136	1.029	51
Toplumsal Olaylar	688	652	36	285	10	367	26
5682 Sayılı Kanun'a Muhalefet	71	61	10	0	0	61	10
6136 Sayılı Kanun'a Muhalefet	1.074	1.066	8	499	4	567	4
Diğer	7.593	6.741	852	2.685	173	4.056	679
TOPLAM	83.393	74.251	9.142	30.987	1.585	43.264	7.557

Kaynak: Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2010, s.23

Ek 2: İsnat Edilen Suç Türü ve Suçun İşleniş Şekline Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2010

İsnat Edilen Suç Türü	Suçun İşleniş Şekli			
	Toplam	Tek Başına	Planlamadan Birden Fazla Kişi İle	Planlayarak Birden Fazla Kişi İle
Öldürme	404	138	234	32
Yaralama	30.180	11.300	16.560	2.320
Cinsel Suçlar	2.723	1.342	886	495
Tehdit	2.763	1.238	1.316	209
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	1.178	539	352	287
Konut Dokunulmazlığının İhlali	386	116	194	76
Hakaret	1.014	459	499	56
Cebir	777	232	500	45
Hırsızlık	21.857	6.672	10.401	4.784
Yağma (Gasp)	1.587	487	766	334
Mala Zarar Verme	2.916	817	1.633	466
Yangın Çıkarma	282	132	124	26
Trafik Suçları	473	396	72	5
Genel Ahlaka Karşı Suçlar	70	28	28	14
Aile Düzenine Karşı Suçlar	525	311	142	72
Çevreye Karşı Suçlar	141	61	63	17
Görevli Memura Mukavemet	481	141	268	72
Adliyeye Karşı Suçlar	254	175	62	17
Sahtecilik	404	214	120	70
Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kullanmak, Satmak, Satın Almak	5.552	2.727	1.679	1.146
Toplumsal Olaylar	688	347	183	158
5682 Sayılı Kanun'a Muhalefet	71	11	1	59
6136 Sayılı Kanun'a Muhalefet	1.074	719	262	93
Diğer	7.593	3.873	2.568	1.152
TOPLAM	83.393	32.475	38.913	12.005

Kaynak: Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2010, s.26

Ek 3: İsnat Edilen Suç Türü ve Suçun İşlenişine İştirak Edenlere Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2010

İsnat Edilen Suç Türü	İştirak Eden				
	Toplam	Yok	Çocuk	Yetişkin	Çocuk ve Yetişkin
Öldürme	404	138	102	69	95
Yaralama	30.180	11.300	10.950	3.498	4.432
Cinsel Suçlar	2.723	1.342	767	340	274
Tehdit	2.763	1.238	729	465	331
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	1.178	539	224	265	150
Konut Dokunulmazlığının İhlali	386	116	179	44	47
Hakaret	1.014	459	267	179	109
Cebir	777	232	330	142	73
Hırsızlık	21.857	6.672	11.683	1.735	1.767
Yağma (Gasp)	1.587	487	813	133	154
Mala Zarar Verme	2.916	817	1.608	206	285
Yangın Çıkarma	282	132	94	19	37
Trafik Suçları	473	396	37	33	7
Genel Ahlak Karşı Suçlar	70	28	21	15	6
Aile Düzenine Karşı Suçlar	525	311	53	104	57
Çevreye Karşı Suçlar	141	61	51	23	6
Görevli Memura Mukavemet	481	141	135	84	121
Adliyeye Karşı Suçlar	254	175	42	24	13
Sahtecilik	404	214	130	41	19
Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kullanmak, Satmak, Satın Almak	5.552	2.727	1.686	546	593
Toplumsal Olaylar	688	347	133	43	165
5682 Sayılı Kanun'a Muhalefet	71	11	5	13	42
6136 Sayılı Kanun'a Muhalefet	1.074	719	200	88	67
Diğer	7.593	3.873	2.338	693	689
TOPLAM	83.393	32.475	32.577	8.802	9.539

Kaynak: TÜİK, Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2010, s.27

Ek 4: İsnat Edilen Suç Türü Ve Suçu İşlemede Teşvik Olup Olmadığına Göre Güvenlik Birimine Gelen Veya Getirilen Çocuklar, 2010

İsnat Edilen Suç Türü	Teşvik		
	Toplam	Var	Yok
Öldürme	404	40	364
Yaralama	30.180	2.819	27.361
Cinsel Suçlar	2.723	193	2.530
Tehdit	2.763	244	2.519
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	1.178	107	1.071
Konut Dokunulmazlığının İhlali	386	41	345
Hakaret	1.014	84	930
Cebir	777	16	761
Hırsızlık	21.857	2.621	19.236
Yağma (Gasp)	1.587	194	1.393
Mala Zarar Verme	2.916	280	2.636
Yangın Çıkarma	282	28	254
Trafik Suçları	473	23	450
Genel Ahlaka Karşı Suçlar	70	9	61
Aile Düzenine Karşı Suçlar	525	26	499
Çevreye Karşı Suçlar	141	2	139
Görevli Memura Mukavemet	481	60	421
Adliyeye Karşı Suçlar	254	21	233
Sahtecilik	404	58	346
Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kullanmak, Satmak, Satın Almak	5.552	896	4.656
Toplumsal Olaylar	688	192	496
5682 Sayılı Kanun'a Muhalefet	71	1	70
6136 Sayılı Kanun'a Muhalefet	1.074	103	971
Diğer	7.593	713	6.880
TOPLAM	83.393	8.771	74.622

Kaynak: TÜİK. Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2010, s.28

Ek 5: İsnat Edilen Suç Türü ve Daha Önce Güvenlik Birimine Geliş Sayısına Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2010

İsnat Edilen Suç Türü	Geliş Sayısı			
	Toplam	Gelmedi	Bir Defa Geldi	Birden Fazla Geldi
Öldürme	404	323	0	81
Yaralama	30.180	20.198	36	9.946
Cinsel Suçlar	2.723	1.980	5	738
Tehdit	2.763	1.576	6	1.181
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	1.178	794	4	380
Konut Dokunulmazlığının İhlali	386	160	0	226
Hakaret	1.014	632	2	380
Cebir	777	504	0	273
Hırsızlık	21.857	7.507	15	14.335
Yağma (Gasp)	1.587	613	0	974
Mala Zarar Verme	2.916	1.674	5	1.237
Yangın Çıkarma	282	163	0	119
Trafik Suçları	473	316	0	157
Genel Ahlak Karşı Suçlar	70	43	0	27
Aile Düzenine Karşı Suçlar	525	338	2	185
Çevreye Karşı Suçlar	141	135	0	6
Görevli Memura Mukavemet	481	177	0	304
Adliyeye Karşı Suçlar	254	131	0	123
Sahtecilik	404	257	0	147
Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kullanmak, Satmak, Satın Almak	5.552	2.245	1	3.306
Toplumsal Olaylar	688	411	0	277
5682 Sayılı Kanun'a Muhalefet	71	71	0	0
6136 Sayılı Kanun'a Muhalefet	1.074	457	0	617
Diğer	7.593	4.071	3	3.519
TOPLAM	83.393	44.776	79	38.538

Kaynak: TÜİK, Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2010, s.30

Ek 6: Çocuk Ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerine Açılan(*) Davaların Suç Türüne Göre Dağılımı (1/1/2010-31/12/2010)

İSNAD EDİLEN SUÇ İLE İLGİLİ KANUN	Suç Sayısı	Yüzde
Malvarlığına Karşı (TCK 141-169)	38.233	39,6
Vücut Dokunulmazlığına Karşı (TCK 86-89)	18.081	18,7
Hürriyete Karşı Suçlar (106-124)	11.799	12,2
Kamunun Sağlığına Karşı (185-196)	10.429	10,8
Şerefe Karşı Suçlar (TCK 125-131)	3.723	3,9
Ateşli Silah. Ve Bıçak. İle Diğer Alet. Hk. Kanun (6136 SA)	2.158	2,2
Cinsel Dokunulmazlığa Karşı (TCK 102-105)	1.593	1,7
Kamu İdare. Güv. Ve İş. Karşı Suçlar (TCK 247-266)	1.261	1,3
Adliye Karşı Suçlar (TCK 267-298)	1.006	1
Terörle Mücadele Kanunu (3713 SA)	987	1
Genel Tehlike Yaratan Suçlar (TCK 170-180)	981	1
Anayasal Düzene Ve Bu Düz. İşl. Karşı (TCK 309-316)	839	0,9
Kamu Güvenine Karşı Suçlar (197-212)	815	0,8
Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu (2911 SA)	692	0,7
Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu (5607 SA)	645	0,7
Kamu Barışına Karşı Suçlar (213-222)	525	0,5
Aile Düzenine Karşı Suçlar (TCK 230-234)	425	0,4
Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu (5846 SA)	403	0,4
Hayata Karşı Suçlar (TCK 81-85)	369	0,4
Bilişim Alanında Suçlar (TCK 243-246)	315	0,3
Genel Ahlak Karşı Suçlar (TCK 225-229)	160	0,2
Pasaport Kanunu (5682 SA)	111	0,1
Orman Kanunu (6831 SA)	79	0,1
Özel Hayata Ve Hayatın Gizli Al. Karşı (TCK 132-140)	71	0,1
Tütün Ve Alkol Piyasası Düz. Kur.Teşkilat. Gör. Hk.K.(4733 SA)	49	0,1
İşkence Ve Eziyet (TCK 94-96)	42	0
Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hk. Kanun (2313 SA)	31	0
Devletin Ege. Al. Ve Org. Sayg. Karşı (TCK 299-301)	30	0
Atatürk Aleyhine İşl. Suçlar Hk. Kanun (5816 SA)	30	0
Spor Müsab. Şiddet Ve Düzen. Önl. Dair Kanun (5149 SA)	30	0
Devlet Sırlarına Karşı Suçlar Ve Casusluk (TCK 326-339)	24	0
Markaların Korunması Hakkında KHK. (556 SA)	22	0
Çevreye Karşı Suçlar	18	0
Müsadere Talepleri (54-55)	411	0,4
Diğer Suçlar	146	0,2
TOPLAM	96.533	100,0

(*) : Yıl içinde açılan ve bozularak gelen toplam dava, sanık sayıları alınmıştır.

Kaynak: Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü İstatistikleri

Ek 7: Kocaeli’de Yıllara, Cinsiyete ve İsnat Edilen Suç Türüne Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar

Suç Türleri	2008		2009		2010	
	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız
Öldürme	6	1	7	0	9	0
Yaralama	221	20	336	44	474	53
Cinsel Suçlar	37	1	38	0	33	9
Tehdit	33	4	42	3	32	13
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	7	3	6	8	15	12
Konut Dokunulmazlığının İhlali	0	0	4	2	3	0
Hakaret	8	0	12	0	17	2
Cebir	0	0	0	0	5	0
Hırsızlık	229	88	354	63	373	60
Yağma (Gasp)	35	2	40	3	10	0
Mala Zarar Verme	39	0	59	1	40	1
Yangın Çıkarma	0	0	6	0	2	0
Trafik Suçları	3	0	14	0	9	0
Genel Ahlaka Aykırı Suçlar	1	0	2	0	0	1
Kötü Muamele	1	0	0	0	0	0
Aile Düzenine Karşı Suçlar	0	0	0	0	4	3
Görevli Memura Mukavemet	1	0	2	0	3	0
Adliyeye Karşı Suçlar	2	0	2	0	1	4
Sahtecilik	0	0	9	3	8	1
Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak, Satmak, Satın Almak	8	1	10	1	19	0
Toplumsal Olaylar	5	1	0	0	2	0
6136 Sayılı Kanun'a Muhalefet	4	0	4	1	7	0
Diğer	96	21	77	22	35	6
Bilinmeyen	2	0	1	1	0	0
Toplam	738	142	1.025	152	1.101	165
Genel Toplam	880		1.177		1.266	

Kaynak: TÜİK. <http://www.tuik.gov.tr>

Ek 8: Mülakat Soruları

1. Sizce çocuğu suçā sürükleyen en önemli etken veya etkenler nelerdir?
2. Sizce bir çocuk neden suç işler ve onu suç işlemeye yönelten faktörler nelerdir?
3. Kocaeli’de çocukların suçā sürüklenmesinin nedenleri nelerdir?
4. Kocaeli’de suçā sürüklenmiş çocuklarla ilgili genel görünüm nedir ve nasıl değerlendirir-siniz?
5. Kocaeli’de suçā sürüklenen çocuklar hangi suç türüne yönelmektedirler?
6. Kocaeli’de suçā sürüklenen çocukların coğrafi olarak dağılımı nasıldır?
7. Çocukların suçā yönelmelerinin engellenmesinde sorumluluğu bulunan kurumlar arası koordinasyon yeterli midir?
8. Bir kez suç işleyen çocuk suç işlemeye devam eder mi? Genel görünüm bu şekilde midir?
9. Suçā sürüklenmiş çocuklarda ve ailelerinde suç işleme eğilimi var mıdır? Suçā sürüklenmiş çocukları diğer çocuklardan ayıran özellikler nelerdir?
10. Sizce Kocaeli’de çocukların suçā sürüklenmelerinde ki artışın sebepleri nelerdir?
11. Günümüzde çocukların suçā sürüklenmesi nasıl engellenebilir?
12. Çocukların suçā sürüklenmesinin engellenmesinde ilk sorumlu merci hangisidir?
13. Çocukların suçā sürüklenmesinin engellenmesinde cezai yaptırımların rolü nedir?
14. Çocukların suçā sürüklenmesinin engellenmesinde emniyet güçlerinin rolü nedir?
15. Çocukların suçā sürüklenmesinin engellenmesinde nasıl bir model önerirsiniz?

Ek 9: İstatistik Talebi

06.10.2011

T.C

KOCAELİ VALİLİĞİ'ne;

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Kaynakları Yönetimi ve Endüstri İlişkileri Anabilim dalı öğrencisiyim. "Suçlu Çocuklar: Kocaeli Örneği" başlıklı yüksek lisans tezini hazırlamaktayım. Tezimde kullanmak amacıyla Kocaeli iline ait 2005-2011 yılları arası suça karışmış çocuklarla ilgili il merkezi ve il geneline ait istatistiki veri ve bu verilerin suç türleri ile tasniflendirilmiş istatistiksel değerlerine ve Çocuk Şube Müdürlüğü, Sosyal Hizmet Büro ve Kayıp Büro Amirliği faaliyetlerini içeren dokümanlara ihtiyacım bulunmaktadır. Gerekli bilgi ve belgelerin tarafıma verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

İshak TURAN

Fatih Sultan Mah. Büşra Sok.

No:24

Derince/Kocaeli

Tel. 05355780703

E-posta: Y096005008@sakarya.edu.tr

II Emniyet Müdürlüğü
07.10.2011.
Vali Y

Ek 10: İzin Talebi

02.11.2011

T.C.

KOCAELİ VALİLİĞİ'ne;

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Kaynakları Yönetimi ve Endüstri İlişkileri Anabilim dalı öğrencisiyim. "Suçlu Çocuklar: Kocaeli Örneği" başlıklı yüksek lisans tezini hazırlamaktayım. Tez çalışmam için Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürü veya Müdür Yardımcısı ile 11-18 Kasım tarihleri arası, on beş soruluk mülakat yapabilmem için izin verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

İshak TURAN

Fatih Sultan Mah. Büşra Sok.

No:24

Derince/Kocaeli

Tel. 05355780703

E-posta: Y096005008@sakarya.edu.tr

İl Emniyet Müdürlüğü

02.11.2011

Vali Y.

Ek 11: İzin Talebi Cevabı

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
(Mülga) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

SAYI : B.02.1.SÇE.0.72.02.00/605.01- **735**
KONU : Araştırma Talebi
(İshak TURAN-Sakarya Üniv.)

19 Aralık 2011

KOCAELİ VALİLİĞİNE
(İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü)

İLGİ: Kocaeli Valiliği İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün Fakültesi 10.11.2011 tarih ve 6253 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Öğrencisi İshak TURAN'ın "**Suçlu Çocuklar: Kocaeli Örneği**" konulu yüksek lisans tezi kapsamında Kocaeli SHÇEK'e bağlı kuruluşlarda kalan çocuk sayıları ve bu çocukların suça yönelme oranlarına ilişkin istatistiki veriler ile İl Müdürü veya İl Müdür Yardımcısı ile ekteki sorular çerçevesinde röportaj yapabilme talebi bildirilmiştir.

Söz konusu talep incelenmiş; araştırma konusu ve amacının suça yöneldiği iddiasıyla hakkında herhangi bir ceza veya tutukluluk işlemi yapılmayarak Kurumumuza geçici olarak bakımını sağlamak amacıyla yerleştirilen çocukları ve bu çocukların bakıldığı kuruluştan sorumlu idarecileri kapsamadığı dolayısı ile bu konunun suça yönelen çocukların rehabilitasyonu ile yükümlü bulunan Adalet Bakanlığı'na bağlı eğitim evlerinde yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

62829

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
2011
Vali a.

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
Yıldırım TEKTAŞ
Genel Müdür a.
Eğitim Merkezi Başkanı

28-12-11
9994

[Handwritten signature]
panel

Anafartalar Cad. 68/4 Ulus / ANKARA
Telefon: (0 312) 311 31 30 / 1233
e-posta: egitim@shcek.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat : S.Ö.ÇETİN – Şb.Md.V.
Faks: (0 312) 311 89 98
Elektronik Ağ: www.shcek.gov.tr SC

ÖZGEÇMİŞ

22.11.1985 tarihinde Artvin’de doğdu. İlköğrenimini Artvin Aydın İlköğretim Okulunda, orta öğrenimini Artvin Anadolu İmam Hatip Lisesi (orta kısım) ve Derince Lisesinde tamamladı. Lisans eğitimine 2004 yılında Niğde Üniversitesinde başladı ve 2008 yılında Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi bölümünden mezun oldu. 2012 yılında Keşan Tapu Müdürlüğü’ne Bilgisayar İşletmeni olarak atandı ve halen bu görevini sürdürmektedir.